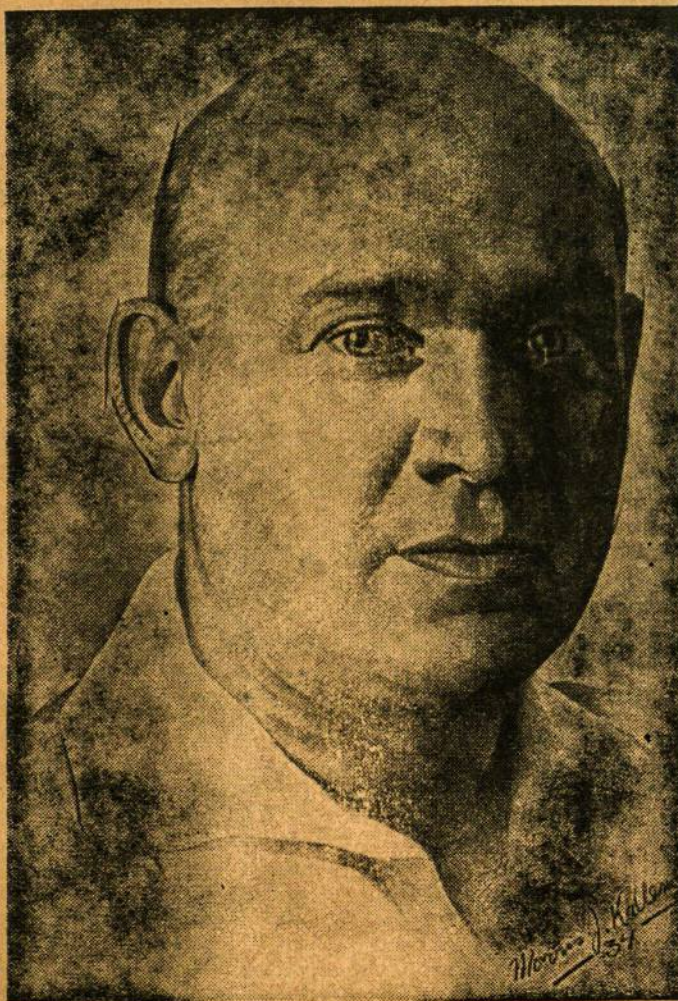

SVIESA

No. 2

Balandis-Gegužės-Birželis (April-May-June), 1934

Vol. I

DRG. ERNSTAS THAELMANN
(žiūrėk pusl. 16)

"ŠVIESA"

(The Light)

(Formerly "Darbininkė")

Political, Scientific and Literary Quarterly. Issued by American Lithuanian Workers Literary Society,

46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius, A. Bimba.

Managing Editor: Roy Mizara.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

TURINYS:

DAILIOJI LITERATŪRA:

1. Spalinė, Eilėraštis. Jonas Kaškaitis	1	10. Žinios Apie Sovietų Atsiekimus. Valst. Sūnus	44
2. Įstatas, Eilėraštis. Jonas Kaškaitis	1	11. Kaunas Po Penkerių Metų. E. R.	46
3. Nemeskim Žibintą! Eilėraštis. St. Jasilionis	2	12. Apie Žemaičių Kraštą. E. R.	47
4. Kai Tamsią Naktį, Eilėraštis. St. Jasilionis	2	13. Krizis Gilėja. Kaz. Ažuolaitis	49
5. Sutemusią Naktį, Eilėraštis. Rl. Svyrynėlis	2		
6. Nemalonus Atsitikimas, Apysakaitė. Mikas Rasoda	3		
7. Tėve Mūsų, Kuris Esi Danguose, Vaizdelis.			
P. Konradas	10		
8. Talismanas, Apysakaitė. O. Erdberg	12		

VISUOMENINIAIS KLAUSIMAIS STRAIPSNIAI:

1. Žymesnieji Įvykiai Iš Ernst Thaelmanno Gyvenimo	16
2. Amerikos Renegatai Išsisukinėja. V. Kapsukas	18
3. Komunistų Internacionalo Sukaktuvės—Lenino	
Testamento Įvykdymas. V. Knorin	21
4. Komunistų Partijos 8-ta Konvencija. A. Bimba	27
5. Naujas Buržuazijos Puolimas ir Darbas Tarp	
Moterų. Jurata Juraitė	30
6. Plieno ir Metalų Industrijos Darb. Kovos	
J. Gasiūnas	31
7. Apyskaita Už Pirmuosius Hitlerio Diktatūros	
Metus. J. L.	35
8. Obuoliai Vidurius Gydo. Dr. J. J. Kaškiaučius	38
9. Antra Penkmetė Padarys Sov. Sąjungą Pirmaeilinė	
Šalimi. D. M. Šolomskas	39

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA:

1. Lietuvių Kalbos Chrestomatija. V. Bovinas	51
2. A. Bimbos Knygos Antra Laida. R. M.	53
3. V. Žalio Eilėraščių Rinkinys. M. R—da	53
4. Įdomi Lenino Biografija. Aldona Kazokytė	54
5. Lenino Raštų Tomas Pirmas. D. M. Š.	55
6. Drama Apie Sovietinę Lietuvą	55
7. Susirūpinkime "Priekalo" Platinimu	56
8. Darbininkų Spauda Kitur	56
9. Meno Sąjungos Suvažiavimui Besiartinant.	
Menininkas	57

BEDIEVIS:

1. Kapitalizmo Krizis ir Klerikalizmas. V. Lienius	58
2. Kuom Remiasi, Žmonių Tikėjimas?	
A. M. Metelionis	60

MOKSLAS IR TECHNIKA

1. Keturiolika Mylių Į Augštį. D. M. Š.	62

NEMALONI PAKLAIDA

Pereitam "Šv." numeryje A. Tremtinio vaizdelio antraštėje įvyko nemaloni paklaida. Vietoj "Neilgos Valandos," turėjo būti: "Nelygios Valandos." Drg. autoriaus labai atsiprašome.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

P. Lapinskui, Sao Paulo, Brazilija.—"Šių dienų politikos klausimai" straipsnelis spaudai persilpnas. Mums neaišku, kodėl draugas rašote mūsų

žurnalui apie bendrus politinius klausimus, o ne apie Brazilijos darbininkų judėjimą. Bendrais politiniais klausimais mums patiems prieinamiau parašyti. Rašykite iš Brazilijos darbininkų judėjimo.

SVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATŪROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiaučius, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba
Atsakomąsiasis redaktorius: R. MIZARA

No. 2

Balandis-Gegužės-Birželis (April-May-June), 1934

Metai I

Iš M. Svėtlov'o

Muz. Valentinos Ramm

Spalinė

Masinė daina 15 metų spalio sukaktuvėms.

I

Su pergalės šūkiu, šerenga plačia
Mes žengiam šviesos plentų...
Švytruoja penkiol'ka gaisrų ten ir čia—
Penkiol'ka metų rimtų!
Mums mirtį priešai lemia
Žėdną dieną...
Rėk-rėk, švilpuk: bus žemė
Visų viena!
Ženkim, draugužiai—rausta aušra—
Į pergalę darbo—ura!...

II

Turksibo švilpukais atbudo rytai!
Kaip mūras, mūs' Dnieprostroi!
Respublikos šūkis paskrido aukštai
Raudonos dienos aušroj!
Mums mirtį priešai lemia
Žėdną dieną...
Rėk-rėk, švilpuk: bus žemė
Visų viena!
Ženkim, draugužiai—rausta aušra—
Į pergalę darbo—ura!...

III

Kombainai giliai išvagojo vagas
Kolchozo plačių laukų...
Laukai Ukrainos, Sibiras, Donbas—
Tai pergalė mūs' laikų.
Mums mirtį priešai lemia
Žėdną dieną...
Rėk-rėk, švilpuk: bus žemė
Visų viena!

Ženkim, draugužiai—rausta aušra—
Į pergalę darbo—ura!...

IV

Į pokilį skubinas miestai, laukai—
Antra penkmetukė čia,
Ir pergalės giesmę gied' žemės vaikai,
Pausaulis kvėpuoj' vilčia!...
Mums mirtį priešai lemia
Žėdną dieną...
Rėk-rėk, švilpuk: bus žemė
Visų viena!
Ženkim, draugužiai—rausta aušra—
Į pergalę darbo—ura!...

Jonas Kaškaitis.

Istatas

(Iš Somobytkino, Muz. D. Vasiljevus-Buglai.)

Reikia būt stačiu, kovingu
Ir pilnu ištvermės,
Ir, kaip žaibu, žodžiu galingu
Liepsnoti krūtines!
Reikia būt be baimės komunarų—
Lig mušio valandos;
Kai priešai užpuolimą daro,
Nebėgti niekados.
Reik' žinot, jog veltui neatseina
Tamsios buities valdžia:
Reik' žinot, jog ir sukrist priseina
Nukautu čia.
Reik' matuot drąsia akim tolumą
Grėsmingų tų dienų,—
Ir reik' tikėt į darbo nemarumą
Mūs' triuso milžinų...

Jonas Kaškaitis.

Nemeskim Žibintą!

Nemeskim, draugužiai,
Į šalį žibintą,
Augščiau pakylėkim—
Teauga drąsa.
Neduokim jam gėsti,
Lai sutemos švinta,
Lai džiūsta mums akys
Pasriuvę rasa.

Mums sutemos ilgos
Perdaug jau įkiro,
Nė kiek neskaidrėja
Apniūkės dangus,
Vien ašaros karčios
Mums biro ir biro,
Plėšrūnai vis grobstė
Geriausius draugus.

Šiandieną jau jungias
Vieningas mūs' jausmas,
Dainų kovingųjų
Jau skamba aidai.
Gana bekentėti
Tas šimtmečių skausmas,
Giedra užšvinta
Jau mūsų veidai.

Šiandieną mes matom—
Kova įsiūbavus,
Gyventi ar žūti—
Mintis jau viena.
Kad valdančią klasę
Nuo žemės nušlavus,
Tai geismo klasinio
Širdis kupina.

Todelei, nemeskim
Į šalį žibintą,
Augščiau pakylėkim—
Teauga drąsa.
Te sutemos nyksta,
O rytas užšvinta,
Lai džiūsta mūs akys
Pasriuvę rasa.

St. Jasilionis.

Kai Tamsią Naktį

Kai tamsią naktį
Šturmuoja vėjas
Ir suka smulkų sniegą,
Drąsus žmogelis
Keliu išėjęs,
Nemano apie miegą.

Jis mano vieną:
Kas jojo laukia
Pasiekus kelio galą.
Mintis aiškiausiai
Jį veda, traukia
Pirmyn!—Lyg kūju kala.

Prastumas kelio,
Aštrusis gruodas,
Drąsuolio nesulaiko.
Tegali gązdinti
Šešėlis juodas
Tik protą mažo vaiko.

Drąsus žmogelis,
Keliu išėjęs,
Sau žodį tvirtą duoda:
Pasiiekti tikslą,
Nors kaukia vėjas,—
Praeiti naktį juodą!
29-X-31. *St. Jasilionis.*

Sutemusių Naktį

Sutemusių rudenio naktį
Apšvietė elektros lemputės;
Medžiai be lapų ramiai stovėjo:
Jau vėjas nustojo pūtes.

Laikrodis išmušė dvyliką kartų;
Tai ženklas—naktis įpusėjo.
Kas miega, kas rengias į guolį,
Kai kas svarbų darbą pradėjo.

Narys Kominterno sekcijos nelegalės
Žingsniavo,—atsargi, bet drąsi figūra,—
Komunizmo šviesą, ant popieros išlietą,
Padėdamas prie kiekvieno namo durų.

Buvo, kas laikė atdarą akį;
Kapitalo sargams davė žinoti:
Telefonas—įtaisas parankus
Pranešti į policijos stotį.

Plakatai puošė namų duris;
Motorciklas perskrodė gatvės tyką;
Policija žvalgė, lakstė sušilus,
Jieškodama dingusio darbininko.

Narys Kominterno sekcijos nelegalės
Su šypsa ant veido į guolį sau traukė
Atnaujinti jėgas rytojaus dienai,
Nes didelis darbas jo laukė.

Rl. Svyrūnėlis.

19-10-33.

NEMALONUS ATSITIKIMAS

I.

Sugrįžęs iš fabriko, Pakala tą vakarą buvo neblogai nusiteikęs. Nusiprausęs veidą, perbraukė per savo tamsius, bet jau gerokai praretėjusius ir aptrušėjusius galvos plaukus šukomis, akyvai pasižiūrėjo į veidrodį, tarsi senai jis būtų save matęs, ir, pasiėmęs apie keturių metų amžiaus savo jaunesnį sūnų, sėdosi prie stalo.

Kuomet jo žmona skubotai ruošė stalą vakarienei, Pakala nekantravo. Išrodė, kad jis norėjo jai ką tai nepaprasto papasakoti. Žmona, gerai tą suprasedama, skubiai baigė. Ji žinojo, jog pasakojimas kad ir smagių žinių padaro geresnio įspūdžio, kuomet jos priimamos nepertraukiamu išklausymu.

Be abejo, Pakalienei smagiausia žinia buvo ta, kad jis jau dirbo. Po ilgoko nedarbo, jis, va, ir vėl jį turi, kuomet daugybė kitų darbininkų valkiojasi it valkatos jau po kelis metus. Išeidamas ryte, jis labai abejojo: gaus jis atgal savo darbą, ar ne? susimylės ant jo samdytojas, ar ne?

—Aa, tai jau gavai!—nekantraudama, sėsdama prie stalo, pusiau klausdama, pusiau patvirtindama, linksmi žiūrėdama į vyrą, kalbėjo moteriškė.

—Gavau; per dieną dirbau.

—Ant visados?

—Taip.

—Daugelį sugražino?

Šičia užklaustasis padarė pauzą.

—Vieną paleido ir vieną sugražino.

Išrodė, kad šita tema kalba baigsis. Moteriškė buvo bebandanti pasakoti tą dieną savo įgytus įspūdžius, gal būt iš pa-

šnekėsių su kaiminkomis ar kur kitur. Bet Pakala, laikydamas veide keistoką šypsena, kažin ką mąstydamas, neklausė žmonos pradėto pasakojimo, o tęsė savo.

—Žinai, turėjau daug juoko iš boso. Jis tikras mulkis...

Čia staptelėjo, valandėlę pamastė.

—Bet paškudnas, gyvatė!...

—Jei visi bosai būtų mulkiai, tai kas jau ir būtų!

Iki moteriškė suvaikščiojo porą kartų į virtuvę atnešti kai kurių daiktų, Pakala, pasisodinęs vaiką į greta stovinčią tuščią kėdę, ruošėsi patiekti žmonai įdomų prigavimą savo samdytojo.

—Bet tu suvaldyk liežuvį!—niekas daugiau neturi žinoti. Niekas daugiau!...

Pakala pradėjo pasakoti.

II.

Apleidus smulkmenas, visas dalykas galima suimti sekamai: Iš fabriko Pakala buvo paleistas prieš vienus metus. Ne dėl bendros bedarbės jis buvo paleistas. Ne! Jis tai puikiai žinojo. Tiesa, tą patį rytą, kuomet jį samdytojas atleido, jis pasakė (švelniai ir mandagiai) Pakala: "Šiandien darbo nėra ir nebus per kiek laiko; kuomet būsi reikalingas—pašauksime. O dabar eik į raštinę, pasiimk algą ir keliauk sau namo." Pakala matė, kad bosas turi kažin ką paslėpęs, kad tikros tiesos nepasako. Nujautė, jog ne dėl darbo nebuvimo samdytojas jį paleidžia. Tą manymą greit parėmė sekamas faktas: kaip greitai Pakala buvo paleistas, taip greit jo vieton pastatytas kitas darbininkas. Ši dalyką jam sakė jo pažįstami, pasilikę fabrike.

Praėjo vienas mėnuo, kitas ir trečias. Niekas jo nebešaukia. Praėjo metai, o jis vis bedarbis, nors fabrikas veikia, kaip veikia! Iš seniau sutaupyti centai baigėsi. Nerimastis ir rūpesniai ėdė jį ir žmoną. Nors šeimyna nedidelė, jiedu ir du vaikai, vis tik keturios burnos valgyti nori. O čia nuobodumas; būti be darbo visą amžių įpratusiam dirbti! Valkitis gatvėmis arba sėdėti namie be nič nieko, kuomet priešakyj matai badą! Verčiamas aplinkybių, Pakala nusitaria eiti pas samdytoją asmeniškai ir prašyti darbo.

Nedrąsiai, it vogščiai, kaip smulkus vagišius, Pakala pasiekė fabriko kiemo vartus, per kuriuos jis kiekvieną darbo dieną, per penkioliką metų, įeidavo ir išeidavo. Sargas jį įsileido, kadangi abu buvo geri pažįstami.

Pasisukiojęs po fabriko kiemą, Pakala pasijuto dar nesmagiau. Jis girdėjo viduryj fabriko mašinas terškančias, burzgiančias; kai kada aštrų suscypimą. Jeigu seniau tas viskas jam buvo vargu pakenčiamas, įkiru, tai dabar Pakalai buvo smagu; tarsi muzikos megėjui po ilgo laiko nebuvimo koncerte išgirdus gerą orkestrą griežiant Wagnerio overtūrą. Su šiuo fabriku, su tom mašinomis, su tuo užėsiu ir triukšmu jis buvo, taip sakant, labai artimai susigyvenęs, sutapęs. Rodosi tas viskas buvo dalis jo sistemos, jo paties; šiandien be to visko jam net nesmagu ir gyventi!

—Eiti į samdytojo raštinę ar neiti? Ką jis pasakys? Ar jis dar labiau nepapyks ant manęs ir ar nepaliks dar ilgesnėm 'vakacijom'?...

Bet nėjus—nesužinosi jo nuomonės.

Pasitaisė jis savo švarką. Nusiėmęs kepurę, plaštaka perbraukė plaukus. Švarko rankovė numovė prakaituotą veidą.

III.

Samdytojas (Mr. Smith) sėdėjo už didoko mahoganinio stalo, tvarkingai apkrauto įvairiais popieriais. Netoli jo skubiai rašė trumpraščių jo diktantą jauna sekretorė. Nebeišmanė Pakala nei kaip pradėti, nei ką veikti. Elgėtiškai jis nulenkę savo galvą ir į viršų pavertomis melsvomis akimis žiūrėjo ne į boso akis, bet į langą, ties kuriuo samdytojas sėdėjo.

Pasakęs kažin ką pusbalsiai savo sekretorei, samdytojas atsistojo ir artinosi tiesiai linkui Pakalos.

—Kokiu reikalu?—išdidžiai, bet nežiauriai užklauskė jis Pakalą. Tai taręs, raukšlėtą kaktą samdytojas dar labiau suraukė ir palenkė savo siaurą, kūdą bet pailgą veidą ant nejaukiai stovinčios žemos Pakalos figūros, įsmeigdamas jin savo tamias akis.

—Darbo prašau, Mr. Smith.

—Tu paleistas—nėra darbo!

Pasakė tai pabrėžiančiai ir grįžo atgal, už stalo.

—Bet...—ir daugiau ką sakyti Pakala negalėjo. Susimaišė. Pagniauzė saujojo savo kepurę, žengė žingsnį artyn samdytojo ir, truputėlį įsidrąsinęs, nebalsiai tęsė:—bet... Mr. Smith, kiti darbininkai dirba... Man jie sakė... Aš matau...

—Tau nėra darbo, paantrinu!—griežčiau ir ryškiau pakartojo Mr. Smith.—Nėra tau darbo mūsų fabrike! Nėra!...

Per Pakalos galvą daug įvairių minčių perbėgo, tarsi radio bangos. "Nėra tai nėra, bet kodel?" kankino jį klausimas,

kurio jis niekaip nebegalėjo išrišti.

—Kodel, Mr. Smith? Aš dar gi drūtas, dirbti galiu... Kai kada net ir už du vyrų galėčiau padaryti...

Pakilnojo jis pečiai, tarsi įrodydamas savo stiprumą. Bet bosas į jį nežiūrėjo. Jis vartė kažin kokius popiergalius ir išrodė (o gal taip nudavė) labai užsiėmęs.

—Kodel? Ech!... Kodel? Nežina! Durnių bandai vaidinti! Che, che, che!...

Samdytojo šypsena, kuri buvo ironiška, įkiri ir šiurkšti, Pakalą tarsi adata varstė.

—Maskvos agentams, komunistams mes darbo neturim!—tęsė samdytojas kiek lėtesniu, bet dramatiškesniu tonu, kiekiau paspausdamas liežuviu ant žodžių "darbo neturim."

Šis boso pasakymas Pakalą juo daugiau sumaišė. "Maskvos agentas," "komunistas." Tie žodžiai jam taikomi! Bet jis tokiu nesąs. Faktinai, jis pirmu kartu girdįs tokį jam pirmą pavadinimą.

—Aš nesu!...—kažin kaip gaivaliniai, automatiškai išsoko iš Pakalos burnos žodžiai.—Nesu joks komunistas ir nebuvau juo... Netiesa!

Mr. Smith ištraukė iš bruloto kišeniaus storą havanišką cigarą ir apžiojo savo plačią burną, kurioj matėsi dirbtiniai dantys. Laike to proceso, samdytojas užgulė savo akimis Pakalą ir laikė jį prislėgęs kelias sekundas, kurios Pakalai išrodė valandomis.

—Aa, nesi! Gerai žinau, kad esi. Taip, esi komunistas, dirbai jiems, tai ir gyvenk iš jų. Kaip kitaip galima?!...

Čia samdytojas dirbtinai atsiduso, pamastė ir jau žemesniu tonu prakošė:

—Vienintėlis dalykas, kuris tau galėtų padėti, tai liovima-

sis būti komunistu. Daugiau: turi mums padėti juos naikinti.

—Bet, Mr. Smith, aš nesu... nebuvau juo ir...

—Palauk, neplepėk! Puikiai žinau!

Mr. Smith sušvelnino savo kalbos toną taip, kad ji dabar skambėjo Pakalai, tarytum ją būtų sakęs jo prietelius. Atsargiai, dideliu tobulumu dėstė tai, ką jis apie jį žino. O jis žino! Taip, Pakala dabar pamatė, kad samdytojas žino. Pakala pats buvo apie tai pamiršęs. Jam pagaliaus neatėjo nei mintin, kad jo tas žygis buvo komunistinis.

Bosas smulkmeningai nupiešė Pakalai tą susirinkimą, kurį šaukė revoliucinę metalistų darbo unija tikslu suorganizuoti šito fabriko darbininkus ir išvesti į streiką. Stebėtina! plačiai samdytojas supažindintas. Tik dabar tas viskas Pakalos vaidentuvėj atsigaiavo. Atsistojo tie vaizdai tarytum juduose paveiksluose. Taip, jis dalyvavo tame susirinkime! Daugiau: jis, paprašytas atvykusių iš kito miesto organizatorių, dalino prie svetainės durų įeinantiems darbininkams lapelius! Vieną tų lapelių, štai, samdytojas ištraukė iš savo popiergalių ir parodė jam. Kai ką iš jo net perskaitė. Lapelyj kalbama apie streiką, uniją, kovą su fabrikantu už didesnes algas, trumpesnės darbo valandas ir teisę organizotis!

—Ar tu juos dalinai?

Išbalęs, nusiminęs, susirūpinęs, tarsi žmogus, papildęs kriminalystę, Pakala dar nuolankiau, švelniau ir didesne baime pusbalsiai kalbėjo.

—Taip, Mr. Smith, aš... bet...—Bandė teisintis, tačiau susimaišė ir negalėjo baigti.

Labai troško Pakala išaiškinti samdytojui, kad jis, nors ir dalyvavo minėtam darbininkų

susirinkime, kad ir dalino jiems lapelius, tačiau nėra komunistas ir Maskvos agentas. Bet ar bosas tikės?! Sykį jam neteisybę pasakius, gali sakyti dešimts teisybių, jos bus neteisybėmis.

Tikrumoj, Pakala jokiu komunistu nėra buvęs. Jis buvo net įsitikinęs, kad visam fabrike nesiranda nei vieno komunisto. Taip, jis žino šiek tiek apie juos. Dalyvavo ne kartą jų suruošose prakalbose, skaitė jų kiek tiek literatūros. Jis jautėsi esąs jų prijautėjas, bet tolimas. Baimė jį neleido prieiti arčiau jų. Kartą jam vienas komunistas įkišo aplikacijos kortelę ir ragino stoti partijon. Minėtasis komunistas kalbėjęs jam apie reikalingumą suorganizuoti fabrike partijinės kuopolės. Jis aiškino, kad šiuo tarpu tame fabrike nesiranda nei vieno komunisto. Jei Pakala sutiksias įstoti, būsiąs pirmas toj šapoje, o paskui, sakė jam, būsią galima įsteigti čiola kuopelė. Bet Pakala vis svyravo, nedrįso, bijojo. Taip, baimė jį sulaukė. Ir va, dabar, jis džiaugiasi, jog gerai padaręs nestodamas. Unija, žinoma, visai kas kita. Jis buvo pasirengęs įstoti, nes nemanė, kad dėl to būsią keblumų.

Tą viską permastęs, Pakala nebežinojo, ką toliau sakyti. Samdytojas matė jo silpnumą, tad užsispyrė baigti su juo, kaip pageidavo.

—Taigi, dalyvavai minėtam susirinkime?

—Taip, Mr. Smith.

—Dalinai lapelius?

—Taip, Mr. Smith.

—Norėjai, kad visi darbininkai išeitų streikan?

—Taip, Mr. Smith.

—Patsai davei sutikimą stoti į metalistų uniją, kurią organizuoja Maskvos agentai?

—Taip, Mr. Smith.

—Reiškia, esi komunistas!

—Taip, Mr. Smith... Ne!...

Aš...—Čia jis bandė susigrobtį, aiškintis, teisintis, bet pasakytą jau nebenurysi.

—Tai ko nori daugiau?! Ar aš neteisingas? Ar tu vertas mano fabrike dirbti?!

Tęsėsi kelių minučių grabinėtyla.

Samdytojas akyliai laikė į Pakalą idėbęs akis, o šis nerymastavo, raivėsi ir nuolankiai žiūrėjo į samdytoją. "Kas dabar daryti?" "Kas daryti?" veržėsi klausimai. "Prašyti atleidimo?" "Pažadėti, kad daugiau to nebebus?" Gal šitaip dar ilgai būtų mąstęs ir besikankinęs, jei gudri samdytojo galva nebūtų atėjusi jam pagalbon. Samdytojas numatė, kad Pakala minkštas, nepatvarus, bailus, tad iš jo, ypačiai dabar, lengva nužiesti viskas, ko tik jis, samdytojas, pageidauja, kaip iš vaško.

—Tikrai nori atgauti pas mane seną vietą?

Nelaukdamas, iki Pakala jam atsakys vienaip ar kitaip, jis greit švelniu balsu pridėjo:—Jei nori gauti darbo—prisiek, kad daugiau nebūsi komunistu ir neturėsi su jais nieko bendro.

—Niekados, Mr. Smith.

Daugiau: pasižadėk, kad visuomet mums praneši apie raudonųjų darbų mūsų fabrike.

Iškarto Pakala raivėsi, purtėsi; aiškino bosui, kad jis žinąs, jog visam fabrike nesiranda nei vieno komunisto. Pagaliaus sutiko. Paduotą kažin kokią popierėlį, jis pasirašė. Jį samdytojas nuvedė tiesiai į fabriką ir ten pastatė dirbti toj pačioj vietoj, kur jis dirbo pirmiau.

Pradėjęs dirbti, Pakala ėmė blaivėti ir atsipeikėti. Jis, ant greitųjų mąstydamas, priėjo išvados, kad šis visas nuotikis jam nepadarys nei kiek žalos. Jis bosui nieko neišdavė.

"Tai kas, kad pažadėjau," galvojo jis, "bet pažado nepildysiu! Kas mane privers!" Dirbdamas, kažin kaip keistai pradėjo kvatotis ir ramintis, kad ne bosas jį prigavo, bet jis bosą! Tos minties vedinas, jis skubėjo namo pasakyti tai savo žmonai.

IV.

Laike ištiso vyro pasakojimo, Pakalienė mažiau valgė, o daugiau klausė. Jai visas prietikis rodėsi rimtesniu, negu jos vyrui, kuris, kaip sakėme, jautėsi gan nusiteikusiai. Pabaičius vyrui kalbėti, jina, pasirėmusi abiem rankom ant stalo, ėmė giliai mąstyti. Jos veidas apsiniaukė. Įsmeigė savo žiūrą į vyrą ir, tarsi ko jieškodama pas jį, ilgokai žiūrėjo stačiai jo veidan.

—Juozai, tu padarei didelę klaidą. Baisią klaidą... Tu...—nepajėgdama užbaigti pradėtą sakinį, ji nutilo ir nuleido savo akis žemyn, galvodama, kaip tinkamiau ir ryškiau išreikšti tai, ką jina mano.—Klaidą... Tu... tu... Ką mes darysime?...—Kitko ji pasakyti nesugebėjo.

—Cha, cha, cha!—laisvai ir nepaisančiai juokėsi Pakala, ramiai baigdamas valgyti šmotą mėsos.—Klaidą! Kvaila moteriškė! Bosą prigauti—klaida? Norėčiau surasti, kaip tu suprantai klaidą. Antra vertus, dabar darbas surasti—ne juokas...

—Juozeli, brangusis, betgi ne tu jį prigavai, o...

—Jis mane! Et, durnė! Argi aš išduosiu?! Tepastimpa jis... Jei ir norėčiau išduoti—negalėčiau. Komunistų mūsų fabrike nei su žvake nesurastum.

—Buvai beveik susipratęs darbininkas, Juozeli... Klaida, klaida!

—Nutilk!

Žmona nieko neatsakė.

Abu apleido stalą. Pakala užsirūkė pypkę ir atšlijo į palangę, ramiai tēmydamas per langą į gatvę lakstančius vaikus, kur buvo ir jo dvylikos metų amžiaus sūnus, Juozukas. Pakalienė, užsimasčiusi ir susirūpinusi, nešiojo nuo stalo daiktus į virtuvę, retkarčiais giliai atsidesdama.

V.

Praėjo tūlas laikas.

Pakala vis dirbo. Dirbo, kaip ir seniau, tik daug, daug skubiau ir sunkiau. Fabrikantas įsteigė naujas mašinas, kurios pačios vertė darbininką suspėti atlikti darbą. Neatliksi — būsi išvytas. Tarpe darbininkų reikės nepasitenkinimas. Juo labiau tas plėtėsi, kuomet išgirdo, kad samdytojas pasirijo jau antru kartu algas nukapoti. Visam fabrike tik ir girdėjosi nerimastingas šnibždesis.

—“Racionalizacija,” — kalbėjo tūli. —“Kapitalistinė racionalizacija.” Štai, kas mus taip skaudžiai slėgia.

Tūli net nesuprato žodžio “racionalizacija” prasmės, bet apie ją kalbėjo, nes jautė, kad čia kokia tai “zacija” juos slėgia. O lapelių vis daugiau plito. Juose buvo smulkmeniškai aiškinama viso sunkumo priežastys ir raginama darbininkai organizuotis.

—Kas daryti?— klausė viens kito. —Gal šauktis komunistus ir pradėti organizuotis... streikuoti?

Net keli mitingai buvo šaukiami, žinoma, pusiau slapta. Į juos Pakala nėjo.

Vieną dieną, netolimai nuo Pakalos dirbąs darbininkas, Pranas, prisiartinęs užklausė:

—Juozai, ką tu misliji?

—Aš?... —nustebusiai, krūptelėjęs tarė Pakala. —Ką misliju?...

—Taip, tu, ką misliji? Pasi-

darei toks keistas! Visų vengi. Niekur neini. Pilnas paslapčių. Negirdi, kad mūsų fabrike judėsis, kokio niekuomet nėra buvę—visi kužda, bruzda?

—Kužda? Bruzda?... Ką kužda?

—Po šimts velnių, jis nežino! Nežino, ką kužda! Nejieskok, brolyti, kvailesnių už save! Tu žinai, kas tu esi ir mes žinom! Tš... —prisiartinęs artėliau Pakalos, lėtai, bet kažin kaip dramatiškai pakuždėjo: —darbininkai žada parsivesti revoliucinės metalistų unijos organizatorius išvesti mus į streiką.

—Taip?!

—Tu žinai!... Bet niekam nei žodelio! Girdi? Niekam nei žodelio!... Klausyk, Juozai, fabrike yra šnipų-išdavikų, kurie praneša bosui mūsų tarimus... Supranti: yra šnipų, Judošų!...

—Šnipų?

—Ana, jis ir vėl nuduoda nežinančiu! Gudruolis iš tavęs! Mes puikiai žinom! Atsimink: kuomet mes jį nutversime, tai ve, kas bus!

Išsitraukęs iš kišenius peilį, prikišęs prie Pakalos krūtinės, darbininkas pademonstravo, kaip jis šnipui versias į krūtinę.

Pakalos veidas pradėjo balti. Jis, kad ir slėpdamasis nuo kaimyno, susipurtė. Pamatęs kaimyno rankoje peilį, atšoko, pasitraukdamas nuo jo toliau ir apsidairė, kaip žmogus užpultas priešo ir jieškas pagelbos iš kitų.

—Che, che, che! Tu, brolyti, turbūt esi kaltas, kad bijaisi. Saugokis! Na, velniai nematė, nedursiu tavęs dabar. Bet... turėsime rimtą padėtį.

Dar kartą skaniai nusišypsodamas, kaimynas sugrįžo prie savo darbo.

Tą dieną Pakala buvo pusiau savas. Jo spėkos ant syk su-

silpnėjo. Jis pats nežinojo, kas ištikrųjų jį kankino: nuostaba ar baimė. Pašnekėsysis su Pranu, pastarojo šnekos apie komunistus, revoliucinę uniją, streiką, šnipus, jų baudimą—mirtiną baudimą!—jį smarkiai supurtė. Labiausiai jį kankino ano pasakymas “mes puikiai žinom!”

—Ką jie žino?—nustebusiai klausė savęs Pakala. —Ką jie žino?! Ar kad aš... Bet aš nesu!... Nesu, ne!—garsiai prie mašinos jis ramino save. Aš daviau bosui sutikimą, tiesa, bet... dar nepildžiau...

Pasakęs tai, Pakala vėl mąstė, ar tik jis nepadaręs klaidos ir čia: kodėl jis pats sau sakė žodį “dar”? Bene jis manęs tai kada nors pildyti? Ir jis vėl savo mintyje tą klaidą pataisė, ištardamas pats sau: “nepildžiau ir nepildysiu...”

Bet kažin kaip netikėtai jo galvon puolė nauja ir daug baisesnė mintis. Pakala ėmė galvoti, kad, gal būt kaip nors Pranas jį žino... “Bet kaip, kokiu būdu?...” Šitai ištaręs, jis kažin kaip užtirpo. Liovėsi dirbęs. Veidas jo balo. Ėmė jis aplinkui dairytis, stebėdamas, ar kiti į jį nežiūri. Taip, kaip tik sykis! Jis mato Praną į jį tēmijantį ir besijuokiantį! “Ko jis čia žabaloja?” piktai pats sau tarė. “Ko jam iš manęs reikia? Tas!...”

—Juozai,—tarė anas,—puikus oras, ar ne? Tik biskelį karšta... Che, che, che!...

Pakala jam nieko neatsakė. Susikoncentravo savo pajėgas ir bandė dirbti. Bet iš jo akių niekaip negalėjo išdilti jo kaimynas, jo ironiškas juokas, jo kažin kokis tai pasalus iš Pakalos pasityčiojimas. “Kodel jis dabar man primena orą? Kam čia karšta?...”

Ir šitą minutę Pakala pradėjo savo kaimyno neapkęsti, jo bijotis. Vengė jis susitikti su

ano akimis. Jam rodėsi, kad čia pačioj pašonėj jis, Pakala, turįs didžiausį neprietelių. Prieš jo akis dažnai pasirodydavo tas peilis, kurį kaimynas buvo pakišęs prie jo krūtinės. “Brr!” susipurtė Pakala. “Ką aš tam... padariau?... Ko jis iš manęs nori?...”

Tą vakarą Pakala ėjo namo, it pusgyvis.

“Sakyti šį prietikį žmonai, ar ne?” stojosi klausimas. Pasvarstęs, pamastęs, jis nutarė nesakyti. Faktinai, jis buvo įtikinęs savo žmoną, kad visas tas nemalonus atsitikimas jau pamiřštas. Pamiřšęs jį ir samdytojas ir jis pats, Pakala, baigias pamiřti. Bosas palikęs tokis pats, kaip ir prieš šį atsitikimą. Praeidamas pro jį fabrike, bosas niekuomet nieko nesakęs, net nepažiūrįs į jį skirtingiau. Iki šiam laikui Pakala juk dar nieko neišdavė ir neišduosias. Čia, tiesa, jis ir vėl susimąstė ir klausė savęs: “Bet ar jis manęs neprivers? Juk aš sutikau...” žodį “sutikau” ištarė sau lėtai ir drebančiu balsu. Ir šis žodis jam dādėsi aitriu, nepakenčiamu, baisiu! Tuomet jis ir vėl bandė ramintis: “Sutikau, ale tiktai del viso ko... Galiu nepildyti...”

VI.

Vakare, kaip ir paprastai, jo vyresnysis sūnus, Juozukas, buvo parnešęs vakarinį laikraštį. Pasitiesęs jis jį ant stalo, pirmiausiai perskaitė juokų skyrių, paskui stebėjo paveikslus. Vaiko domėšį atkreipė trečiam laikraščio puslapyj telpęs trijų vyriškių atvaizdas.

—Mama, va trijų pakartų komunistų paveikslas.

—Kur, kada?

Pakala, kuris, sėdėdamas prie lango, kaip kasdieną po vakarienei, rūkė pypkę, staiga krūptelėjo.

—Bulgarijoj. Paklausykite.

Ir vaikas niekeno neprašomas pradėjo skaityti telegramišką žiną, kuri tilpo pakartųjų komunistų atvaizdo apačioje:

Šiandien, 12 v. dieną, Sofijos mieste, Bulgarijoj, tapo pakarti trys komunistai. Jie buvo suimti, teisti ir nusmerkti mirti po to, kuomet juos išdavė šnipas, kuris su jais drauge dirbo. Šnipą taipgi kažin kas nudėjo; turbūt pakartųjų draugai.

Pakalienė staiga metė žvilgsnį į savo vyrą, kuris, ant syk ištraukęs iš dantų pypkę, ėmė balti ir lyg drebėti. Podraug jis įdėbė akis į vaiką ir piktai jį tyrė. Juozukas tai pastebėjo ir, nebeišmanydamas, kame čia dalykas, pradėjo akyčiau žiūrėti į tėvą.

—Laukan! Eik laukan, tu, niekše!—piktu balsu sušuko Pakala.—Tu, rup...

Manydamas, kad tėvas jį baira netikėdamas žinios teisingumui, vaikas prinešė prie jo laikraštį ir parodė.

—Va, žiūrėk. Manai, meluojau!...

Pagrobęs laikraštį, Pakala jį susuko kamuolin ir sviedė į kambario kampą, visas užsidegęs pykčiu, faktinai, įtužęs, įdūkęs, pasiekęs tokį laipsnį, kuriame žmogus jau nesusivaldo. Pagaliaus jis bandė pagrobti ir Juozuką, bet pastarasis, nebeišmanydamas kame dalykas, nešdinosi per duris laukan.

—Ką jis žino apie mane? Ką jis žino?!—įdūkusiai, isterišku tonu puolėsi Pakala prie savo žmonos.—Tai tu!...

Žmona aiškinosi, niekam nei žodeliu neprisiminusi, juo labiau Juozukui.

—Jei jis tą žinotų, su tavim nenorėtų nei gyventi! Tu pats gerai nusimanai.

Nuleido žemyn kumštį. Susiėmė jis už galvos ir, įlindęs į mažą miegrūmį, krito lovon, šaukdamas: “Tas niekšas!... Aš jam!...”

—Kas niekšas—buvo žmonos balsas.—Kas? Pagalvok, kas niekšas?...!

Ši pastaba Pakalą it ir atšaldė. Pradėjo galvoti ir pats savęs klausiti: “kas niekšas?” Prasiblaiviusiam Pakalai šis klausimas buvo svarbus. “Kas niekšas? Juozelis? Kaimynas-darbininkas ar bosas?” Jis ir vėl pradėjo visą įvykio istoriją perleisti per savo sąvoką ir priėjo prie šio vakaro incidento, prie Juozelio. “Gal jis nekalta? Bet kodėl jis pirmiau man neskaitydavo tokių dalykų?... O gal aš pats esu...” Privesti prie užbaigos pastarojo sakinio nepajėgė.

Vartėsi jis po lovą, mąstė; faktinai, jį kankino šitos mintys taip, kaip niekuomet. Jo išvada tačiaus vis užsibaigdavo susiraminimu: “Aš nepildysiu! Neišduosiu!” Bet kaip bus, jei bosas vieną gražią dieną ateis pas jį ir pasakys: “Dabar, Pakala, suteik man žinių apie darbininkus. Tu su jais kartu dirbi, šnekiesi—girdi jų nuomones. Pasakyk, katrie iš jų yra komunistai, Maskvos agentai? Tu pažadėjai, pasirašydamas savo vardą ir pavardę!...” Taip gali būti ir labai greitai, kadangi fabrike nepasitenkinimas ir bruzdėjimas didėja. Jau gali būti net ir komunistų atsirado! Taip, per tą laiką visko galėjo fabrike atsitikti. Ir jis, Pakala, turės pildyti savo duotą samdytojui pažadą. Bet kas bus toliau? Kas bus, jei darbininkai tai suseks?... O gal jau susekė? Gal jau žino? Jo kaimynas-darbininkas Pranas veikiausiai jau tai žino! O gal žino ir jo sūnus, Juozukas! Kur jis, Pakala, dabar pasidės?

Į Pakalos galvą atėjo nauja mintis: mesti darbą ir taip atsiskirti nuo savo pažado. Bet ką veiks be darbo? Ką pasakys jo šeimyna? Kaip ji gyvens? Pagaliaus: jeigu jis mesias

darbą, ar samdytojas nepraneš tuomet kitiems darbininkams apie jo sutikimą išdavinėti juos? O pastarieji—ar nekeršys jam?

Dar viena mintis jam pasipainiojo—ir tai labai rimta—ar bosas neturi savo kitų šnipų, kurie seka tokius, kaip Pakalą? Na, jeigu jis turi? Tuomet neišbėgsi. Pražuvęs! O gal tie šnipai tiksliai pasakė kitiems darbininkams apie Pakalą? Gal Pranas jau apie tai painformuotas?... Kaip pagaliaus yra su Pranu: ar tik jis nebus boso šnipas, pastatytas jį gaudyti?!

Šitie ir kiti klausimai pradėjo Pakalą varyti iš lygsvaros. Per kelias lygiai naktis jis negalėjo ramiai miegoti, o dienos—dirbti. Tik dabar jam pasirodė, kad jis padarė klaidą! Stambia klaidą! Apie tai jis jau nebeabejojo. Dabar jį kankino mintis, kaip iš jos pabėgti?

Pakala pradėjo bijotis fabriko. Vengė Prano. Nekentė jis ir namų. Į Juozelį ėmė žiūrėti, tarytum į priešą. Kilo nepasitikėjimas žmona. Ji smerkia jo šį darbą; ji mato Pakalos nerimą ir žino to priežastį.

VII.

Gražiame ore fabriko darbininkai paprastai išeidavo pietauti į kiemą. Čionai, pasienyje, jie susėsdavo, užkasdavo, kas ko turėdavo, ir šnekučiuodavosi bei juokaudavo.

Vieną dieną jų šnekėsių tema, tiksliai ar ne, buvo apie vietinius darbo sąlygų reikalus. Tai buvo, žinoma, paviršutinis pašnekėsis. Vienas iš jų lėtai, dideliu atsargumu, užvedė kalbą apie darbo sąlygų prastumą. Sunku pasakyti, kas jis toks buvo, bet šnekėjo apie tai, kaip kitų pramonių fabriku darbininkai susiorganizavo, o jie, Smitho fabriko — vis palaidi. Nuėjo net taip toli, kad ėmė

duoti pavyzdžius iš Sov. Sąjungos, kaip ten dabar darbininkai gyvena. bendrai, ir metalistai, ypatingai. Šis darbininkas, matomai, akylai sekė žinias apie Sovietų Sąjungą. Kiekvienas jo žodis buvo įdomus ir užimamas. Laike jo trumpos, bet, kaip sakėme, labai atsargios kalbos, visi darbininkai klausėsi tokiu dideliu atidumu, kad išrodė tarsi jie būtų buvę užžavėti. Tuli net spėjo, ar tik pasakotojas nėra bolševikas.

—Gatavo niekas niekam neduoda. Nori ką turėti—pats privalai pasiimti,—įsikišo jau mums žinomas Pranas, kuris aną dieną Pakalai pasakė “mes puikiai žinom!” — Net mažas vaikas, būdamas alkanas, rėkia ir kojomis trypia... Na, o pas mus yra norinčiųjų viską išgauti nuolankavimu.

—Jie nori iškeptus kalakutus jiems į burnas įdėti,—pasigirdo keno tai balsas.

—Tas dar ne taip bjauru,—prabilo stipros išvaizdos, petingas, aukštas vyras, iki šiol atsisirėmęs į fabriko sieną ir godžiai besidomėjęs pasakojimu apie Sovietų Sąjungą.—Bet ką jūs sakysite apie tuos, kurie ne tik patys bijosi reikalauti, ale ir kitiems kenkia?!

—Kas jie?—pasigirdo beveik kartu keletas balsų.

—Surasime!... Jie skundžia bosui.

—Na, vyrai, tokį velnią sugavus, tai jau būtų darbo!—vėl kalbėjo Pranas.—Oi, duočiau! Nepaisyčiau net jei jis būtų ir mano tikras brolis. Che, che, che!—nusikvatojęs, jis dirstelėjo į Pakalą, kuris nelabai toli nuo jo sėdėjo ir išrodė susirūpinęs.—Ar netaip, Juozai?

Ažuot atsakyti taip, ar ne, Pakala ėmė nerimastauti ir nervuotis. Jo veidas žymiai aptemo. Atsipeikėjęs, jis bandė šypsotis, bet vargiai davėsi.

—Rusioj su tokiais niekšais

tinkamai apsidirbdavo, todėl jie ten dabar kitaip gyvena!—vėl įsimaišė petingasis vyras.

—Kaip gi?

—Už liežuvių kardavo.

—Judošių nereikia karti—patys pasikars!

Persirito banga skanaus juoko. Pranas ir vėl tęsė.

—Vistiek, aš jam bent virvę pavaškuočiau.

—O aš padėčiau ir kilpą ant kaklo užnerti.

—Aš tai galėčiau medžio šaką jam palenkti.

—Judošiai kariasi ant sausos šakos—nulūžtų, lenkiant.

—Cha, cha, cha—vėl nuskambėjo stambesnis juokas.

Tolydžio fabriko sirena sušvilpė. Vyrai kėlėsi eiti. Eidamas greta su Pakala linkui savo darbavietės, Pranas pastebėjo:

—Kas gi tau, Juozai? Sergi? Sujudęs, tarytum tėvą būtų nužudęs. Nemislyk daug, broli! Kaip jau bus, taip bus!

—Aš nieko nepadariau. Ko jūs iš manęs norite?

Šis nuotikis Pakalos padėties nei kiek nepalengvino. Atpenč! Išrodė, kad šios dienos darbininkų pašnekėsis buvo tiesiai duriamas jam. Nei iš šio, nei iš to, jis ėmė taip nervuotis, kad net drebėjo. Jis jau nebeabejojo, ar jie žino; jam tai išrodė tikras faktas. Jam rūpėjo dabar tik surasti, iš kur jie sužinojo? Kita, jis dar nebuvo tikras, ar jie visi žino, ar tik vienas Pranas.

Pradėjęs dirbti, jis vis mąstė: iš kur jie sužinojo? Visą pergalvojęs, Pakala vėl pradėjo save įsitikinti, kad gal gi jis klystas; gal jie nežino; gal tai buvo tiktai priepuolingas atsitikimas. “Bet jau ne pirmu sykiu tokis prikašiojimas man daromas!”

Sulaikė jis mašiną, nepaisydamas nei to, kad bosas gali jį barti ir net išvaryti iš dar-

bo. Visas šis atsitikimas jam darėsi baisėsiu. Akylai jis apsidairė. Fabriko skyrių visi dirbo skubiai, įtemptai, kaip ir visuomet. Jo akys užkliuvo ant Prano. Šis, tiesa, šiuo kartu į Pakalą nežiūrėjo, bet dirbo, kaip ir visi, nors kažin kodėl tarsi truputėlį šaipėsi. Pakalai pasidarė lengviau. Atsiduso. Nubraukė rankove nuo veido šaltą prakaitą. Ir vėl pradėjo dirbti kad ir nevykusiai.

Vakare, einant namon, vos išlindus pro fabriko vartus, Pakala prišlipo prie Prano ir aplinkiniais būdais bandė iškvosti iš jo paslaptį.

—Geras šiandien oras,—nejuokiai jis prašneko.

Anas nieko jam neatsakė, o tik tai kažin kaip keistai pažvelgė. Pastarasis kruptelėjo, it prasikaltėlis, ir vėl paskendo mintyse. Ažuot atsakyti į oro reikalus, kaimynas užklausė:

—Tai ką manai daryti?

—Kur?

—Žinai!

—Ką žinau?!... Ar?...

—Ne "ar," bet žinai ir aš žinau, kad pats žinai!...

—Nesuprantu...

—Bet visi supranta!... Tuoj bus streikas, todėl pagalvok ir sau klausimą aiškiai ir esmingai pastatyk: gali esamose sąlygose gyventi, ar ne? O streikas—faktas!

Ažuot dalykus nušvietus, Pakalai jie buvo tik labiau aptemdinti.

—Bet... Ką tu apie mane žinai? Iš kur? Pasakyk!... Aš nieko nepadariau.

—Ech, tai man žmogus! Kalba niekus! Na, bėgu! Ana gatvekaris manęs laukia.

Pametęs Pakalą, kaimynas nubėgo linkui netolimai stovinčio gatvekario, į kurį lindo minia žmonių, tarsi bitės į avilį. Minion ir jis įsmigo.

VIII

Streikas Smitho fabrike buvo ruošiamas visu rūpestingu. Laikyta keletas preliminarinių darbininkų susirinkimų, į kuriuos Pakala nei akių nepažino. Išdirbta planai kovai, kuri šiame fabrike turėjo būti pirma tos rūšies. Iki šiam laikui čia mažai kas galvojo apie tokį dalyką, kaip streikas. Todel daugeliui darbininkų buvo naujenybė. Bet jie buvo entuziastai. Išrinktas laikinas komitetas darbo vedimui.

Sudarant planus, pirmiausiai buvo kreiptasi į tuos darbininkus, kurie iš seniau buvo žinomi pažangesniais; kurie ateidavo į metalistų revoliucinės unijos šaukiamus susirinkimus. Vienu iš tokių buvo skaitomas ir Pakala.

Vieną vakarą, baigiant Pakalai valgyti vakarienę, su Pranu atėjo tasai komunistų veikėjas, kuris andai norėjo įtraukti jį komunistų partijon. Apsimainius keliais formulio žodžiais, minėtas veikėjasėjo prie dalyko.

—Drauge, mes senai skaitėme tavo pažangiu darbininku, pritariantį kovai už bendrus darbininkų klasės reikalus. Šiuo tarpu klausimas eina apie jūsų fabriko darbininkų reikalus. Padėtis ten nepakenčiama; darbininkai jau iš senai bruzda. Išsisėmė jų pakanta. Jie kyla. Ruošiasi į streiką. Ką tu darai? Su kuriais stovi: samdytoju ar darbininkais? Mes, žinoma, trokštame tave matyti kovojančiųjų eilėse. Nauja, revoliucinė metalistų unija pasirijo streikui vadovauti ir jį laimėti. Tai ir padarys, jei tik visi supranta savo reikalus darbininkai streiką palaikys.—Prisižiūrėjęs arčiau Pakalai, komunistų veikėjas pastebėjo:—Tu baisiai nusibaigęs! Kas tau pasidarė—sergi?

Ištikrųjų Pakala buvo susi-

baigęs fiziniai. Tik mėsos akys pakaktė šiek tiek žibėjo. Veidas buvo sudžiūvęs, kaip skiedra. Pakumpi nosis ir po ja susitaršę ilgoki ūsai — tai ir viskas. Lūpos pamėlynavę. Visa fizionomija išrodė žmogaus, ilgai gulėjusio ligonio lovoje.

—Aš—kurčiu ir keistu balsu užklausė Pakalą.—Aš?...

—Juozai, —iškišo Pranas—ar tu neatsimeni, kaip mudu kadaise planavome, kalbėjomės apie organizavimą Smitho fabriko darbininkų? Tu pritarei ir sakei, kad visuomet stovėsi jų pusėje ir dirbsi tam. Ką tu šiandien veiki? Atsakyk, ką veiki?!

Netikėtai užpultas, Pakala nusigando ir susimaišė. Jis nesuprato svečių misijos tikslo.

—Atėjo su manim "atsiteisti"?—galvojo jis.

Akylai perbėgo savo liguistomis akimis abu svečius, paskui žmoną, paskui Juozuką, kuris toliau nuo stalo sėdėjo ir skaitė knygą. Pagaliaus, ir vėl jo akys sustojo ties Pranu, kuris stebėjo Pakalą, laukdamas konkretaus atsakymo.

—Taip, jis žino...—Ir Pakalos vaidentuvėje ėmė rodytis peilis, kurį Pranas jam kadaise buvo atkišęs ir ta virvė, apie kurią fabriko darbininkai kalbėjo. Jis pasijuto vidutinį drebinimą—drebėjimą, kuris kai kada apsiereiškia žmogaus sistemoj, bet kurio nesimato išorėje. "Kas daryti?"

Pakalienė, kuri taip jau buvo susijaudinusi, iškišo.

—Bosas nenusileis jums. Pirmutinius, kurie daug veiks, išmėtys į fabriko, susekęs jų darbus... Jis turi, kas jam praneša...

—Tu... nutilk!—iššovė vyras, kažin kokių keistu, liguistu balsu, bet Pranas greit užbėgo su pastaba.

—Tai nieko! Jei tik visi laikysimės solidarybėj — Smithas bus priverstas nusileisti. Tegul pabando kurį mūsų išvyti... Visas fabrikas liautųsi dirbės... Su išdavikais—atsiteisime! Ir dar kaip!... Mes juos žinome!...

—Išdavikai ir bailiai—visuomet pralaimėtojai, — pastebėjo komunistų veikėjas.

—Tai ką darai, Juozai?

—Nieko!—piktai, pusiau isteriškai suriko Pakala.—Jūs man neleidžiate ramiai gyventi... Ko jūs norite iš manęs? Sakykit, argi aš ką padariau? Ko jūs norite?!... Ee, tu pasirįžai mane peiliu nudurti... pakarti... Aš nekaltas... Nekaltas!... Netiksliai!...

Šitaip kalbėdamas, Pakala pašoko, atsistojo. Ėmė mosuoti rankomis, bėgioti po nedidelį kambarį, vengdamas pažiūrė-

ti į bent kurį ir todėl daugiau-siai žiūrėdamas į palubę.

—Karkit, karkit mane!.. Tu, Pranai, dūr, jei taip nori; dūr savo peiliu!...—kartoj mechanškai, sausai, kuomet abu svečiai išvertę akis išgąstingai jį stebėjo.—Nereiks jums mane karti; aš pats—pats tai padarysiu... Ot, einu dabar ir padarysiu!... Nepakęsiu, negaliu, ne!...

Panašiai klajodamas, Pakala smigo per duris ir pasileido tamsia gatve bėgti linkui miesto centro, vis kartodamas: “nepakarsit manęs, nepakarsit!... aš pats, pats...”

Pakalienė, netarusi nei žodžio, išdūmė paskui jį, o vėliau ir Juozukas, persigandęs ir verkdamas.

Svečiam davėsi suprasti, jog visas namas pamišo. Pranas

aiškino komunistų veikėjui, kad Pakalą pastaruoju laiku buvo labai nenormališkas, be lygsvaros. Jis dažnai, ko tai kankinamas, su savim darbe garsiai kalbėdavosi, kartodamas: “neišduosiu,” “jie žino,” “tokiu nesu”... Išrodė, kad jis susirgęs proto liga, nes bijodavosi fabriko darbininkų, su kuriais dar nelabai senai būdavo puikiausiuose santykiuose.

Ir Pakalą nebegrižo.

Ant rytojaus jo kūno šmotai buvo atrasti ant geležinkelio, kur, tiksliai ar ne, Pakalą pateko po bėgančiu traukiniu.

Po to įvykio Smitho fabriko darbininkai, kurie Pakalą paži-
nojo, apgailėstaudami išsireikšdavo: “Geras buvo žmogus, bet pastaruoju laiku išrodė pablūdes.”

Mikas Rasoda.

Tėve Mūsų, Kuris Esi Danguose

(Apyskaitė iš šių laikų Vokietijos)

Tai buvo pirmą savaitę balandžio mėnesio—man išrodo, ketvirtadienį. Pirmiausiai rytmetį jie iškratė mūsų gatvę, o paskui pervarė ją per tirštą savo šerengą. Areštai tęsėsi ištisą dieną. Subruko mus kimštinais į tris automobilinius trokus ir gabeno stipriai saugodami. Troke, kuriame aš buvau, radosi dar Gerberis ir Jussicka ir Adolfas ir Francas, paimti iš mano kameros, ir, rados, ten pat buvo ir Ziegleris, paimti iš kameros, kuri radosi greta mūsų. Kituose dviejuose trokuose taip jau buvo daug žmonių. Jie nugabeno mus į smogininkų (fašistų šturmininkų) barakus. Išorį jų mūs laukė smogininkai ir minia žmonių, susirinkusių iš apie linkės. Jie išėmė mus iš trokų vieną paskui kitą povaliai,

kuomet žmonės rėkinėjo ir grąsino mums. Minioje aš pažinau Blaugarberį, kuris buvo per šešius metus mūsų kurpium, ir krautuvininko žmoną, kurią mes vadindavome “Riebusis Angelas.” Mes buvom priversti kėsti jų kumščių smūgius, spardymus, spjaudymus ir stumdymus.

Tą naktį mes buvome palikti visi drauge barakų užpakaliniam kieme. Iš vienos pusės stovėjo užpakalinės Gerberio gatvės namų sienos, o iš kitos — žema Viktorijos mokyklos siena. Tuomet dar vargiai bebuvo pasirodę ant medžių lapai, o mokyklos žaislavietė tebebuvo tuščia, nes vėlykų šventės buvo pratęstos.

Rytą atėjo smogininkų vadas ir su juo nemažiau tuzino žmonių. Jis turėjo su savim

nedauglą, kuris visą laiką buvo arti jo ir kuomet pastarasis ką nors surikdavo, tai šis mažytis sutvėrimėlis suduodavo koja į žemę ir rėkdavo tą patį. Smogininkų vadas suriko: “Į eiles!” ir šis mažytis žmogelis tuojau spaudžia koja ir surinka: “Į eiles!” Gerai, tuo būdu jie paėmė iš mūsų visą eilę į barakus, o kitus paliko kieme. Iš viso kieme paliko dvyliką iš mūsų.

Aš buvau paliktas kieme podraug su Jussicka, kuris yra bedievių kluubo išdininku, ir Adolfum ir Francu. Kitus aš taipgi pažinojau. Mes buvom pažįstami.

Jie perskaitė sąrašą mūsų vardų, kuriuos, matomai, surašė naktį po to, kuomet išegzaminavo mūsų dokumentus. Reiškia, nepripuolamai jie

mus drauge paliko kieme. Smogininkų vadas suriko: "Po keturis į eiles!" Mažasis nedaaugla spardė kojomis žemę ir vis šaukė: "Į eiles!" Į eiles!" Jie sustatė mus po keturis keturkampiai ir kiekvieno kiemo kampe pastatė po saugotoją. Smogininkų vadas atsistojo viduje ir suriko: "Rankas aukštyn!" Mažasis žmogytis taipgi suriko: "Rankas aukštyn!" Mes iškėlėme rankas virš savo galvų—sąnariai buvo sustingę, kaip surūdiję durų bėgūnai—ir, kuomet aš savo ranką iškėliau, pajutau ore ją liečiant Povylo Gerberio ranką, kuris stovėjo prie manęs.

Tuomet smogininkų vadas suriko: "Dabar sudėkite savo rankas!" Ir mažasis riebus bamblys suriko: "Sudėkite rankas!" Sudėkite rankas!" Smogininkų vadas suriko: "Mokykitės pirmiausiai poterių!" Mažasis bamblys, trepsėdamas į žemę: "Mokykitės kalbėti poterių! Mokykitės kalbėti poterių!" Aš biskį iškrypau iš savo eilės. Plikagalvis vyras, kitam eilės gale, laikė suėmęs rankas ant krūtinės. Jussicka stovėjo prie jo. Šio rankos tai kilo viršun, tai leidosi žemyn; padėtos ant krūtinės, jos puolė žemyn, tai augštn. Gi Gerberis telaikė sudėjęs tikrai nykščius. Panašiai padariau ir aš.

Tuomet nedaaugla sušuko: "Duokit jiems!" ir saugotojai iš kiemo kampų mušė kiekvieną per rankas, kuris nelaikė kaip reikia jas sudėjęs. Mano rankos paliko, kaip šmotai žalios mėsos — raudonos ir mėlynos, bet nepalyginamai geresnė padėtyj negu Povylo. Jie rėkė ir rėkė tiek užpakalyj mūs, tiek priešakyj. Smogininkų vadas maumojo: **Tėve mūsų, kuris esi danguose!** Ir mažasis nedaaugla šaukė: **švęskis vardas tavo!** to-

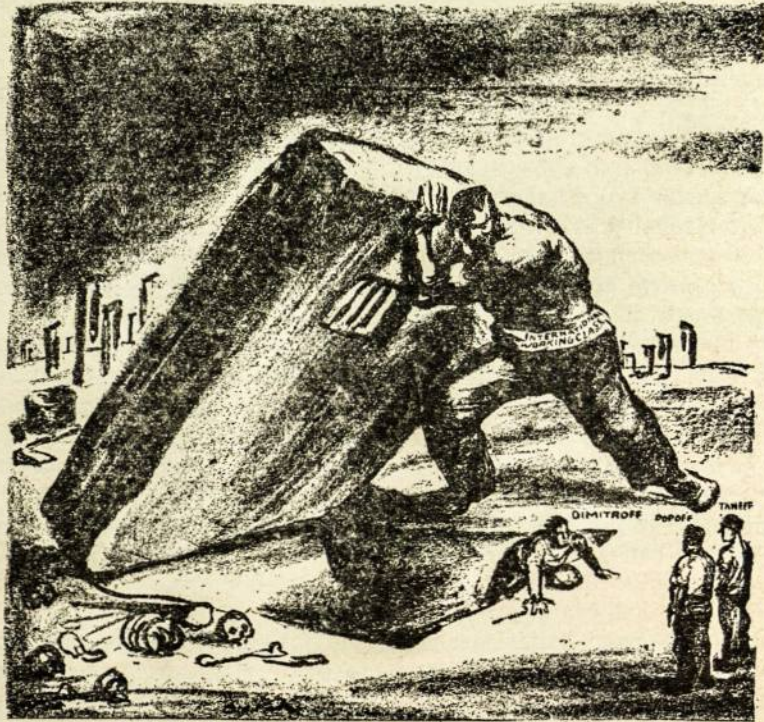
lydžio jis daužė koja kietai išgrįstą kiemą taip, kad viskas tas beprotiškai skambėjo.

Išgirdau už savo pečių ką tai murmant: **švęskis vardas tavo!** ir du kiti panašiai murmėjo. Nežinau, kas tie toki buvo—jie stovėjo ne mano eilėj. Smogininkų vadas šaukia: **Ateik karalystė tavo. Būk valia tavo!** ir mažasis žmogelis tebedaužo kiemo kietą žemę ir šaukia: **Kaip danguj, taip ir ant žemės!** Akyregyj Alfredas, tasai mažasis riebus bedievių kliubo išdininkas—žinau jojo balsą gerai, kadangi aš jam mokėjau savo duokles kokių penkioliką kartų—taigi, Alfredas, kuris stovi už mano pečių, pradeda garsiai dainuoti: **Pirmyn, vergai nužemintieji!** Ant syk viskas paskėsta mirtinoj tyloj—tyloj, kurioj, rodosi, savo kepurę galė-

tum pakabinti. Mes metamės krūvon, kraipome savo pažiaunes, bandome dainuoti, bet būrnos persausos. Tylą pralaužia kirtis. Už mano pečių girdžiu kertamas smūgis. Jis krito ant Alfredo galvos, o kitas ant jo peties. Mes jaučiame, kaip jis yra traukiamas iš mūsų eilių. Saugotojai verčia mus stovėti glaudžiau susibūrus. Jie išsitraukia savo revolverius. Mažasis nedaaugla dar kartą šaukia: **"Sudėkite savo rankas!"** Gerberis kelia savo du šmotu žalios mėsos. Mano paties rankos kalatojasi. Nieko negaliu jom padaryti. Metu žvilgsnį ant plikagalvio žmogaus. Jis suėmė savo rankas su tokia baime, kad rodosi aš girdžiu jo pirštų sąnarius begirgždančius. Jussickos rankos netoki benkartai, kaip mano, jos

"THAELMANN AND TORGLER. NEXT!"

—By Burck

Tarptautinis darbininkų judėjimas išgelbėjo iš Vokietijos fašistinės nelaimės Dimitrovą, Popovą ir Tanevą. Dabar liekasi gelbėti Thaelmanną, Torgler ir tūkstančius kitų kovotojų. (Pav. "D. W." artisto d. Burck).

klauso, kaip jom yra sakoma. O mažasis žmogytis vis šaukia: **Kaip danguj, taip ir ant žemės!** ir tolydžio kerta—šūvis pasigirsta. Plikagalvis susidvilinkoja. Jam pataikyta į ausį. Jis bando slauginti savo užgautą ausį ir laikyti tolydžio savo rankas suimtas. Tai gi, jis laiko suimtas rankas, susidvilinkojęs, poteriauja: **Kaip danguj, taip ir ant žemės; kaip danguj taip ir ant žemės!**

Smogininkų vadas poteriauja, kaip padūkęs, tarytum ant stalo lauktų jo pietūs—**Duonos mūsų visų dienų duok mums šiandieną!** Ir mažasis žmogelis kartoja—**Duonos mūsų visų dienų duok mums šiandieną!** Už mano pečių sargai tolydžio kažin ką muša, bet nežinau ką. Jie vis buria mus į krūvą ir daužo mūsų rankas.

Iš mūsų sudaro mažą keturkampį būrelį. **Nevesk mus į pagundimą!** Šaukia smogininkų vadas. **Bet atleisk kaltes mūsų!** atsako nedaaugla, vis trepsėdamas su koja į cementinį kiemą.

Sargas siekia per mane ir smogia Jussickai į krūtinę, parodydamas, kur jo rankos turėtų būti sudėtos. Jussicka griuva ant manęs. Mes visi varteliojamės tai į vieną, tai į kitą pusę. Jussicka ištraukiamas ir nutempiamas į kiemo kampą. Alfredas savo kampe ir vėl užtraukia: **Pirmyn, vergai!.. Bet nužemintieji pasiekti nebegali.** Jie spardo jam į burną. Bent taip jo veidas liūdi po tam įvykiui. Smogininkų vadas poteriauja: **Atleisk kaltes mūsų!** ir mažasis nedaaugla tęsia: **Kaip mes atleidžiam saviems kaltiems!**

Kažin kas netoli manęs, gal būt tai buvo Povylas, ūmai garsiai nusijuokia. Negalite įsivaizduoti, kaip tas skambėjo. Mačiau smogininkų lyderio ranką besibloškiančią Povylo linkmėn ir jo kumštis tėsėsi į Povylo veidą ir Povylas griuvo virsdamas ant mūs visų. Mes visi virtome. **Amen! Amen!** šaukė smogininkų vadas ir nedaaugla taip jau šaukė **Amen!**

Jie pradėjo mušti mus, kuomet mes raitēmės kieme, bet ir tas jų nepatenkino. Pradėjo mus spardyti. Alfredukas vėl ir vėl uždainavo. Pagaliaus nieko daugiau nesimatė, apart kraujo, bėgančio iš jo burnos, bet, matomai, jis nujautė, kad jo dainavimas bus toli išgirstas, todėl ir dainavo.

Petras Konradas.

TALISMANAS

Ekspresinis traukinys prabėgo mandžurišką rubežių. Pro vagono langus greitai bėgo pliki kalneliai ir berybės lygumos, per kurias švilpdamas pūtė šal-tas mongoliškas vėjas. Virš 86-0 parubežinio sargybos punkto plevėsavo sovietiškos raudonos flagės, kurios atrodė nublukę nuo saulės spindulių, sniego ir vėjo.

Prie Mandžurijos stoties pas mus į vagoną atėjo keturi europiečiai vilkį drabužiais chinų muitinės valdininkų ir policistų, mėlynose ir juodose uniformose su antpečiais. Jie peržiūrėjo mūsų daiktus ir mandagiai atsisveikino kalbėdami anglų kalboje. Jie buvo baltosios armijos karininkai, eks-Semionovo ir eks-Kolčako, dabar tarnaujantieji chinų žandarmerijoje, vadindamiesi save anglais. Gelžkelio darbininkai juos vadina

“anglais iš Viatkos.” (Viatka yra rusų miestas). Traukinis skubėjo į pietų rytus. Prie mažos stotelės į mano kupę įėjo ponias pilkuose keliuose drabužiuose. Pagal apsilvilkimą ir platų veidą, aš tuojau pažinau, kad ji yra rusė. Vieną valandą mes tylėjome, bet paskiaus pradėjome kalbėtis. Ponia pasirodė gana šneki.

—Kada Čian Czo-Lino sūnus šventė savo vestuves—pasakojo mano sankeleivė žaizdama su sidabrinio lenciūgėlių rankinio maišelio—virš vietos, kur įvyko vestuvių iškilmės, skraidė rusiškas lakūnas, darydamas ore visokius vingius ir mirties kilpas. Kažin kodėl sugedo motoras ir orlaivis visu smarkumu nukrito, užsidegė ir lakūnas žuvo. Čian Czo-Linas įsakė jo dvidešimt dviems lakūnams skirsti virš gėdulingos procesijos, taip

kaip jų mokytojas skrido virš vestuvių procesijos. Chiniečiai parodė save gana garbingai. Štai jūs matot...—mano sankeleivė parodė su ranka, kuri buvo apmauta spindinčia pirštinaite, į kampą. Ten kabojo mažas ikonas švento Nikalojaus, kurio aš pirmiau nepastebėjau.

Stebūkladaris pajuodęs, nu-plukęs, bet nepametęs savo išdidumo ir karališkos išvaizdos, kurią jam davė dailininkas iš Vladimiro. Iš savo tamsaus kampo jis žiūrėjo į mane nuobodžiomis akimis. Kaip pataikė tas ortodoksiškas ikonas į vagoną Chinų-Rytinio gelžkelio?

—Bolševikai—paaiškino mano sankeleivė,—įeidami į administraciją, norėjo prašalinti visus ikonus, bet chiniškoji administracijos dalis nepavelino to.

Chinai aiškino bolševikams, kad ikonai yra kaip dalis turto minimo gelžkelio, todėl jie negali būti prašalinti. Chinai elgėsi gana mandagiai. Jie ėmė domėti balsus rusiškų inžinierių ir valdininkų, dirbusių prie gelžkelio, o dabar priėmusių chiniską pilietystę. Aš žinau tą gerai: mano vyras inžinierius dirbo gelžkelio administracijoje...

Aš nenoroms nusišypsojau. Ar ne juokingas paveikslas, “anglai iš Viatkos,” rusiškas baltasis lakūnas virš chiniskų vestuvinių iškilmų ir net ortodoksinis šventasis ikonas priėmė chinų pilietybę?... Ne, matomai yra dalykas daug tvirtesnis, negu valstybiniai rubežiai, tautiniai ir religiniai skirtumai, jei buddiški ir konfuciški generalai gali užstoti rusišką šventą stebukladarį senį. Baimė dėl revoliucijos—štai kas juos vienija toje pusėje 86 parubežinio sargybos punkto.

Kodel aš prisiminiau šį reikšmį įvykį dabar, po vienu metų gyvenimo Chinijoje, po ilgų kelionių po miestus, klonis ir kalnuotas aukštumas Pietinės Chinijos?

* * *

Penkias dienas mes keliavome raiti, įsigaudami į šiaurinį Čžjaneį. Vakare šeštos dienos mūsų arkliai pasileido bėgti rishia ir mus užnešė ant kalnelio. Po staigaus užsisukimo kelio mes pamatėm tamsius miesto apsaugos mūrų šešėlius. Vartai jau buvo uždaryti. Pondo nulipo nuo arklio paduodamas pavadžius. Mes užsirūkėme ir pusbalsiai kalbėdami laukėm Pondo, kuomet jis buvo nuėjęs prie vartų prašyti sargybos pavelijimo įėjimui į miestą.

Tą dieną mes buvome padarę 100 “li” ir man, nepratusiam joti, reikėjo tvirtai laikytis balne. Perspektyva, kad reikės naktis praleisti už miesto mūrų,

gązdino mane. Laikas bėgo, mūsų mažo sudėjimo arkliai be kantrybės trukčiojo pavadžius ir kojomis kėlė ant kelio dulkes. Ėjo tamsyn ir tamsyn, nuo laukų pradėjo pūsti šaltas vėjas. Mes užgirdom Pondo švilpimą, šaukiantį mus, ir girgždėjimą atidaromų miesto vartų.

Galų-gale mes galėsime nusi-mazgoti, persimainyti drabužius ir iki soties išsimiegoti!... Mano visas kūnas skaudėjo, o galva tarsi buvo sutinus nuo karščio, dulkių ir vienodų mūsų šėsių dienų kelionės peraislų.

Sargyba mus pasitiko įtaria-mais žvilgsniais. Pondo įspraudė į sargybos viršininko ranką kažkokį popierį, ir mes nusėkėm paskui kareivį, kuris bėgo pirm mūs rodydamas kelią. Kareivis įėjo į gatvelę, kuri buvo siaura ir tamsi. Po to tuojau pasuko į kairę. Mes užjojom ant medinio tilto, sulinkusio kaip gervės kaklas. Šviesos jūra užtemdė mums akis. Tai buvo komerciškas miesto centras, atrodantis gerai ir turtingai. Šviesos, linksmas užėsis, publikos masės, krautuvės ir galybės prekių—įvairiaspalvių audinių, porcelėnų, varinių indų, dievų, šilkų, ryžių. Jauni pardavėjai, apsivilkę mėlynose bei juodose chalatose, rėkia, deras, juokias, maišydami džiovintus fruktus ir gardžiai kvėpiančią arbatą. Mane stebino toks gyvas judėjimas šio miesto. Ružavai liepsnojančios merginų lūpos, kvėpalų kvapsnis, nepaprastai įdomūs ubagų skarmalai ir įvairiaspalviai chalatai krautuvninkų, viskas judėjo, užė, mirgėjo su koku tai gyvu, nepaprastu budrumu.

Pirmą kartą pamačiau, kad Chinija yra turtinga. Iki šio laiko aš tik mačiau miestus sugriautus per apgulumus, apiplėšimus ir spekuliaciją. Šis oazas turtingumo, tyruose vargo ir skurdo stebino mane.

—Kas čia yra?—šaukiau aš Pondui pasistiepęs balne.—Ar čion yra kokia šventė? Kokios iškilmės?

—Ne,—atsakė Pondo, juokdamasis,—čionais dar nebuvo karo. Nėra čion dar kariuomenės... Miestas yra saugomas komerciškos milicijos... Gale komerciško kvartalo mus laukė miesto administracijos atstovas. Mes nulipom nuo arklių ir pasveikinom jį. Du patarnautojai uždegė liktarnas, kurios, vietoj stiklų, turėjo popierines sieneles ir buvo padarytos ant ilgų kotų; išėjo pirmyn. Mes išnaujo praėjome medinį tiltą, tokį pat, kaip kad įėjime į komercinį kvartalą, ir pragariškas tamsumas tuojau mus apsupo.

Mes įjom į kreivas siauras gatveles, kurios tai kilo ant kalnelio, tai vėl leidosi žemyn staigiais laiptais. Eilės nesėvių namelių su apgriuviomis sienomis spaudė mus. Kartus, dvokiantis kvapas plaukė į orą. Mes suklupdavome ant didelių šlamštų krūvų ir miegančių šone jų figūrų. Du ubagai apstojo mus. Jie atbėgo į liktarnų šviesą ir, paskui mus sekdami, pradėjo rodyti dideles pūliuotas, apskretusias žaizdas ant krūtinų, o jų galvos buvo padengtos šašine luoba, iš kurios sunkėsi geltoni pūliai. Mes ėjom gana ilgai—man atrodė apie valandą laiko—ir visu keliu nematėm nei spindulėlio šviesos. Smarvė, tamsa ir purvynas turėjo apsupęs žiedu turtingąjį oazą. Ir šis žiedas buvo daug didesnis, negu pats komercinis kvartalas.

Ar teisybė! Ar aš mačiau tuos prekių kalnus, tą aklinančią šviesą, tą linksma žmonių minią? Dabargi apie mus nebuvo nieko, apart liūdno vargo, apart juodos nakties.

—Laj-la (mes atėjome)—pareiškė palydovas.

—Mums vėl davė bustą nuošalyje mieste—kuždėjo man Pondo—čion bus gana lengva surinkti mums reikalingas žinias. Nenuėmęs balno nuo arklio ir net revolverio nuo diržo, aš kritau ant pynės ir tuojau užmigau. Miegojau be jokių sapnų ir pabudęs rytą išėjau į kiemą. Buvo koks tai daržas, apsuptas aukšta mūrine tvora. Pavilionas, kur mes miegojom, radosi tarpe kažkokių keistų nedailių medžių. Tame pavilione mes buvom visai izoliuoti nuo miesto. Prie vartų aš pamačiau policistą, kuris su lazda gainiojo žingeiduolius—masę apsiskarmalavusių chiniečių, žiūrinių į mane su nepaprastu nustebimu. Mieste matomai žinojo jau plačiai apie mūsų atvykimą ir publika buvo suėjus pažiūrėti reto, iš tolimos žemės svečio. Policistas dirbo iš visos jėgos, mušdamas su lazda besiveržiančią masę. Aš prasišalinau nuo vartų ir apėjau aplink sodelį išilgai vidurinę mūro pusę. Mūsų arkliai rados taipgi čionais po medžiais. Koks tai chinietis, pagal išžiūrą darbininkas, triusė su kibiru apie mūsų arklius. Jis buvo apysenis žmogus, su raukšlėtu veidu ir ašarotomis, nesveikomis akimis. Iš po patinusių raudonų antakių, jis įtariamai pažiūrėjo į mane ir bailiai pasveikino. Aš, prisiartinęs, padėjau jam pagirdyti arklius. Chinietis atydziai tēmijo kiekvieną mano judesį. Kada aš norėjau grįžti atgal į pavilioną, jis patraukė mane už rankovės.

—Sima-ši (kas yra?)—paklausiau aš.

—Ni ši oho-jen, si bu-ši (ar jūs esate rusas)?

—Sedi (taip).

Jis greitai pradėjo kalbėti, bet aš negalėjau suprasti. Aš ženklų paprašiau jo palaukti ir tuo momentu pašaukiau Pondo. Pondas ilgai su juo kalbėjosi.

—Jis yra čionais už daržininką—pasakė galų-gale Pondo. —Jis nori ką tai jums parodyti, bet aš niekaip negaliu suprasti ką. Kokį tai talismaną.

—Tegu parodo...

Pondo išvertė mano žodžius į chinų kalbą. Jis galvą palingavęs paėmė kibirą ir greitai nuėjo.

—Kas yra?—paklausiau aš Pondo.

—Aš nežinau. Jis sakė, kad jo brolis yra jūrininkas Shanghajuje ir dažnai lankas užjūrio žemes. Jo brolis buvęs nuvažiavęs į “žemę biednųjų” ir iš ten atvežęs kokį tai talismaną. Tas talismanas duodas patarimus nelaimingiesiems, gydas ligonius ir duodas turtus biedniesiems. Rodos būtų kokia tai pasaka...

Daržininkas jau sugrįžo. Jis apsidairė aplink, neva bijodamas pašalinių žingeiduolių. Su kokia pagarba jis ikišo ranką į antį ir ištraukė kokį tai daiktą, suvyniotą į popierį. Jis padavė Pondui, o tas be kantrybės tuojau nuplėšė apdangalą. Pondo rankose buvo nedidelė brošiuraitė, atspausdinta ant rudos popieros. Virš ružavo viršelio aš perskaičiau apdilusį antgalvį.

“Maskvos Sovieto, Darbininkų-Valstiečių ir Raudonarmiečių Atstovų Įsakymas apie Namų Rendavimą ir Mokestį. Maskva 1923 m.”

Tad štai yra talismanas iš “žemės biednųjų.” Daržininkas pasakė ką tai Pondui, kuris išvertė man jo prašymą, kad aš parodyčia būdą ir paslaptį, kaip reikia vartoti šis talismanas. Ką aš galiu paaiškinti jam? Užtenka, kad jis laiko rankose šią nublukusią brošiuraitę, bet ne ikoną stebukladario senio!

Tyruose galvojau aš, jie garbina ne tuos dievus, kuriems jie degina aukas kultūringose ir turtingose žemėse. Tyruose turi savo įstatymus ir savus dievus. Dievai yra hamilijonai, kurie pritaiko savo kailio spalvą pagal apsupančių jį aplinkybių. Tyruose vargo ir skurdo yra garbinami kitoki talismanai, negu kurie yra garbinami turto oaze.

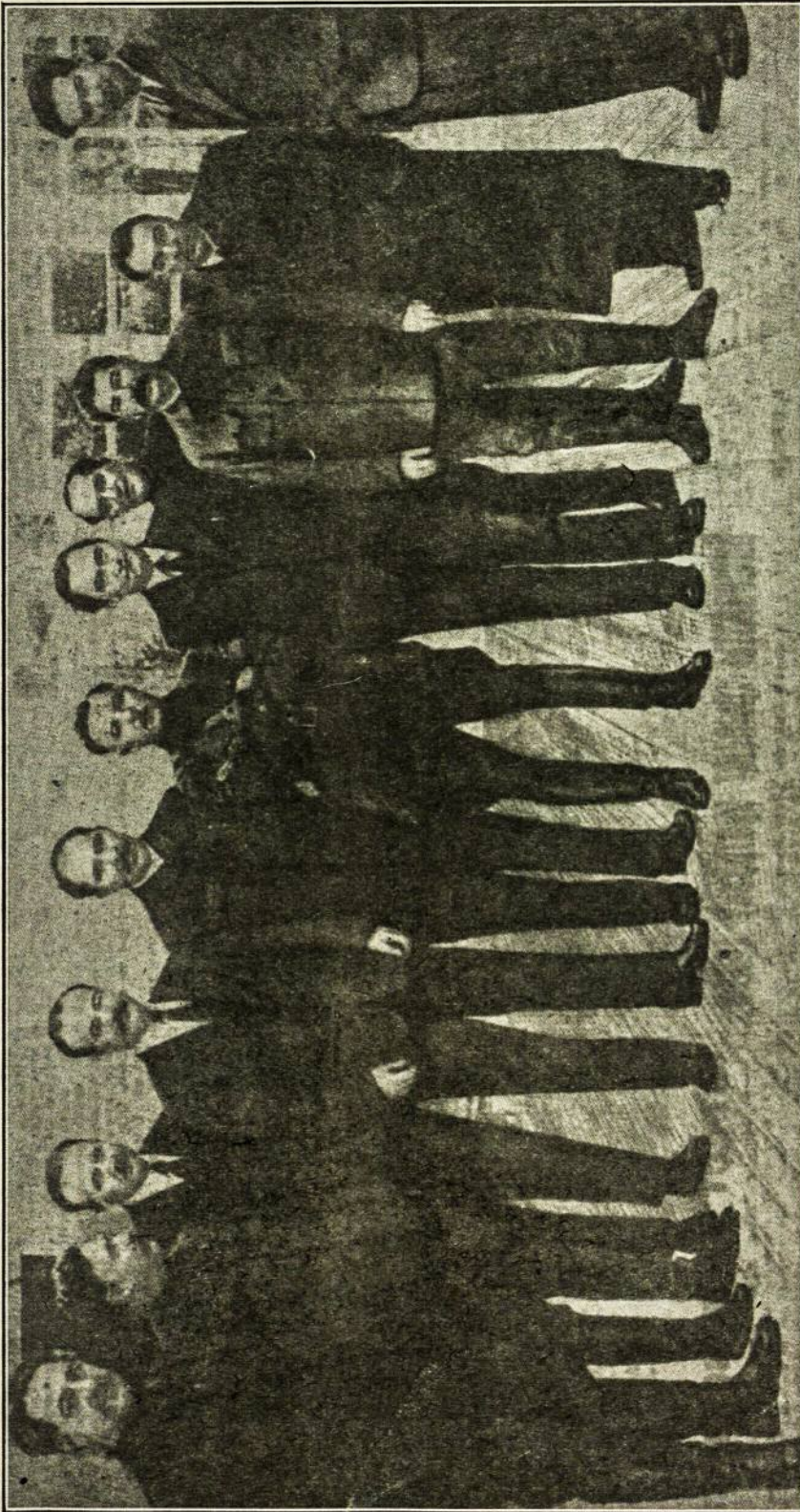
Aš pastūmiau į šalį nustebusį Pondo ir apkabinau daržininką, kadangi aš pamačiau jame mano brolių, užklydusį čion tolimoje vietoje, kur dar nebuvo karo. Jau ir į šį tyrų kampą yra įsigavusios galingos jėgos, nežinančios nei rusiško, nei neprieteliškumo, nei rubėžių, nei religinių skirtumų...

* * *

Štai kodėl aš prisiminiau po vienu metų buvimo Chinijoje vagoną Chinijos-Rytinio gelžkelio, mano sankeleivę ir nublukusį švento Nikalojaus ikoną.

O. Erdberg.

Vertė Petras.

Sov. Sąjungos ir Kominternos vadai su svečiais. Iš kairės į dešinę: Ordžonikidze, Manuškis, Knorinas, Molotovs, Kaganovičius, Vorošilovas, Dimitrovas, Kuibiševs, Stalinas, Tanevas ir Popovas.

Žymesnieji įvykiai iš Ernst Thaelmanno Gyvenimo

Ernst Thaelmann gimė 1886 m. balandžio 16 d., Hamburge. Šešiolikos metų sulaukęs, tapo Socialistų Partijos nariu Hamburgo mieste. 1904 m. vasaryj jis įstojo į Vokietijos Transporto Darbininkų Uniją (profesinė sąjunga), iš kurios buvo 1931 metais išmestas už revoliucinį veikimą. Kaip prielankus darbininkas, kaip jūrininkas ir paskiau kaip važiotės darbininkas, Ernst Thaelmann aukėjo visą savo jėgą ir energiją revoliuciniam darbininkų judėjimui kovoje dėl socializmo. Dar visai jaunam tebesant, jam buvo paskirtos atsakingos pareigos Socialdemokratų Partijoje ir darbo unijų judėjime. Kada jis atsidūrė kariuomenėje, jau buvo išgarsėjęs, kaip vienas iš „Vaterlandslosen Gesellen“ (vyrukų be savo tėvynės), o kaip revoliucinis socialdemokratas, jis buvo įkariai varginamas prūsisko militarizmo.

Karišką tarnybą atbuvęs, Ernst Thaelmann pradėjo eiti augštesnes pareigas darbininkų judėjime. Jis tapo nariu vietos Transporto Darbininkų Unijos Tarybos Hamburge, paskui delegatu vietinėje Laisvųjų Darbo Unijų taryboje.

Tolydžio jis liko vyriausias vadas skalbinių vežikų kuopos, narys visų vežikų kuopos komiteto, paskiau laivakrovių kuopos vadas, ir tuo pačiu laiku jis veikliai darbavosi, kaip vietos komiteto delegatas. Partijoje jis tapo revoliucinės opozicijos vadas—iš pradžios daugiausia bendruose apskrities narių susirinkimuose, o toliau socialdemokratinės organizacijos delegatų susirinkimuose Hamburge—ir vis vėdė aštrią kovą prieš reformis-

tiškus biurokratus ir prieš oportunistišką jų politiką.

Kaipo įkūrėjas Darbo Unijų Jaunimo Sekcijos Hamburge, Ernst Thaelmann, yra vienas tų, kurie pirmieji steigė jaunuolių skyrius darbo unijose. Prieš reformistiškų biurokratų norą ir nepaisant, kad jie tam priešinosi, Thaelmannas organizavo jaunuosius darbininkus vieningai eiti už pilną apsisprendimą jaunuoliams viduj laisvųjų darbo unijų. Ernst Thaelmannas ir jo revoliucinio jaunimo rate-lis iš pradžios suorganizavo 300 jaunų darbininkų, o paskui 1,800 per bendruosius Transporto Darbininkų Unijos susirinkimus Hamburge. Reformistai biurokratai, pagaliau, panaudojo prievartos žingsnius, kaip priemonę prieš revoliucinių jaunuolių skyrių.

Labai daugelyje unijinių suvažiavimų Ernst Thaelmannas atstovavo Transporto Darbininkų Unijos narius. Šios unijos užrašai parodo Thaelmanną, kaip stiprų čempioną kovoj už darbininkų reikalus prieš biurokratiją, kuri darėsi vis nepažangesnė ir kaskart atviriau ėjo į kapitalistų pusę. Su nieko nebijančiu uolumu Ernstas Thaelmannas skelbė, kad nariai turi teisę visados pasilikti savo organizacijos nariais. Čia jis pasirodė čempionas tikro revoliucinio unijų judėjimo, tokio kaip kad paskesniais metais susidariusi Raudonųjų Darbo Unijų Opozicija, kuri vystosi į galingą organizaciją.

Jis drąsiai kovojo už lygias teises jaunuoliams darbininkams darbo unijose. Savo kalboj laike diskusijų Aštuntame

Suvažiavime Transporto Darbininkų Unijos Breslau mieste, 1912 m., jis sakė:

“Dabar mes teturime jaunuolių skyrius tik Berlyne ir Hamburge. Šią dirvą taip pat reikia dirbti. Mūsų užsiėmima yra jaunuoliams paliekama patiems sau žinotis net labiau, negu išlavintų darbininkų amatuose. Štai kodėl reikia daugiau padirbėti jaunuolių naudai... Mano supratimu, tai yra labai neteisinga, kad jaunuoliams darbininkams mažiau balso teduodama, nekaip suaugusiems, nežiūrint padidintų jiems duoklių; taigi aš reikalauju, kad ta (pasiūlymo) vieta būtų at-mesta.”

Darbo unijų biurokratai ir samdytojai bandė Ernstą Thaelmanną sugadinti, siūlydami jam nuolatiniai apmokamas vietas; jis, tačiau, nenuoalsiai kovojo už darbininkų reikalus, pasiliko ištikimas darbininkų klasei ir pastoviai tęsė savo darbą, mobilizuodamas darbininkus. Už tai jis buvo įtrauktas į juoduosius surašus ir per ištisus metus pirm pat pasaulinio karo negalėjo gauti darbo.

* * *

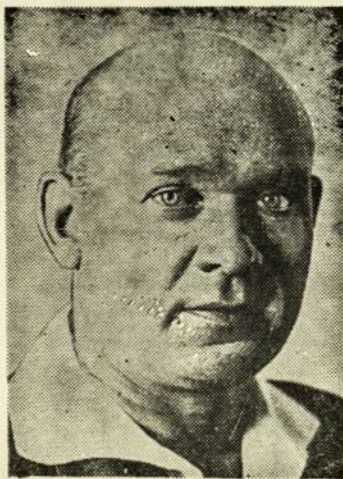
Karo išsiveržimo laiku jo nusistatymas jau buvo toks, kad parodė jam kelią į bolševikišką taktiką kovoj prieš imperialistinį karą ir prieš buržuazijos diktatūrą. Armi-jon paimtas buvo pačiuose 1914 metų ir jam, kaip revoliuciniam darbininkui, nebuvo jokio paaugstinimo visu karo metu; užtat jis buvo šiurkščiai disciplinuojamas ir baudžiamas, ir patyrė visus karo baisumus beveik visose Vakarų fronto srityse. Per

visą karą Ernstas Thaelmannas nei vieną momentą neužmiršo ir neišsivadėjo savo pareigų, kaip revoliucinio darbininko. Jis varė nenuoalsią slaptą propagandą prieš imperialistinį karą. Fronte jis skleidė nelegales knygetes ir laikraščius, atkreiptus prieš karą, kaip, pav., “Bremer Buergerzeitung’ą.” Kuomet jis, su proletariu nekentimu aklo paklusnumo militarizmui, parodė atviro pasipriešinimo kariškam muštrui, karininkai bandė jį suvaldyti tuom, kad siuntinėjo jį į pavojingiausias mūšių fronto dalis ir per pus-trečių metų nei sykį jo nepaleido poilsin pasisvečiuoti. Galų gale, jis buvo pašauktas į karo teismą ir nuteistas il-giems metams kalėjiman. Bet tuomi jie negalėjo palaužti re-voliucinę jo valią, kaip kad jos nepalaužė diskriminacija prieš jį dirbtuvėse. Tie persekiojimai dar sudrūtino re-voliucinį jo pasiryžimą ir įsi-tikinimą, kad neišvengiamas yra kapitalistinės sistemos nu-vertimas ir socializmo laimėjimas. Nežiūrint visų kliūčių, jis palaikė nuolatinį ryšius su “kairiojo sparno” revoliuci-ne organizacija Hamburge, ir kada jis buvo vėliau trumpam laikui namo paleistas, savo viešėjimo laiką jis panaudojo darymui slaptų konferencijų, svarstymams revoliucinio vei-kimo prieš militarizmą.

Revoliuciniame 1918-19 Metų Laikotarpyje Jis Vadovavo Kampanijai už Darbininkų Klasės Apsiginklavimą

Susikuriant Nepriklausoma-jai Vokietijos Socialistų Parti-jai, Ernstas Thaelmannas ta-po josios nariu, nors iš pat pirmo momento jis išreiškė pasibjaurėjimą del jos vadų politikos, kur jie taikstėsi su buržuazija, darydami jai nu-

sileidimus. Jis pasiskyrė už-davinį—atvest darbininkų ma-ses iš Nepriklausomosios So-cialistų Partijos organizacijos Hamburge į Komunistų Parti-ją, ir jis tą uždavinį įvykdė. Šičia jis išlaikė pirmą didįjį kvotimą savo bolševikiškos energijos ir politinės drąsos. Po Hallėj įvykusio 1920 m. Partijos suvažiavimo, daugiau kaip 90 nuošimčių Nepriklausomosios Socialistų Partijos

ERNSTAS THAELMANN

narių Hamburg-Wasserkante apskrityje sykiu su Thaelman-nu perėjo į Komunistų Parti-ją.

Pačiame revoliuciniame lai-kotarpyje 1918-19 metais jis ėjo galvinyje tų elementų, ku-rie kovoj veržėsi priekin, ir jis vaidino vadovaujantį vaid-menį visuose veiksmuose, kurių tikslas buvo aprūpinti darbi-ninkų klasę ginklais.

Per metų eilę po to jis nuo-lat buvo Komunistų Partijos organizacijos pirmininkas Ham-burge; tuo pačiu laiku jis buvo narys apskrities ko-miteto Wasserkante, ir buvo matomas pirmajame fronte visų ekonominių ir politinių kovų, kurias vedė Hamburgo darbininkai. 1919 metais Hamburgo darbininkai išrin-ko Ernstą Thaelmanną į sei-

mo atstovų rūmą, kurio nariu jis buvo nuo tada ir toliau vis buvo paliekamas.

Vadovaudamas Vokietijos Komunistų Partijos organiza-cijai Hamburge, Ernst Thael-mann visuomet,—ar dalykai kryptų šiaip ar kitaip,—buvo neatlaidus čempionas tikro re-voliucinio masinio veikimo. Kasdieninės kovos eigoje tuo pačiu laiku jis giliai mokinosi iš Markso, Engelso ir Lenino veikalų. Vis aiškiau ir aiš-kiau jis vedė kovą prieš visus tuos, kurie trandė vykdytą tikros bolševikiškos masinės taktikos. Jis grūmėsi prieš oportunistinę politiką tuometi-nio Vokietijos Komunistų Parti-jos Centro Komiteto ir prieš Partijos Hamburgo-Wasser-kante’s apskrities pirmininką. 1923 metų vasarą, kada ma-sių energija veržėsi į veikimą, jis, kaip Hamburgo transpor-tininkų organizacijos vadas, pilnai suprato didįjį uždavinį, kuris pripuola atlikti Hambur-go proletariatui strategiškame Vokiečių proletarinės revoliuci-jos plane. Karžygiška Ham-burgo darbininkų kova 1923 m. spalio mėnesį parodo vi-dujinį stiprumą ir tvirtybę jų organizacijos, bet jie turė-jo pasitraukti iš mūšio del to, kad laimėjimas buvo negali-mas su netikusia visos vado-vybės strategija. Kom Partija, kuri buvo nublokšta į slaptą pogrindinį gyvenimą, audrin-gai reikalavo pakeisti oportu-nistinę Partijos vadovybę, ir nuo tada Ernstas Thaelman-nas buvo pastatytas Komunis-tų Partijos galvinyj, kur jis ir pasiliko. Kas kartą ryškiau ir ryškiau jis dėjo visas pa-stangas, kad įgyvendintų pa-matinius bolševikų principus komunistinio masinio veikimo politikoj Vokietijoje. Kovoje prieš leninizmą priešingas srioves Thaelmanną vis la-

biau rėmė milžiniška Partijos narių dauguma. Metai iš metų jo vadovybėje Partija žengė pirmyn.

Jis veikliai sandarbininkavo Komunistų Internacionalo vadovavime, ir nuo Penktojo Pasaulinio Kongreso nepraėjo nei vienas tarptautinis Kominternos posėdis, kad Ernstas Thaelmannas jame negvildėtų Vokietijos darbininkų klasės kovos klausimų ir tarptautinio darbininkų judėjimo uždavinių, kaipo raportuotojas arba kaipo vienas diskusijų kalbėtojų.

Visoj savo politinėj darbuotėj jis buvo persekiojamas buržuazijos klasinės teisdarystės ir daugelį sykių jis buvo teisiamas už "valstybės išdavimą."

* * *

Nuo pat savo politinio veikimo pradžios Ernstas Thael-

mannas buvo masių reikalų išreiškėjas, jų balsas. Jo stiprybė yra tame, kad jis yra tiesioginiai, giliai susirišęs ir susijungęs su darbininkų gyvenimu. Jis yra, taip sakant, iš darbininkų kūno ir kraujo. Jis yra nepaprastai jauslus tuojaus pastebėti bet kokį subrudimą miniose; ir politinis jo nujautimas suteikė jam gabumą duoti teisingus, masių išbandytus atsakymus į opiausius darbininkų klausimus. Glaudus ryšys su masėmis, supratimas darbininkų gyvenimo klausimų, taip pat jo nepaperkamumas, bebaimingumas ir drąsa revoliucinėje kovoje padarė Ernstą Thaelmanną neginčijamą revoliucinių darbininkų vadą.

Po to, kai Hitleris užėmė galią Vokietijoje, ir išsivystė gyvuliškiausias teroras prieš darbininkų klasę, Ernstas

Thaelmannas pasiliko darbininkų klasės tarpe ir su teisinga ir aiškia revoliucine taktika vadovavo Komunistų Partijos kovai. Bet, deja, fašistinėms govėdoms pasisekė įmest tarp kalėjimo sienų tą Vokietijos darbininkų ir Vokietijos Kom. Partijos vadą.

Vokietijos darbininkų klasė neužmirš Ernstą Thaelmanną; jinau neužmirš, kad, nežiūrint kai kurių draugų patarimo laikinai pasišalint į užsienį, jis pasiliko savo kovos pozicijoje, darbininkų klasės tarpe toje sunkioje būklėje; ir darbininkų klasė nenuoalsiai mobilizuos revoliucines proletariato jėgas, toliau bevykdydama Thaelmanno politiką išvien su Komunistų Partija, kad nuverstų fašistinę diktatūrą Vokietijoje ir paliuosotų Ernstą Thaelmanną, savo vadą.

AMERIKOS RENEGATAI IŠSISUKINĖJA¹

Atsakydamas į mano straipsnį, tilpusį 1933 m. "Priekalo" No. 7 ir "Laisvėj," Pruseika parašė ilgą straipsnį, kuris ėjo net per 3 jo "Naujosios Gdynės" numerius. Pamatinė mintis, kuri eina per ištisą Pruseikos straipsnį, yra tokia: *pats Kapsukas per ilgus metus buvęs "kaip tiksliai tojoj padėtyj, kurioj yra mūsiškė opozicija"; Kominternos vadovybė irgi darius didelių klaidų; "komunistinė opozicija (taip jie save vadiną—V. K.), imant iš esmės, pamatiniai, fundamentaliai, geriau ir tiksliau supranta pamatinę užduotį Komunistų Internacionalo—eiti į minias, užkariauti didžiumą."*

Pirmiausia reikia pasakyti, jei Pruseikos artimiausi bendradarbiai: Butkus ir Valonis-Strazdas tiesiai spjaudo į Komunistų Internacionalą, tai Pru-

seika šitam straipsnyj prisimeta neva Kominternos šalininku. Tik... kadangi Kominternoje "autoritetų griovimas virsta sistema, tai (pas Pruseiką) nutruksta pasitikėjimo siūlas." Vadinas, ir Pruseika pats pasisako, kad Kominternas pas jį jokio autoriteto nebeturi, kad jis su juo nutraukė ryšius. Tai matyt iš viso renegatų veikimo ir iš viso Pruseikos straipsnio.

Pradedą Pruseika savo straipsnį nuo istorijos. Kad geriau parodyt jo tikrąjį veidą ir veidmainiavimą, ir aš pradėsiu nuo istorijos.

1. Šis Tas iš Mūsų Veikimo Karo Metu

Pruseika pradeda savo straipsnį tokia citata iš d. Angariečio laiško, rašyto jam 1926 m., sausio 14 d.:

"1916-17 m. V. Kapsuko li-

nija (Amerikoj) buvo žalinga. Tais laikais Kapsukas svyravo tarp bolševikų ir centristų, švelnino kovą, sėjo iliuzijas, pabrėždamas, kad tarp jo, Kapsuko, ir Grigaičio nėra tokių didelių skirtumų."

Ir ten pat paduoda Pruseika ištrauką iš mano laiško, rašyto 1934 m. birželio 8 d.:

"Ir apskritai, atvykęs Amerikon, aš priverstas buvau taikytis prie tenykščių aplinkybių ir kalbėti daug atsargiau ir tai-

¹ Del ligos ir darbų daugybės labai užsitiesė mano atsakymas į Pruseikos straipsnį, tilpusį praėjusių metų "Naujojo Gdynėj."—"Atsargiau, drauge Kapsuk!" (Atsiprašau, renegatui Pruseikai seniai aš nebedraugas!) Atsakymo pradžią aš parašiau dar pernai, tuoj gavus Pruseikos straipsnį, bet manau, kad ji ir dabar nėra pasenėjusi. Galą rašau dabar ir išnaudoju tam ir vėliau pasirodžiusius "Naujojo Gdynėj" straipsnius.—V. Kapsukas.

kiau, negu Škotijoje. Man rūpėjo užkariauti LSS masę ir, mano nuomone, tas kelias, kuriuo aš ėjau, davė geriausių rezultatų.”

Pruseika mėgina paspekuliuoti tais laiškais. Jis ima mane savo neprašytą globon prieš d. Angarietį ir rašo, kad mano pozicija buvus tuomet tikrai leniniška, “nes Leninas visuomet pabrėždavo, kad reikia imti domėn kiekvienos šalies skirtingas sąlygas.” O kadangi d. Angarietis tą mano poziciją griežtai kritikavo, anot Pruseikos, “ugnimį spjaudė (prieš ją) angarietiškas balsas iš Rusijos,” tai reiškia, kad Angarietis klydęs, kaip ir vėliau jis klydęs, griežtai pasmerkdamas oportunistinę Pruseikos, Butkaus ir kitų poziciją, ir dabar klystąs, kovodamas prieš renegatus. Jei Pruseika būtų norėjęs nuodugniau susipažinti su tuo, kaip aš įvertinu savo veikimą Amerikoje, tai būtų negalėjęs pasitenkinti paduotąja ištrauka iš mano laiško, o būtų radęs, pavyzdžiui, dideliu mano straipsnyje apie Lietuvos Komunistų Partijos įsikūrimą, tilpusiam 1929 m. Sovietų Sąjungos bolševikų istoriniam žurnale “Proletarskaja Revoliucija” No.1, ir savikritikos iš mano veikimo Amerikoje. Be abejo, veikiant vienoj ar kitoj šalyje, reikia imti domėn skirtingas tos šalies sąlygas, bet tai nereiškia, kad tos “skirtingos sąlygos” gali pateisinti, pavyzdžiui, Pruseikos oportunizmą, kaip anais laikais, taip ir dabar jo ir kompanijos renegatybę. Tai nereiškia, kad ir mano prisitaikymas anais laikais prie “vietinių amerikoniškų sąlygų” buvo tikrai leniniškas, kaip tai stengiasi dabar Pruseika įrodyti. Jau vien tas faktas, kad Liet. Soc. D. P. užsienio biuro organe “Socialdemokrate” No. 6-8, kurį aš tuo-

met redagavau ir kuriame pasisakiau, kad mums pakeliui tik su Rusijos bolševikais, vistiek radau, reikalinga pridurti, kad ir “su jų (bolševikų) pozicija mes ne visame kame galime sutikti,” rodo, kad aš nebuvau da tuomet tikras bolševikas. Koks pamatinis klausimas skyrė tada mane nuo bolševikų, apie tai aš rašiau tame pat “Socialdemokrato” numeryje, išėjusiame 1916 m. gegužės mėn.: pamatinis klausimas—tai buvo klausimas apie s.-d. centrą su Kautskiu prysakyj. Aš stovėjau už jo kritikavimą, bet nesmerkiau jo kaip social-imperialistinio, žiūrėjau į jį kaip į besiantinantį prie mūsų pozicijos; Leninas gi pripažino, kad griežta kova prieš centrą su Kautskiu prysakyj—tai yra pamatinis visų revoliucinių social-demokratų uždavinys; jis jį smerkė kaip social-imperialistinį, tik pasislėpusį už “kairių” frazių, kaip dabar mes smerkiame “kairiuosius” s.-d. “Kairiuosius” s.-d. mes dabar laikome da pavojingesniais už dešiniuosius. Ne mažiau pavojinga ir tuomet buvo Kautskio pozicija. Užtenka tik prisiminti jo teoriją apie tai, kad Internacionalas tinkamas teesąs tik taikos, o ne karo laikotarpiui, arba jo teoriją apie ultraimperializmą, kuri iš tikrųjų tarnavo grobikiškiems imperialistams. Tiesa, su šia jo teorija aš tuomet nebuvau susipažinęs, bet tai nemaino dalyko. Dabar man aišku, kad aš tuomet klydau, nedakainuodamas pavojaus iš centristinio Kautskio ir jo šalininkų pusės ir nevesdamas prieš juos griežtos kovos; dabar aš suprantu, kad Lenino pusėj buvo teisybė, bet tuomet aš to nesupratau da. Aš tikrai tuomet da stovėjau tarp centristų ir bolševikų, artindamasis vis labiau prie bolševikų. Su tokiu nusistatymu

aš nuvykau į Ameriką, ir ten dėl to padariau ne vieną didelę klaidą.

Ne tame aš matau savo klaidą, kad, nuvykęs į Ameriką 1916 m. gegužės mėn., aš įstojau į aiškiai oportunistinę Amerikos Socialistų Partiją ir Lietuvos Socialistų Sąjungą, kuri įėjo į Amerikos Soc. Partiją. Tai buvo vienintelė tuomet Amerikoje gana masinė socialistinė partija. Norėdamas prieiti prie masių ir traukti jas iš oportunistų įtakos, aš, kaip ir tikri bolševikai, atvykusieji Amerikon, turėjau stoti tuomet į Amerikos Soc. Partiją ir atitinkamą jos tautinę sekciją ir iš vidaus dirbti, o ne tvirti kokias užsiskleidusias nuo Amerikos masių grupes ir ne dėtis prie arčiau marksistų stovinčios, bet užsiskleidusios, sektantiškos Amerikos Socialistų Darbininkų Partijos, De-Danielio vadovaujamos. Vienok, prisidėjęs prie Amerikos Soc. Partijos ir Lietuvos Soc. Sąjungos ir tapęs pastarosios organo “Kovos” redaktoriumi, aš turėjau iš karto griežčiau kovoti ir su centristu Pruseika, ir su jau gana aiškiai pasireikšusiu tuomet dešiniuoju oportunistu Grigaičiu.

Kova prieš Amerikos lietuvių oportunizmą buvo pradėta mano da Škotijoje man būnant. “Rankpelnyje” ir “Socialdemokrate” aš griežtai išstojau prieš amerikiečių “tautos vienybės” skelbimą nukentėjusiųjų dėl karo šelpimo klausimu ir prieš social-patriotinį “Keleivio” ir “Kovos” (Smelstoriaus laikais) nusistatymą, prieš vokiečių social-pardavikų palaikymą iš jų pusės. Jų pozicija buvo lyginama su social-pardaviko Janulaičio pozicija; “ir mes su jais tik kovoti galime, nes jų pozicija taip-pat kenksminga darbininkų klasei, kaip ir Janulaičių”—rašiau aš “Socialdem.” nr. 6-8

straipsnyje “Mūsų Kritikai.” Vienok tam pačiam straipsnyje atskiriamos Grigaičio “Naujienos” nuo “Keleivio.” Į “Naujienas” aš tuomet da žiūrėjau, kaip į tarptautinių socialistų organą, artimą Kautskio pozicijai, galintį da atsistot tarptautinės revoliucinės s.-d. pamatais, užtat ir nevedžiau su juo griežtos kovos. Tuo tarpu net tie faktai, kurie yra nurodyti tam pačiam “Socialdemokrato” straipsnyj “Mūsų Kritikai,” duoda pakankamai medžiagos, kad pamatyt tikrą social-pardavikišką jų veidą. Ten mes skaitome:

“Naujienuoms” labiausia nepatinka, kad mes, ir apskritai kairieji s.-d., smerkiame puolusius s.-d. Jei iš “Naujienų” spręsti, tai dargi jokio nupulimo nesą, o tik taip sau laikinas pairimas, kurį labiausia trukdanti prašalint—tai kairiųjų “nesocialistiška taktika.” Socialpatriotų ir imperialistų karo paturėjimą ir tautos vienybės skelbimą jos tik “nuodėmėmis” (kableliuose) vadina. Aštri gi kairiųjų kritika—tai esą tik “po atskirų asmenų ar jų grupių ‘nuodėmės’ knisimasi,” tai “nesocialistiška taktika.” Kairieji, “vietoj klasių kovos, skelbia frakcijų kovą,” tik “suirutę didina” (1916 m. “Nauj.” num. 33)...

Ir išvada iš to daroma tik tokia, kad “Naujienos” “viena koja da tebestovi social-patriotų eilėse.” Su jomis labai švelniai ir atsargiai kovojama. Tai, be abejonės, buvo didelė klaida, kuri tik daug vėliau buvo pataisyta.

Kaslink “Laisvės” ir Pruseikos tam pat straipsnyj pasakytą, kad ir ji pradėjo rašyt apie kairiuosius, kaip “Naujienos”:

“Pernai (1915 m.) da ji labiausia gerbė draugus Liebknechtą, Luxemburgą, Meringą,

‘Die Internationale’ grupę, o šįmet jau rašo: “Cimmervaldiečiams kenkia ne kas kitas, kaip jų pačių atsiradusioji kraštutinių kairiųjų srovė... Tie žmonės, matomai, nejaučia jokios atsakomybės už žodžius ir pasielgimus” ir tt... Tiems kairiesiems “Laisvė” rodo Vokietijos opoziciją; bet tegul atsimeina, ką ji pati rašė 1915 m. num. 63 apie “Tris sroves Vokietijos s.-d.”, o pamatys, kad d. Liebknechto pasekėjai yra artimiausi Rusijos bolševikų draugai,—gal tuomet nebesmerks taip drąsiai kairiųjų cimmervaldiečių?... Ant galo, tokį pamokslą režia Lietuvos (kairiesiems. V. K.) socialdemokratams: “Nesutverkite sau stabo! Jūs perdaug garbinote Vokietijos s.-d. ir teisinot jos taktiką, o dabar perdaug ją žeminate. Iš vienos kraštutinybės jūs metatės į kitą”... Tik... ar kartais “Laisvė” ne daugiau mėtosi?”

Čia teisingai buvo pažymėtas smulkiai-buržuazinis Pruseikos ir jo redaguojamos “Laisvės” blaškimasis tarp kairiųjų ir dešiniųjų. Tas blaškimasis nepasiliovė ir man į Ameriką atvykus: tai jis puldavo į oportunisto Grigaičio glėbį, tai, gavęs smarkiai per kailį nuo manęs ir matydamas, kad lietuvių socialistų darbininkų masės daugiau mano pusę palaiko, jieškodavo vėl bendros kalbos su kairiaisiais. Mano klaida buvo ta, kad aš nepakankamai mušiau tą vėjo pamušalą, nepakankamai traukiau aikštėn jo oportunizmą ir menševizmą, kad aš į jį žiūrėjau maž-daug panašiai, kaip į Vokietijos Kautskio centrą. Mano klaida buvo ir tame, kad aš neorganizavau Lietuvių Socialistų Sąjungos viduje tvirtų revoliucinių frakcijų kovai su oportunistais. Tiesa, kas-nors panašaus į frakciją buvo: karts nuo karto buvo da-

romi pas mus bendraminčių pasitarimai; greitai laiku man pasisėkė užkariaut visą darbinikišką Lietuvių Socialistų Sąjungos Pildomąjį Komitetą su d. Šukiu pryšaky; tas Pildkomas palaikė mane kovoj prieš oportunistus — Grigaitį, Michelsoną, Pruseiką, vienok jis negalėjo atstot revoliucinių s.-d. frakcijų tvėrimo atskirose vietose. Del to negalėjo būti kaip reikiant išaiškintas tuomet ir oportunistinis Pruseikos veidas.

Kuomet atėjo Rusijos Kovo mėn. revoliucija ir griežtai atsisotojo buržuazinės laikinosios valdžios paturėjimo klausimas, Pruseika vėl atsidadė tarp dviejų kedžių: tarp Bagočiaus, Michelsono ir Grigaičio, kurie buvo už jos paturėjimą, ir kairiųjų, revoliucinių s.-d. su manimi pryšakyj, kurie buvo prieš jos paturėjimą, už bolševikų iškeltus obalsius. Ir vėl permažai aš mušiau Pruseiką. Ir tai davė jam ir panašiams į jį oportunistams (Butkams, Strazdams ir kt.) galimybės vėliau prisiliet prie komunistinio judėjimo ir nešt jam žalą.

Kaip gi tad jie vistik bent trumpam laikui galėjo atsistot komunistų partijoj? Panašiai, kaip ir daugelis kitų krąštų svyruojančių smulkiai-buržuazinių inteligentų ir darbininkų “virsūnių,” kurie revoliucinio darbininkų judėjimo pakilimo metu atėjo į Kompartiją, bet pasakui, suslūgus judėjimui, pabėgo nuo jos. Kuomet pastrėjo klasių kova, kuomet nebepakako gražių žodžių, o reikėjo pereit nuo jų prie revoliucinių darbų, kuomet partija pareikalavo nuo jų tam tikros disciplinos, be kurios negali būt jokia revoliucinė Kompartija, jie pakėlė prieš ją buntą, atsisakė klausyt Kominterno ir tuo būdu išbraukė save iš partijos.

V. Kapsukas.

Komunistų Internacionalo Sustiprinimas--Lenino Testamento Įvykdymas

Kovo mėn., 1934, sukako lygiai penkiolika metų nuo įsikurimo Komunistų Internacionalo. Ta proga talpiname d. V. Knorino straipsnį, kuris išsamiai nušviečia Komintern'o atsiradimo ir stiprėjimo istoriją, podraug ir ateities perspektyvas.—"Šv." Redakcija.

Kapitalistinis pasaulis visai prisiartina prie naujo revoliucijų ir karų rato. Kapitalizmo atramos jau griūva iš priežasties giliausių, neišsprendžiamų jo prieštaravimų, kurie taip suaustrėjo, jog bi momentu gali įvykti kryptelėjimas, kuris reikštų ekonominio krizio pasikeitimą į revoliucinį. Socialdemokratija dar tebelaiiko savo įtakoj žymias darbininkų mases, bet ji jau gyvena krizį. Antrasis Internacionalas krinka. Socialdemokratų partijos daugumoj šalių jau suskilo į keletą dalių. Socialdemokratijos krizis yra sudėtinė dalis bendrojo imperialistinės tvarkos krizio ir ženkliną jo aštrėjimą. Bebrėstančio pasaulinio revoliucinio krizio sąlygoje, eilėje šalių ateina į galią kraštutiniausios tautinės, šovinininės partijos. Kai kuriose šalyse valdžia jau karo partijų rankose. Buržuazija ima fašistiniais būdais vykdyti savo diktatūrą; jinai didina priespaudos priemones; į savo mašineriją ji įstato gerklėpjočių govėdas ne todėl, kad ji dabar tapo stipresnė, o todėl, kad ji pasidarė silpnė, kad jinai tegali išlaikyti savo rankose valdžią tik vartodama terorą ir prievartą.

Japonijos ir Vokietijos buržuazija visu pašėlimu ruošiasi karui. Į karą ji žiūri, kaip į vienatinę galimybę atitolinti savo pražūtį. Visa pasaulinė

padėtis be galo įkaitusi. Apie revoliuciją ir karą atvirai kalbama.

Fašizmas negali išvaduoti kapitalizmo viešpatavimą. Jis tegali suduoti laikinų, dalinų smūgių proletariatui, išdaužyti viešąsias darbininkų organizacijas ir spaudą, sušaudyti, galvas nukapati tūkstančiams ir suvaryti į kalėjimus ir koncentracijos stovyklas dešimtis tūkstančių revoliucionierių. Bet jis jau nesugeba sunaikinti Komunistų Partiją. Sykiu fašizmas baisiausiai aštrina visus kapitalistinės sistemos prieštaravimus, sukelia šimtus tūkstančių ir milijonus į kovą, išmokina juos slapto veikimo būdų, pratina į piliečių karą. Fašizmas sužadina miniose tokią neapykantą prieš jį, jog kai jis organizuoja šovinizmo bangą ir rengiasi karui, iš antros pusės, tatau atsveriant, auga dar negirdėtu pločiu masių neapykanta prieš savo valdžias, geidimas savo valdžiai sumušimo ateinančiame kare, **sumuštinumas** (poraženčestvo). Auga taip pat masių pasiryžimas, nepaisant kiek, pasiaukoti, kad nuverstų nepakenčiamą fašistinę priespaudą ir karininkystę.

Tatau rodo, jog tokios šalys, kaip Vokietija ir Japonija, sparčiai artinasi prie revoliucinio krizio, prie atviro plačių darbo masių išstojimo prieš savo valdžias. Revoliucinio judėjimo pasisekimas Vokietijoje, toje Europos širdyje, reikštų tokią imperialistinės sistemos sumušimą, jog proletariato pergalę pasidarytų galima visoje Europoje. Japonijos sumušimas reikštų tokią imperializmo jėgų

nusilpninimą Rytuose, tokią priešimperialistinę ir žemdirbiškos revoliucijos pakilimą koloniniuose ir pusiau-koloniniuose kraštuose, kad jis šalin nušluotų visas besipriešinančias jam pajėgas.

Artinasi naujas revoliucinis krizis. Pagrindinis dabar pasaulinė proletariato revoliucijos klausimas—tai klausimas delei Komunistų Partijų subrandymo vadovauti kylančiom prieš kapitalizmą masėm, klausimas jų sugabumo suorganizuoti kovą, duoti tinkamus laikui obalsius, vesti, kai reikės, minias į mūšį.

Proletarinės revoliucijos laimėjimas Rusijoje 1917 metų spalio mėnesį yra išaiškinamas pirmoj vietoj tuom, kad Rusijoje buvo tikra Bolševikų Partija.

Vakarų Europos proletariato sumušimas pirmoj proletarinių revoliucijų eilėje buvo aiškinama tuom, jog tada nei vienoj šalyje, nepriskaitant Rusijos, tokių partijų nebuvo.

Dabar visuose svarbiausiuose imperialistiniuose kraštuose tokios partijos yra.

Šios partijos, skirtos kovai už proletarinę revoliuciją ir proletariato diktatūrą, yra suvertos per 15-kos metų istoriją Komunistų Internacionalo, tos pasaulinės bolševikų partijos.

Jau trisdešimt metų praėjo, kai galutinai susidarė bolševizmas, kaip savistovė visuomeniškos minties sriovė ir kaip politikos partija; ir greitai su eis (jau suėjo—kovo mėn., 1934.—"Šv." Red.) 15 metų, kai įsikūrė Komunistų Internacionalas. Kad bolševizmas galė-

tų organizaciniai susibudavoti pasauliniu mastu, reikėjo daugiau kaip dešimties metų kovos prieš reformizmą ir oportunistą, už revoliucinį marksizmą viduj Antrojo Internacionalo. O pastarajam pakrikus buvo reikalinga penkių metų priruošiamojo darbo sukūrimui naujo internacionalo, reikalinga buvo laimėti proletarinę Rusijoje revoliuciją, pačioje tikrumoje įrodant leninistinės taktikos ir strategijos teisingumą.

Būtent ši, daugiau kaip penkiolika metų (1903-1919), is-

torija prisiruošimo sukūrimui Komunistų Internacionalo parodo, kokius sunkumus teko įveikti bolševikams, kad imperialistiniuose kraštuose, kur darbininkų judėjimas buvo pačiuptas reformistų ir oportunistų, galima būtų sutverti tikrai revoliucines tarptautines, bolševikiškas partijas kovai už proletariato diktatūrą. Tai būtent ši istorija parodo visą didybę to milžiniško darbo, kurį užbaigė Leninas įkūrimu Komunistų Internacionalo tos partijos tarptautinio vieningumo ir vienos šalies proletarų

rėmimo kitos šalies proletarų, tos pasaulinės partijos, gyvuojančios kovai už proletariato diktatūrą, organizuotos pagal paveikslą ir pavidalą Pirmojo Internacionalo, Markso ir Engelso įsteigto, ir pagal paveikslą ir pavidalą visos Sovietų Sąjungos Komunistų (bolševikų) Partijos, Lenino sutvertos ir jo išauklėtos.

Tie priediniai keblumai bekuriant revoliucines partijas Vakarų Europos kraštuose išsiaiškina ypatingomis, skirtinomis nuo rusiškųjų, sąlygomis. Rusijoje Bolševikų Partija

Drg. Jurgis Dimitrovas, išsprukęs iš Hitlerio nagų ir patapęs Sovietų Sąjungos Piliečiu, laimingai džiaugiasi demonstracija Pirmąją Gegužės Maskvoj. Iš kairės žiūrint, matosi jo senutė motina, Dimitrovas, Gorkis, Molotovas, Stalinas, Kalininas ir kiti žymieji revoliucijos vadai, stovį ant esamos prie Lenino Mauzolėjaus platformos.

buvo Lenino sukurta pačioj imperialistinės gadynės pradžioje, kaip pirmoji darbininkų klasės partija Rusijoje, šalyj, kur jau brendė revoliucija. Vakarų Europos kraštuose darbininkų partijos buvo įsteigtos dar gadynėje augstyn tebesivystančio kapitalizmo apytovose, kur nebuvo numatoma artimos revoliucinės galimybės. Savo besiplėtojimo eigoje tos partijos, kurias užvaldė darbininkų aristokratija ir smulkioji buržuazija, įstojo į reformizmo kelią prieš revoliuciją. Reikėjo aštriausio su-

sidūrimo visų imperialistinių priešingumų ir atviro, tiesioginio reformistų-vadų perėjimo į buržuazijos pusę, kad darbininkų masėms pradėtų aiškėti išdavikiškas jų vadų vaidmuo. Reikėjo giliausiai siekiančio smūgio visai imperialistinei sistemai ir visuotino kapitalizmui krizio, reikėjo tokios paramos Vakarų Europos proletariatui, kaip kad Spalių Revoliucijos laimėjimas, kad darbininkų masės pradėtų trauktis nuo senų reformistinių organizacijų ir pereiti į kovos kelią del proletariato diktatūros.

Kada prieš dvidešimt metų (1914 m.), pradžioje pirmojo imperialistinio pasaulinio karo visam pasauliui pasirodė Antrojo Internacionalo išsigimimas ir įvyko gėdingas jo sukritimas, tai grėsė pavojus, kad Europos proletariatas praras visokią pasitikėjimą socialistiniu judėjimu. Tuomet tarptautiniam proletariatui didžiausios pagalbos davė Leninas, pasiremdamas Bolševikų Partija ir saujele Vakarų Europos socialistų su Karoliu Liabknechtu ir Rože Luxemburg priešakyje, kurie išvien su bolševikais Antrajame Inter-

nacionale kovojo už revoliucinį marksizmą. "Ne socializmas sukrito asmenyje *šio laikinio Europos* Internacionalo, o nega-
nėtinas socializmas, tai yra oportunizmas ir reformizmas." — "Kad *šio laikinio* Internacionalo (1889-1914 m.) pakrikimas nebūtų socializmo pakrikimas, kad *masės* šalin nenusi-
kreiptų... reikia žiūrėti tiesiai į akis. Vis tiek, kas laimės karą, Europai grėsia šovinizmo *padidėjimas*, 'atmonijimas' ir tt., ir tt."

Idant grumtis prieš numatomą šovinizmo padidėjimą, tai yra prieš būsimąjį fašizmą ir 'atmonijimą,' t.y. prieš naują imperialistinių karų ratą, kuris neišvengiamai turi sekti po pirmam imperialistinių karų ratui, būtinai reikalinga buvo ryžta kova už *esamo* karo pakeitimą į piliečių karą, už proletariato pergalę, už revoliuciją. Reikėjo griežtos kovos prieš gėdingai nusibankrūtavusią ir nuėjusią buržuaziją tar-
naut socialdemokratiją, virtusią social-šovinistų partija; būtinai reikėjo atsisaukt *į socialistinę masių sąmonę* prieš išdavusius socializmą vadus. Reikėjo greitai sukurti naujas, tikrai revoliucines partijas ir naują, revoliucinį Internacionalą, atliuosotą nuo reformistų, oportunistų ir šovinistų. Tuo juo labiau reikėjo, kad karas turėjo privesti ir priedė prie *visuotinio kapitalizmui krizio* pradžios, kad iš pirmųjų karo dienų buvo aišku, jog "iš karo nėra išeities į demokratinę, be prievar-
tos taiką, nėra tautų paliuosavimo nuo vergavimo *bilioniniams* nuošimčiams, kurie plaukia po-
nams kapitalistams, pralobusiems iš karo,—nėra kitokios išeities, kaip tik per proletaria-
to revoliuciją." (Leninas.)

Bet senųjų reformistinių organizacijų jėga, organizacinės ir politinės jų tradicijos (išsily-

venę papročiai ir padavimai), tradicijos vieningumo su oportunistais, ir nedakainavimas partijos reikšmės buvo tokie dideli, kad tik pavieniai žmonės tedrįso galutinai sutraukti ryšius su jaisiais. Antrojo Internacionalo žlugimas ne priedė iš karto prie masių perėjimo į komunizmo stovyklą. Centristams, visokiems "nepriklausomiems" dar pasisekė išlaikyti masės savo įtakoj. Sukūrimui masinių Komunistų Partijų buvo reikalinga tikra revoliucinė *pagalba* darbininkų minioms iš revoliuciniai pažangiausių šalių.

"Kuomet Socialistinių Sovietų Respublikų Sąjungos proletarai paėmė galią 1917 metų spalio mėnesį,—tai buvo pagalba visų šalių proletarams, tai buvo sąjunga su jais.

"Kuomet Vokietijos proletarai 1918 m. sukėlė revoliuciją,—tai buvo pagalba visų šalių proletarams, ypač Sovietų Sąjungos proletarams, tai buvo sąjunga su SSRS proletariatu." (Stalinas, "Apie Opoziciją".)

Tos sąjungos pagrindais visų šalių proletarai *penkiolika metų* atgal, 1919 metų kovo mėn., sutvėrė Komunistų Internacionalą.

Pirmasis ruožtas Komunistų Internacionalo besivystyme buvo ruožtas didžių, dažniausia savaimingai kilusių revoliucinių mūšių Europoj. Tuose istoriniuose revoliuciniuose mūšiuose jaunos, tik ką besibudavojančios Komunistų Partijos ėmė kovingąjį savo krikštą. Šioms jaunoms Kom. Partijoms Leninas sustatė pamatinius bolševizmo principus ir teorinius jo dėsnius, būtent: tikras proletarinis tarptautiškumas ir visų kraštų proletarų sąjunga, sąjunga su prispautomis Rytų tautomis; aštri proletariato diktatūra prieš buržuaziją; revoliucinis nuvertimas viešpatau-

jančių klasių per sąjungą su plačiomis valstiečių masėmis; griežta partijų centralizacija, nes tik šitokios partijos tegali suorganizuoti kovą už proletariato diktatūrą. Tie bolševikų principai rado plataus pritirimo masėse, bet jaunos, dar bolševikų mokyklos neišėjusios Komunistų Partijos, neturėdamos patyrimo nei plačiai pripažintų vadų, dar negabios bolševikiškai vadovauti masėms,— tokios partijos negalėjo laimėti pergalės. Didelis krovinsys socialdemokratiškų palaikų ir padavimų traukė jusias atgal. Proletariatas buvo sumuštas revoliuciniuose mūšiuose Vokietijoje, Italijoje, Vengrijoje, Finijoje (Suomijoje), Latvijoje, Lietuvoje, Bulgarijoje. 1919-1923 metų revoliucinė padėtis nedavė pergalės Vakarų Europos proletariatui. Kapitalizmas išsilaikė. Jam pasisekė ateiti į lygsvarą (stabilizuotis). Pasidarė aišku, kad pasauliniam proletariatui dar teks patirti pašėlusį užpuolimą iš kapitalo pusės. Aišku tapo, jog norint, kad jaunos Kom. Partijos galėtų atsilaikyti prieš tą užpuolimą, tai reikia dar rimtesnės kovos del *komunistinių partijų subolševikinimo*.

"Kada Vakarų Europos proletarai ardė (karišką) intervencijos žygį prieš Sovietų Sąjungą, nevežė ginklų kontr-revoliuciniams generolams, organizavo veikimo komitetus ir krikdė savo kapitalistų jėgas iš už jų nugaros,—tai buvo pagalba Sovietų Sąjungos proletarams, tai buvo Vakarų Europos proletarų sąryšis su Sovietų Sąjunga." (Stalinas, "Apie Opoziciją".)

Bet dabar buvo reikalingas *dar tvirtesnis ir stipresnis susijungimas*, dar tvirtesnis ir drutesnis *pasitikėjimas* tarp Socialistinių Sovietų Respublikos Sąjungos proletariato ir kapitalistinių šalių proletarų, kad ga-

lima būtų atsilaikyt prieš užpuolimą iš ateinančio į lygsvarą kapitalizmo pusės. Tikslu sudrūtinę tą sąjungą, didžiausias Lenino rūpesnis buvo rūpesnis apie *socialistinės kūrybos ateitį Sovietų Sąjungoj*. Nes būtent dabar, kuomet kapitalizmui pavyko pasiekti laikiną, daliną pusiausvirą (stabilizaciją), tai Komunistų Internacionalo išsivystymo likimas, sykiu ir likimas tarptautinės proletariato revoliucijos visų pirm parėjo nuo Sovietų Sąjungos pasisėkimų, nuo jos socialinio išsivystymo greičio.

Nuo to, kaip Rusija mokės pasikelti, priklausė, kaip augs visų kraštų darbo masių pasitikėjimas socializmu, pasitikėjimas proletariato diktatūra ir Sovietų galia, kaip Lenino mokslas įsidrūtinęs masėse, kaip greitai masės spiesis apie Komunistų Partijas. Nuo to, kaip Vakarų Europos komunistai mokės atremti visus oportunistus, kaip didelis bus jų pasitikėjimas Visos Sovietų Sąjungos Komunistų (bolševikų) Partija, parėjo jų broliška pagalba ir paspartis socialistinei kūrybai Sovietų Sąjungoj ir jos kovoj prieš kapitalistinį pasaulį. Nuo to, kaip Rytų darbo žmonės sudarantieji milžinišką žmonijos daugumą, įsitrauks į kovą dėl pasiliuosavimo, dėl savo priešimperialistinės ir žemdirbiškos revoliucijos, priklausė kaip galimybė nusistovėti kapitalizmui, taip ir augimas Sovietų Sąjungos įsvaros ir reikšmės.

Tuo persilaužimo momentu, kuomet revoliucinė banga pradėjo atslūgti, o kapitalizmas nusistovėti, kuomet Rusijos proletariatas išėjo laimėtojas revoliucijos ir piliečių karo, o šalis dar gyveno didžias sunkenybes, *mus apleido Leninas*, genialis bolševikų organizatorius ir vadas, Komunistų Internacionalo organizatorius ir vadas. "Le-

ninas niekados nežiūrėjo į Sovietų Respubliką, kaip į tikslą savyje. Jis visuomet į ją žiūrėjo, kaip į reikalingą grandį sustiprinimui revoliucinio judėjimo Vakarų ir Rytų kraštuose, kaip į reikalingą grandį, su kuria galima palengvinti viso pasaulio darbo žmonėms nugaleti kapitalizmą." (Stalinas.) Tame, kad dirbant socializmo statybai Sovietų Sąjungoje, organizuotume laimėjamą pasaulinės proletariato revoliucijos, tai ir yra didžiausias Lenino testamentas mūsų partijai ir jos Centro Komitetui.

"Iš mūsų tarpo išeidamas, draugas Leninas paliko mums testamentą—kad būtume ištikimi Komunistų Internacionalo principams. Prisiekiame tau, drauge Leninai, jog mes nesigailėsime savo gyvybės, kad sustiprintume ir praplatintume viso pasaulio darbo žmonių sąjungą—Komunistų Internacionalą." (Stalinas.)

Antrasis ruožtas Komunistų Internacionalo besivystyme, prasidėjęs greitai po Lenino mirties, atsižymi griežta kova už paskleidimą leninistinio mokslo, už Komunistų Internacionalo partijų subolševikinimą prieš senuosius socialdemokratiškus palaikus, prieš trockizmą, sindikalizmą, liuksemburgizmą ir kt. Sovietų Sąjungos Komunistų Partijos sumušimas trockizmo, įveikimas zinovjevo-trockinio opozicijos bloko ir dešiniųjų nukrypėlių buvo *stambiausia* Komunistų Internacionalo laimėta pergalė. Leninizmo išsiplatinimas kėlė darbininkų pasitikėjimą komunizmo ideja, daužė oportunistų bandymus užvaldyti Komunistų Partijas ir drūtinę jų sąryšį su Sovietų Sąjungos proletariais. Sustiprėjimas Sovietų Sąjungos, išsivystančios beinant Lenino keliu, buvo tolesnis žingsnis į Kominterną sudrūtinimą.

Vyriausios reikšmės sykiu turėjo jau 1925 metais pasitvirtinęs tas faktas, jog yra ne tik dalinas kapitalizmo susitupėjimas, bet yra ir *Sovietų Sąjungos stabilizacija* (nusistovėjimas). Ir milžiniškas žingsnis pirmyn linkui Kominterną sudrūtinimo buvo momentas, kada draugas Stalinas galėjo, pasiremdamas Sovietų Sąjungos pasisėkimais, pareikšti, jog kapitalistinėse šalyse jau yra *persilaužimas į smukimą*, o Sovietų Sąjungoj—*į nuolatinį kilimą*. Šis ruožtas kovos už Komunistų Internacionalo sustiprinimą ėjo nuolatinėje vidujiniai-partijinėje kovoje prieš oportunizmą pačių partijų eilėse. Vokietijoje masės nusikratė brandlerinės vadovybės, kuri bijojo išnaudoti revoliucinę 1923 metų padėtį. Bet ne iš sykiu jos nusikalė sau naują vadovybę. Vokietijos Komunistų Partijos vadovavimas laikinai buvo perėjęs į rankas smulkiai-buržuazinės prietikių jėškotojos *Rutos Fischer*. Bet kai tik ji pabandė suardyti brolišką sąryšį Vokietijos proletarų su Sovietų Sąjungos proletariais, jinai buvo išmesta iš partijos vadovybės. Francijoje ir Čekoslovakijoje dešimtis kartų visų spalvų oportunistai, orientuodamiesi tai į Trockį, tai į Zinovjevą, tai į Buchariną, mėgino suardyti tą sąryšį, bet kiekvieną kartą darbo masės išmesdavo juos iš vadovybės ir iš partijos. Ištisose eilėse kitų šalių to bolševizacijos eiga buvo eiga griežtos savikritikos senųjų partijinių darbuotojų, atėjusių į Kom. Partijas iš socialdemokratijos, dabar peržiūrinių ir atmetančių senuosius liuksemburginius ir siaurinančius padavimus ir teorijas.

Toj kovoj už proletarinę visų kraštų darbininkų vienybę su Sovietų Sąjungos proletariatu, vienos remdamos kitas prieš

oportunistus, visokių spalvų Kom. Partijos keitėsi į tikrai leninistines ir sykiu į tikrai masines partijas. Toj kovoj susitvėrė pirmosios Kom. Partijos Rytų šalyse, kurių darbo masės su nepaprastu greitumu įsitraukė į kovą už pasiliuosavimą. Jos iš karto turėjo atsišiot galvinyj didelių masinių revoliucinių judėjimų, ir su pasisekimu jos vykdė šį svarbiausią savo uždavinį. Chinijos Kom. Partija tapo vadovaujančia bolševikiška partija Rytuose, einančia priešakyje masių kovos už priešimperialistinę ir žemdirbių revoliuciją, už duoną, už žemę ir Sovietų valdžią.

Lenino vietą kovoj už Kom. Partijų subolševikinimą užėmė draugas *Stalinas*, ištikimas prielaidai, kurią buvo padaręs Leninui. Jis vedė nenuoalsią kovą tarptautinėj dirvoj prieš trockizmą ir dešinįj nukrypimą; jis padėjo parinkti ir išauklėti naujus veikėjų sąstatus broliškoms partijoms. Jis tame laikotarpyje palyginamosios kapitalizmo stabilizacijos Vakarų Europoj ir audringo revoliucinio judėjimo pakilimo Rytuose mokino komunistus leninistinės taktikos ir teorijos. Jis su geniališku planu supramoninti Sovietų Sąjungą ir ją paversti socializmo šalim sudrūtino visų kapitalistinių kraštų darbo žmonių pasiryžimą į sąjungą su SSRS ir į savo buržuazijos nuvertimą. Jis savo vadovybe užtikrino Komunistų Internacionalui pasikeitimą į *vienlydžią, vieningą pasaulinę komunizmo partiją*.

1929 metai buvo *persilaužimo* metai Komunistų Internacionalo besivystyme, lygiai kaip ir Sovietų Sąjungos besivystyme. Stambiausi Sovietų Sąjungos pasiekimai socialistinėje kūryboje, visiškas opozicijos panaikinimas, Sovietų Sąjungos įžengimas į socializmo laikotar-

pį, pradžia trečio laikotarpio pokarinio kapitalizmo krizio besiplėtojime ir augimas revoliucinio pakilimo kapitalistinėse šalyse,—visa tai atvedė į naują, *trečiąją ruožą* Komunistų Internacionalo išsivystyme. Ši ruožą apibūdina visų šalių Komunistų Partijų sąlydumas ir vieningumas, milžiniškas jų įtakos augimas masėse, partijų susijungimas leninizmo pagrindais, visiškas likvidavimas opozicinių grupių, sustiprėjimas tarptautinių ryšių ir vienybės viso pasaulinio komunistinio judėjimo, ypač sudrūtėjimas sąjungos ir vienybės komunistų judėjimo kapitalistinėse šalyse su Sovietų Sąjungos proletariatu. Pradedant nuo 1929 metų nei viena opozicinė sriovė jokioj Komunistų Partijoj nepajėgė įgyt kiek žymesnės įtakos: pažinusios Lenino mokslą, partijinės masės tuojaus šalin išskyrė kiekvieną, kas tik bandė sukilti prieš leninistinį Komunistų Internacionalą, kurio vadas yra drg. *Stalinas*.

Tas Komunistų Internacionalo sutvirtinimas buvo pasiektas su leninistine politika Visos Sovietų Sąjungos Komunistų (bolševikų) Partijos ir Komunistų Internacionalo. *Darbininkų klasė pirmą kartą istorijoj turi vieningą ir sąlydžią pasaulinę masinę partiją*.

Pirmasis Internacionalas, sukurtas Markso ir Engelson, sąlygose atėjusio palyginamai ramaus vystymosi po Paryžiaus Komunos ir Francūzų-Prūsų karo, negalėjo pavirsti masine proletariato partija. Pirmkarinis Antrasis Internacionalas karo išvakarėse pasikeitė į tokią organizaciją, kurios tarptautinė vienybė rymojo tikrai ant vienu užtlyėjimo kitų "griekų," ant pakentimo net atvirai buržuaziškų pažiūrų. Dabartinis Antrasis Internacionalas vis labiau skyla į savo tautines sudėtines

dalys, sulig imperialistinių buržuazijos susigrupavimų, o šalies viduj pagal ryšio laipsnį įvairių savo sluoksnių su fašistėjančia buržuazija. Komunistų Internacionalas, pradėjęs savo istoriją kaip organizacija, teturinti tik nedideles komunistines grupes kapitalistinėse šalyse, tapo galinga masine organizacija, sujungiančia masingumą su giliu principingumu ir sąlydumu, leninizmo pagrindais.

Šiandien, todėl, dešimties metų sukaktuvių dienoje nuo mirties didžiojo mūsų vado ir mokytojo Lenino, mes galime drąsiai užreikšti: mes savo prielaidą, padarytą prie Lenino karsto, įgyvendinome; mes visuomet buvome ištikimi Komunistų Internacionalo principam; mes nesigailėjome savo gyvybės ir pajėgų, kad stiprintume ir platintume viso pasaulio darbo žmonių sąjungą. Komunistų Internacionalas šiandien stiprus ir tvirtas, kaip dar niekad pirmiau nebuvo. Jis pasiruošęs vesti mases į kovą už proletarinę revoliuciją, už Sovietų valdžią visame pasaulyje.

Ir dabar, kuomet kapitalistinis pasaulis visai prisiartinio prie naujo revoliucijų ir karų rato, kuomet bręsta stambiausi istoriniai įvykiai, jeigu tarptautinis proletariatas stato klausimą: ar Komunistų Internacionalas turi tokias partijas, kurios sugebėtų vadovaut masėms kovoj už galią; ar turi Komunistų Internacionalas tokius būrius, kurie gali viskuo pasiaukoti, nebijodami mirties,—dabar šiuos klausimus atsako kasdieninis klasių kovos patyrimas kapitalistinėse šalyse: taip, *turi*.

Chinijos Komunistų Partija, užaugus ir išsiauklėjus revoliucijos ugnijje, per revoliucinę kovą besimokindama leninizmo, dabar turinti savo eilėse 420,000 proletarų ir valstiečių, darbais įrodė, kad jinai pajėgia ne tik

vesti kovą už mases, bet ir vesti tas mases į kovą už galią. Jinai jau tvirtai apvaldė šeštadalį Chinijos ir savo įtakon įtraukė 37 nuošimčius visos Chinijos ploto. Jinai sutvėrė drūtą ir galingą Chinų Raudonąją Armiją; jinai sutvėrė pirmąją koloninę Rytų šalyse *Chinijos Sovietų Respubliką*. Ji stipri ir tvirta savo masių karžygiškumu ir jų pasitikėjimu komunistine vadovybe.

Vokietijos Komunistų Partija, išaugusi per 15 metų atkaklios kovos prieš socialdemokratią ir prieš pažangiausią ir kultūringiausią buržuaziją, būdama išauklėta geriausio vokiečių leniniečio ir Stalino mokinio, draugo *Thaelmanno*, ne tik atsilaukė prieš kruviną užpuolimą iš fašistinių govėdų pusės, bet ir dabar, būdama nuvaryta giliai į pagrindį, netekusi dešimčių tūkstančių areštuotų ir tūkstančių nužudytų draugų, dar tebėra šimtatūkstantinė partija, kuri spiečia apie save mases, kamuojamas po fašistiniu jungu, ir drąsiai jas organizuoja kovai už nuvertimą fašistinės diktatūros.

Japonijos Komunistų Partija, kuriai nei viena diena nepraeina be persekiojimų; kuri išaugo šalyje, kur bet koks laisvos minties pasireiškimas yra baudžiamas ilgais metais kalėjimo ir katorgos, ši partija sugebėjo tapti stambiausia politine jėga, yra glaudžiai susirišusi su prispaustų ir išnaudojamųjų žmonių masėmis. Jinai su tarptautinės proletariato vienybės obalsiu šaukia mases į kovą už savo valdžios *sumušimą* kare, kurį imperialistai ruošia prieš Sovietų Sąjungą.

Lenkijos Komunistų Partija, vadovaujanti milžiniškam streikų judėjimui ir revoliuciniams valstiečių sukilimams, veikdama fašistinio teroro priespaudoje, virto geriausia slapta masine

partija, kurios kiekvienas narys veikliai darbuojasi masėse, auklėjant jasias kovai už Sovietų galią.

Ispanijos Komunistų Partija, kuri laike 1931 m. balandžio mėnesio revoliucijos tebuvo menka sekta, jau išsivystė į masinę 25-kių tūkstančių narių partiją, vedančią kovą už ispanų revoliucijos išauginimą į socialistinę revoliuciją, už Sovietų galią Ispanijoje.

Bulgarijos Komunistų Partija savo pusėn patraukė daugumą darbininkų klasės ir sekmingai kovoja už plačias darbo mases savo mažoje šalyje.

Tie komunistinio judėjimo pasisėkimai lėšavo daug dešimčių tūkstančių aukų. Kapitalistinių valstybių kalėjimai perpildyti komunistais. Tūkstančius yra nužudę fašistinės gaujos ir buržuazinė teisdarystė.

Bet nieko nepaisant, kiekviena diena atneša žinių apie naujus komunistinio judėjimo karžygius, kurie, kaip kad Komunistų Internacionalo Vykdančiojo Komiteto narys draugas *Dimitrovas* Leipcego teisme, drąsiai gina leninizmo principus ir šaukia mases į revoliucinę kovą.

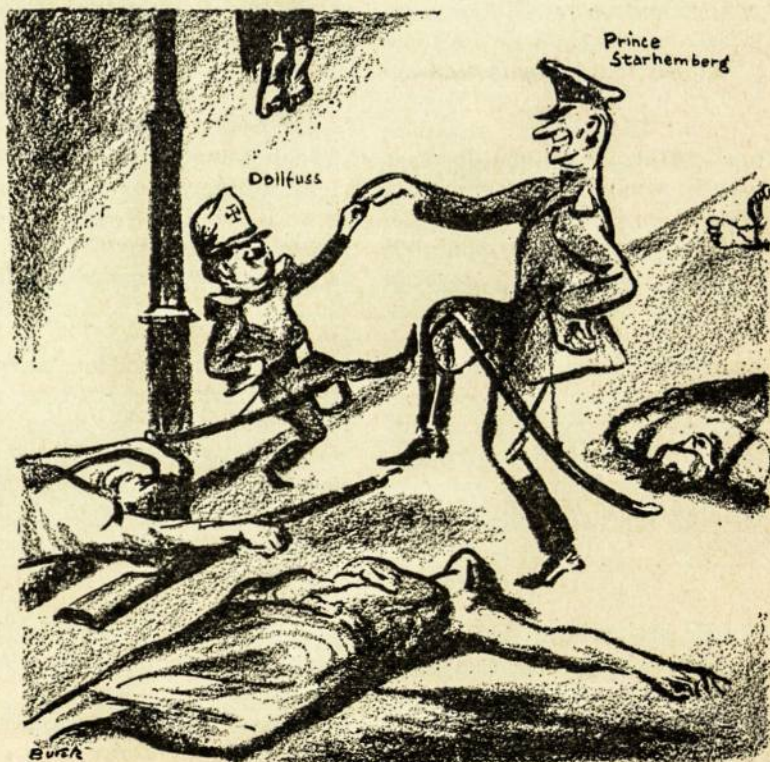
Leninizmas pasidarė teorija ir taktika dešimčių milijonų visose kapitalistinėse šalyse.

Socialistinių Sovietų Respublikų Sąjunga pasidarė atrama ir vėliava visų bedalių ir prislėgtųjų visuose žemės skritulio kampuose.

Stalinas, *Lenino* darbo tęsėjas, tapo vadu prispaustųjų ir išnaudojamųjų visose šalyse.

Viso pasaulio darbo žmonės žino, kad turint tokią vadovybę galima eiti į kovą ir laimėti pergalę.

V. Knorin.

"Vienos Valcas" laike darbininkų sukilimų Austrijoje. (Pav. "Daily Workerio" artisto, d. Burck.)

KOMUNISTŲ PARTIJOS 8-ta KONVENCIJA

Balandžio 2-8 dienomis Clevelande įvyko istorinė Amerikos Komunistų Partijos aštuntoji konvencija. Joje dalyvavo apie penki šimtai delegatų—virš du šimtai reguliarių delegatų, atstovų nuo partijos vietų ir apie tiek pat brolišku delegatų, kurie atstovavo revoliucines unijas, šiaip masines organizacijas ir darbininkiškas įstaigas. Lietuviams darbininkams svarbu susipažinti su darbais ir tarimais šios istorinės konvencijos. Komunistų Partija yra vienintėlis revoliucinis Amerikos proletariato vadas. Mūsų lietuvių darbininkų revoliucinis judėjimas randasi Komunistų Partijos vadovybė. Tuo būdu K. P. pasibūrėti darbais, išdirbta programa, nustatyta linija ateities veikimui privalo rūpėti kiekvienam darbininkui, kiekvienam kovotojui prieš kapitalizmą.

Audrų Laikotarpis, Audrų Sūkurys

Keturi metai istorijoje negirdėto ekonominio krizio ir audringų konvulsijų! Supurtytas visas kapitalistinis pasaulis. Jungtinėse Valstijose šešiolika milijonų bedarbių. Alkis ir badas smaigia darbo masės. Imperialistinės valstybės apsiginklavę nuo kojų iki galvos ir prisirengę naujam karui. Fašizmas laimėjo Vokietijoje ir Austrijoje. Bet Ispanijoje, Francijoje, Kuboje darbininkai uždavė smūgį reakcijai. Sovietų Sąjunga maršuoja pirmyn. Činijos Sovietų distriktai didvyriškai atsilaiko prieš Chiang Kai-sheko ir imperialistų spėkas. Jungtinėse Valstijose siaučia antra streikų audra po Rooseveltto administracijos atsiradimo. Visur matomas darbo masių pakairėjimas. Komunisti-

nio judėjimo augimas neginčijamas.

Tokiose sąlygose įvyko Komunistų Partijos 8-ta konvencija. Tos sąlygos ryškiai atspindėjo visuose konvencijos darbuose. Partija savo veikimo programą parėmė tų sąlygų pamatu. Jinai davė atsakymą į visus pamatinius klasių kovos klausimus.

Krizis, Depresija ir Bedarbė

Komunistų Partijos konvencija davė tokį apibūdinimą šiam kriziui: Gamybos srityje krizis yra pasiekęs pačias gylumas ir gamyba jau pradėjo pakilti. Jau gerokai pakilus visose didžiausiose kapitalistinėse šalyse, taip pat Jungtinėse Valstijose. Bet nenumatoma, kad pakiltų iki tos augštumos, kokioj buvo 1929 metais. Iš krizio pereita į depresiją. Bet ši depresija nėra paprasta depresija, nes jinai eina visuotino kapitalizmo puvimo ir smukimo gdynėje. Antra, šioks toks pakilimas gamyboje neparodo proporcingo padidėjimo darbų. Tas parodo, kad gamybos pakilimas atsiektas technikos patobulinimu, skubos sistemos įvedimu ir padidintu darbininkų išnaudojimu. Tas reiškia, kad bedarbė pasilieka ir virto chronišku faktorium. Iš to išplaukia mūsų Partijos neatlaidus darbas tarpe bedarbių. Ypatingai svarbi mūsų kova už Bedarbių ir Socialę Apdraudą. Tai ne vien duonos klausimas. Kova už socialę apdraudą yra politinė kova, atkreipta prieš buržuazinę valstybę. Darbininkai reikalauja, kad buržuazinė valstybė pasiimtų atsakomybę užlaikymo darbininkų, kuomet juos pramonė išmeta iš darbo. Darbininkai atkreipiami prieš kapitalistų politinį aparatą.

Taigi, konvencija nutarė, kad Komunistų Partija dar su didesne energija organizuos bedarbių tarybas ir ves kovą už socialės apdraudos sistemą. Turime stengtis, kad ton kovon būtų įtrauktos kuoplačiausios darbininkų masės, įveltos visos masinės organizacijos. Bedarbių reikalai yra visos darbininkų klasės reikalai.

Streikai, Jų Pobūdis ir Komunistų Vaidmenis Juose

Antroji streikų audra 1934 metais, prasidėjus dar prieš konvenciją, pasiekė labai augšto laipsnio. Taip vadinama valdžios Darbo Taryba, senatoriaus Wagnerio lūpomis, pripažino, kad kovo mėnesį buvo du sykiu daugiau streikų, negu vasario mėnesį. Ir nesimato streikų audros atslūgimo greitoje ateityje. Šie streikai eina už pakėlimą darbininkams algų. Rooseveltto programa pakėlė produktų kainas, gyvenimas pabrango, tuo būdu darbininkai reikalauja algų pakėlimo. Ant ras šių streikų pobūdis, tai kova už teisę organizuotis ir prieš kompaniškas unijas. Darbininkai sukilo prieš valdžios ir bosų pastangas užkarti ant jų kompaniškų unijų jungą.

Prieš streikus sumobilizuotos spėkos valdžios, darbdavių ir Amerikos Darbo Federacijos vadovybės. Jeigu kur Federacijos unijos veda streikus, tai tie streikai eina prieš vadų valią ir kiekvienam streike vadai stengiasi kuo greičiausia darbininkus suvaryti atgal į fabrikus, streiką likviduoti. Federacijos vadovybė organiniai paversta valdžios aparatu prieš darbininkus.

Paskutiniaisiais vienais metais streikai apėmė apie vieną mi-

lioną darbininkų ir buvo sekamoje vadovybėje:

Amerikos Darbo Federacijos	450,000
Nepriklausomų darbo unių	250,000
Revoliuc. unių	200,000

Imant proporcingai pagal narių skaičių, tai nepriklausomos unijos ir revoliucinės unijos vadovavo daug didesniame skaičiui darbininkų streikuose, negu Federacijos unijos.

Konvencija pabrėžė, kad šiuose visuose streikuose Komunistų Partija vaidino svarbų vaidmenį. Bet negalima sakyti, kad visos galimybės buvo išnaudotos tam darbe. Buvo streikų, kuriuose mes mažai įtakos turėjome. Buvo draugų, kurie dar tik svarstė apie streiką, kuomet darbininkai jau veržėsi į streiką. Komunistų Partija stoja už streikus dėl algų pakėlimo, prieš Rooseveltto valdžios programą, prieš kompaničnas unijas ir tt. Komunistai turi nuolatos budėti, turi suprasti masių ūpą ir visuomet būti darbo masių priešakyje.

Darbo Unijos ir K. P. Atsinešimas Linkui Jų

Šiandien Amerikoje gyvuoja trejopos darbo unijos—reformistinės Amerikos Darbo Federacijos unijos, taip pat geležinkeliečių brolijos, nepriklausomos darbo unijos ir revoliucinės darbo unijos. Jos turi narių maž daug sekamai:

Darbo Federacija	3,000,000
Neprik. darbo unijos	250,000
Revol. darbo unijos	125,000

Konvencija nustatė, kad komunistų pareiga atsidavusiai, sistemačiai ir energingai darbuotis reformistinėse unijose ir nepriklausomose darbo unijose—tverti jose opozicijos grupes, kovoti prieš vadus, revoliucionizuoti darbininkus, traukti juos į kovas. Iki šiol partija neužtektinai darbavosi senose unijose. Daugiau turi būt įpilta energijos į tą darbą. Nedakai-

navimas šio darbo yra oportunistinis nukrypimas, labai žalingas partijos misijai ir augimui.

Konvencija griežtai pareiškė, kad mes priešingi likvidavimui revoliucinių unių, kaip kad oportunistai - renegatai siūlo, bei vedimui jų į Amerikos Darbo Federaciją. Mes visais būdais stiprinsime šias unijas, budavosime jas, trauksime į jas milijonus neorganizuotų darbininkų.

EARL BROWDER

A.J.V. Kompartijos generalis sekretorius

Konvencija nurodė pavoju nepriklausomoms ir net revoliucinėms unijoms, jeigu partijos spėkos jose bus silpnos ir neveiklios. Jos gali išsigimti į reformistines unijas. Vienatinis užtikrinimas, kad jos netaps reformistinėmis unijomis, tai Komunistų Partijos frakcijų energingas veikimas jų viduje, nuolatinis jų narių švietimas ir revoliucionizavimas.

Toliau konvencija nutarė, kad Komunistų Partija darbuosis už įkūrimą *Nepriklausomos Darbo Federacijos*, kurią sudarytų revoliucinės darbo unijos ir nepriklausomos darbo unijos. Toj linkmėj bus vedama darbo unių politika ateityje. Prie to svarbaus tikslo bus siekiama.

Naujo Karo Pavojus, Fašizmas, Gynimas S. Sąjungos

Komunistų Partijos kovencija apibūdino šį laikotarpį, kaip pritvinkusį galimybėmis naujo karo. Mes nepakankamai praeityje kovojome prieš naujo karo pavojų. Ne visos revoliucinės spėkos buvo sumobilizuotos tai kovai. Nedakainuojamas naujo karo pavojus. Nesvarbu karo išmušimo valanda. Svarbu, kad imperialistinės valstybės prisirengę visų pirm užpuolimui ant Sovietų Sąjungos, ant darbininkų tėvynės. Bus pervėlu sulaikyti karą, kuomet karas jau bus paskelbtas. Komunistų Partija po šios konvencijos turės ne tik agitaciją prieš karo pavojų varyti, bet organizuoti masinį judėjimą ir masines kovas prieš karą, už gyvenimą Sovietų Sąjungos.

Sovietų Sąjungos gynimas negali būti paremtas tik tuom, kad mes priešingi karui. Reikia įtikinti darbo mases, kad Sovietų Sąjunga yra viltis viso pasaulio darbininkijos, kad jinais rodo ir šviečia kelią į pasiiluosavimą, kad sunaikinimas Sovietų Sąjungos užduotų tokį baisų smūgį visų šalių darbininkų judėjimui, jog jis neatsigautų per keletą desėtkų metų ir tt. Be tokio gilaus masių įtikinimo Sovietų Sąjungos gynimas negali būti sėkmingas, negalės įtraukti į aktyvę kovą už darbininkų tėvynę tų plačių darbo masių.

Mūsų partija ir visas revoliucinis judėjimas nedakainuoja fašizmo pavojaus Jungtinėse Valstijose. Rooseveltto valdžia laipsniškai fašizuoja Ameriką. Fašizavimas pasireiškia ne tik policijos terore prieš darbininkus laike streikų ir demonstracijų, bet valdžios politiniuose ir ekonominiuose žygiuose. Kova prieš fašizmą yra vienas didžiausiųjų mūsų partijos darbų. Visa partija, visas revo-

liucinis darbininkų judėjimas turi būt sužadintas linkui to pavojaus.

Jaunimo Organizavimas ir Švietimas

Kas laimės Amerikos jaunimą: komunistai del revoliucijos, ar fašistai del fašizmo? Šitoki klausimą pastatė Komunistų Partijos konvencija. Jaunimą stengiasi pasigauti į savo kilpas visokie reformistai, apgavikai, demagogai, buržuazijos agentai ir jos organizacijos. Mes matome, kaip Europoje jaunimas panaudojamas fašizmo įsteigimui. Kapitalizmas padarys tą patį su mūsų jaunimu Amerikoje.

Mūsų Partija nekreipė pakankamai atydos į jaunimo organizavimą ir švietimą. Jaunųjų Komunistų Lyga palikta savo ločnomis spėkomis verstis. Tas tiesa, kad Lyga išaugo iš 1,200 narių 1933 metais iki 6,000 1934 metų pradžioje, bet toli gražu nepatenkinamas išaugimas. Lyga turi būti skaitlingesnė nariais, negu partija. Lygos budavojimas yra darbas ne tik jaunųjų draugų, bet visos partijos, viso judėjimo. Ateityje partija turės nesigailėti nei energijos, nei spėkų jaunimo organizavimui ir Lygos budavojimui. Revoliucinės unijos, kalbinės masinės organizacijos turi būti sužadintos ir įtrauktos į tą svarbų darbininkų klasės darbą. Mes turime laimėti jaunimą del komunizmo!

Negrai, Veikimas Tarpe Jų,— Partijos Rolė

Aštuntoji partijos konvencija labai daug atydos atkreipė į veikimą tarpe negrų masių. Mes turime laimėti negrų mases del komunizmo. Mes padarėme didelio progreso tame darbe, įtraukėme į partiją keletą tūkstančių negrų darbi-

ninkų ir fermerių. Ypatingai pietinėse valstijose komunizmas turi daug laimėjimų tarpe negrų. Tik vienoj Alabamoje pusininkų unija, kuri beveik išimtinai susideda iš juodveidžių fermerių, turi šešis tūkstančius narių. Nepaisant baisiausio teroro, unija puikiai darbuojasi ir veda kovas prieš žemės savininkus, kurie smaugia pietinių valstijų baltveidžių ir negrų mases.

Negrų tarpe pradėjo įkaičiusiai darbuotis visokio plauko buržuaziniai nacionalistai —vieni nori negrus išvežti atgal į Afriką, kiti nori nupirkti negram tėvynę Liberijoje, treči nori suvienyti negrus su geltonąja rase ir po imperialistinės Japonijos vadovybe sukelti prieš baltąją rasę, kaipo tokią, kiti skelbia karą darbo unijoms ir stoja už skebines dirbtuves tik todėl, kad Federacijos tulos unijos neįsileidžia negrų. Visi šitie judėjimai gauna įtakos. Komunistų Partija turi vesti kovą prieš šituos smulkia-buržuazinius nacionalistinius judėjimus.

Iš antros pusės, didžiausias pavojus ir vyriausias užtvaras del laimėjimo negrų tebėra baltasis šovinizmas. Jis stumia negrus į smulkia-buržuazinį nacionalistinį judėjimą. Prieš baltąjį šovinizmą kaip partijos eilėse, taip visam darbininkų judėjime turi būt vedamas griežčiausias karas.

Konvencijoj buvo skaitlingas būrys negrų delegatų. Savo gabumais, savo iškalbumu ir supratimu Komunistų Partijos problemų ir uždavinių tie draugai, nors daugelis naujai atėjusių į partiją, puikiai pasirodė—nė kiek ne prasčiau už baltveidžius delegatus. Jie aktyviai dalyvavo diskusijose, komisijose ir visuose kituose konvencijos darbuose. Jie į

dulkes sumušė visus buržuazijos nuodingus plepalus, kad negrų rasė yra žemesnė gabumuose už baltąją rasę. Ypatingai pietinių valstijų negrai atstovai parodė nepaprasto iškalbumo ir supratimo mūsų judėjimo problemų.

8-tos Konvencijos Pobūdis

Ši aštunta Komunistų Partijos konvencija labai daug kuo skyrėsi nuo visų kitų partijos konvencijų. Visų pirma, konvencijoj nepasirodė jokių frakcijų. Mūsų partija galų gale yra vienas kūnas, viena organizacija, jos eilės tvirtai suvienytos. Antra, ši konvencija buvo nepaprastai skaitlinga. Niekad pirmiau mūsų partija neturėdavo tokių skaitlingų konvencijų.

Trečia, ši konvencija parodė mūsų bolševistinės partijos ribų prasiplėtimą — delegatai buvo net iš 43 valstijų. Pagaliaus su komunizmo vėliava pasiekėmė ir tolimuosius pietus! Ketvirta, konvencija milžiniškoj daugumoje susidėjo iš darbininkų iš dirbtuvių ir kasyklų bei iš bedarbių eilių. Taip pat svarbu, kad konvencijos daugumą sudarė amerikoniai, čiagimiai darbininkai. Vadinasi, mūsų partija virsta amerikonių darbininkų partija. Tai labai svarbu. Pasiekiame ir įtraukiame į revoliucinį judėjimą amerikoniškas mases.

Pagaliaus konvencija parodė, kad Komunistų Partijos eilės auga, kad jos nariai darosi organizaciniai pastovesni. Duokles mokančių narių skaičiaus augimas buvo toks:

1931-per pirmą pusmetį	8,339
1931-per antrą pusmetį	9,219
1932-per pirmą pusm.	12,936
1932-per antrą pusm.	14,474
1933-per pirmą pusm.	16,814
1933-per antrą pusm.	19,165
1934-per pirmus 3 mėn.	24,500

Aiškus dalykas, kad tas paugimas nėra toks didelis, kokio mes visi trokštumėme, bet labai svarbu, kad mūsų Partija maršuoja pirmyn ir auga. Turime daugiau dirbti. Komunistų simpatikai privalo stoti į partijos eiles.

Aštuntoji konvencija buvo nepaprastai kovingo, pakilusio ūpo. Delegatai grįžo namo

su tvirtu pasiryžimu praveisti konvencijos tarimus gyvenimui ir dėti visas pastangas tolimesniam budavojimui galingos masinės bolševikų partijos, kuri pajėgs prirengti Amerikos proletariatą prie komunistinės evoliucijos, kuri nušluos buržuazijos viešpatavimą ir įsteigs Sovietų valdžią Jungtinėse Valstijose.

Mes, lietuviai komunistai ir visi revoliuciniai darbininkai, privalome energingiau dirbti pasiekimui plačių lietuvių darbininkų masių ir laimėjimui jų po komunizmo vėliava. Laimėsime, jeigu suprasime ir energingai gyvenime pravesime Komunistų Partijos 8-tos konvencijos tarimus ir užsibrėžtus tikslus.

A. Bimba.

Naujas Buržuazijos Puolimas ir Darbas Tarpe Moterų

Dabartiniu metu klausimas darbo moterų tarpe, tai ne vien tik moterų klausimas—tai didžiulios darbininkų klasės užkariavimo klausimas, tai bendro darbininkų fronto ir proletariato hegemonijos klausimas. Tokioj plotmėj šiandieną stojasi tas klausimas, tokioj plotmėj jį pastatė Komunistinio Internacionalo XIII plenumas.

Naujas kapitalizmo etapas stato prieš mus naujus uždavinius. Kapitalistinis pasaulis, paskendęs krizio klampynėj, jieško išeities, daro naujus bandymus, naujus metodus kovos, naujus eksploatacijos būdus. Tas puolimas, nukreiptas prieš visą darbininkų klasę, o ypač prieš silpnę, labiau užgniauztą, labiau atsilikusią, mažiau organizuotą dalį — moteris darbininkes ir vaikus.

Eksploatacija moterų ir vaikų darbo prasidėjo jau ne šiandieną. Eksploatacija moterų ir vaikų darbo, sako K. Marksas, "tai buvo pirmu mašinų priemonės kapitalizmo sistemoj žodžiu."

Visas XIX ir pradžia XX-to amžiaus, tai laikotarpio—epocha įtraukimo į pramonę pigaus moterų darbo. Sąryšij su tuo labai pasikeitė ir sąstatas darbininkų klasės, ypač pokariniais laikais. Didelis augimas moterų skaičiaus pramonėje sudarė

naują rezervą pigaus darbo.

Jei paimsime keletą tikslų skaitlinių, net krizio metu, mes pamatysime tą augimą. Pav. Vokietijoje suliginus su 1929 m. dabar, t. y. 1933 m., mes turime padidėjimą ant 25%; Lenkijoje nuo 1926 m. iki 32 m. ant 100 dirbančių vyrų 30 moterų; Francūzijoje, pagal oficialius duomenis, moterų, užimtų pramonėje, 40%; Anglijoje 5 su puse milijonų; Amerikos Jungtinėse Valstijose tiksliai transporte 21% moterų. Anksčiau moterų darbas buvo vartojamas kuone išimtinai tekstilės, siuvimo bei šiaip smulkioj pramonėj. Šiandieną mes matome ką kitą: didelis augimas moterų darbo sunkioj industrijoje, k. t., elektros pramonėje 48%, geležies 20%, chemijos 16.5% gumo-azbesto 43%, kailių išdirbystėj 26%.

Pagal tas nedideles skaitlines mes matome, kokią vietą užima moteris darbininkė bendrojo kapitalo eksploatuojamoj darbo armijoje.

Visos be išimties kapitalistinės šalys įtraukia moterų darbą kaip pigų ir duodantį samdytojams didesnę pelną.

Darbo užmokestis už tą patį darbą visose pramonėse ant 30-40% mažiau vyro darbininko. Anglijoje, pavyzdžiui: vidutiniškai imant, jei vyras darbinin-

kas gauna 60-68 šilingus į savaitę, tai moteris darbininkė 28 šilingus. Šios ir yra svarbiausios priežastys įtraukimo moterų darbo į pramonę: kaip pigi jėga, mažiau organizuota ir lengviau pasiduodanti išnaudojimui.

Naudodamasi tuo, kapitalistinė racionalizacija eina toliau; suranda dar daugiau naujų būdų puolimui ant darbininkų klasės, ir stūmimui į dar didesnę skurdą darbininkų masių, tikslu suradimo kapitalistinės krizio išeities. Ypatingai krizio metu traukiamos į pramonę jaunos darbininkės. Iš dirbtuvių šalinamos suaugusios, ilgai dirbusios, iš kurių jau iščiulptos spėkos, ypatingai vedusios moterys. Suprantama, kad jaunom merginom darbo užmokeskis dar žemesnė. Viena Anglijos buržuazinių moterų veikėja, Margarita Banfield, vienoj moterų konferencijoje gėrėjosi ta perspektyva, kad greit visą pramonę aptarnaus 16-metinės merginos, todėl ji agitavo, kad darbininkės nesipriešintų vedusių moterų pašalinimui iš dirbtuvių. O kas bus su pašalintomis, tai poniutei ne galvoj.

Vilnis pašalinimo vedusių moterų iš darbo fabrikuose ir įstaigose jau prasidėjo: Lenkijoje, Vokietijoje, ir kit.

Tai dar vienas iš eilės nau-

jas būdas kapitalizmo puolimo ant uždario darbininkų klasės. Tai dar naujas manevras, prisidengiant įvairiais lozungais, apgaudinėjimui darbininkų masių. Hitlerio valdžia tiesiog ciniškai tyčiojasi iš moterų darbininkių, statydama tokius lozungus, kaip tai "paliuosavimas darbininkės nuo dvilinko jungo, namų ir tarnybos darbo", arba "grąžinimas vyrų į pramonę, o darbo moterų prie šeimynos židinio."

Po tais lozungais, jie, nuduodami geradariais ir moters užtarėjais, dar su didesniu įnirtimu stengiasi atimti visas žmogaus teises iš moters, užstumdami ją į užpečkį ir paversdami ją verge, pastumdami į bedarbių eiles ir neskaitydami ją bedarbe. Jie sako, kad kovoja su dvilinku uždabiu darbininkų šeimynoje, t. y., jeigu dirba vyras ir žmona. Jie, mesdami tokius lozungus, nori sukelti antagonizmą darbininkų klasėje. Bet čia yra ne kas kitas, kaip puolimas visos darbininkų klasės; pasikėsinimas pastatyti darbininko uždabį dar žemiau. Jie nori būk tai sumažinti bedarbę, bet tos paliuosuotos moterys, ar nesudarys vietoj vyrų tą pačią bedarbių armiją? Tikrumoj, tai tik apgaulystė. Vy-

rai priimami vietoj paliuosuotų moterų ir gaus tą patį uždabį, ką ir moterys ir tai dar kai kur bus mažinama ant 2%. O greta to visoj eilėj fabriku, vietoj paliuosuotų suaugusių moterų priimamos jaunos merginos; jų darbo užmokesnis dar žemesnis. Aiškus dalykas, kad Hitlerio valdžia, kaip ir kitos kapitalistinės šalys, negali atsisakyti nuo taip pigaus ir patogaus moterų darbo. O tie lozungai tai tam, kad gudriau apgauti darbininkes, ir turėti progos paliuosuoti vedusias moteris.

Tuo pat laiku, kuomet buvo plačiai paskleistas plepalas apie kovą su "dvilinku darbu," kovą su bedarbe, ir apie grąžinimą moters prie "šeimynos židinio," buvo patalpinta žinutė viename Vokietijos laikraštyje, "Frankfurter Zeitung", kad per 1933 metų 9 mėnesius į pramonę buvo naujai priimta 9.1% moterų.

Aiškus dalykas, kad visame tame strateginiame kapitalistų plane, glūdi vienas tikslas: dar didesnis puolimas ne vien tik ant darbininkių, bet ir pabloginimo gyvenimo sąlygų visos darbininkų klasės.

Todel darbas moterų tarpe nustojo būti specifišku vien

tik moterų darbu. Naujose apystovose, naujas būdas kapitalistų puolimo, jų manevrai signalizuoja apie didelį pavojų skaldymo darbininkų klasės. Tas įpareigoja mūsų darbininkų revoliucines organizacijas budėti, nes be įtraukimo tos gigantiškos armijos, kuri sudaro kai kur net pusę pramonės darbininkų, be moterų darbininkių, pasekmingai kova negali būti laimėta.

Buržuazija susirūpinusi tuo tikslu. Ji per įvairias savo organizacijas, per įvairias labdaringas draugijas, per bažnyčias, stengiasi nepaleisti moters iš savo nagų dažnai išnaudodama jų tamsumą, savo naudon prieš reikalus pačių darbininkių, ypačiai dabar, kuomet rengiamasi prie naujos karo skerdynės.

Šiandieną labiau negu kada nors anksčiau stojasi vienas iš svarbiausių klausimų, tai užkariavimas didžiosios darbininkų klasės. Tai reiškia užkariavimą plačiųjų moterų darbininkių masių ir įtraukimą jų į bendrą aktyvę kovą prieš kapitalizmo išnaudojimą, prieš karą, už kapitalizmo nuvertimą, už Sovietų valdžią.

Jurata Juraitė.

Plieno ir Metalų Industrijos Darbininkų Kovos

Kovo 3-4 įvykusi Pittsburge nacionalė Plieno ir Metalų Darbininkų Industrinės Unijos konferencija davė aiškią išraišką praėjusių, dabar einančių ir besitartinančių naujų kovų plieno ir metalų industrijoj. 77 delegatai dalyvavo iš 30 miestų, atstovaudami 37 fabrikus. Tie delegatai atstovavo visus didžiuosius plieno ir metalų industrijos centrus Amerikoje. Kaip Nacionalio sekretoriaus, taip ir

delegatų raportai, ir visos diskusijos atspindėjo visas kovas toje vyriausioje industrijoj. Dviejų dienų konferencija nieko daugiau nesvarstė, kaip tiksliai darbininkų kovas ir kaip geriau savo spėkas sustvirtinti, kad galėjus atmušti galingojo plieno trusto pasimojimus nuolatos bloginti darbo sąlygas ir neprileisti darbininkus prie susiorganizavimo į jiems patinkamas unijas. Ir tai nebuvo joks priepuolis,

kuomet New Kensington Aluminium Co. streikieriai atsiuntė du brolišku delegatų į šią konferenciją, nežiurint to, kad jie yra dalimi Amerikos Darbo Federacijos. Tie du atstovai taipgi gana kovingai kalbėjo. Jie išreiškė visišką nepasitenkimą Amerikos Darbo Federacijos vadais ir prašė kooperacijos su Plieno ir Metalų Darb. Industrine Unija.

Iš visų raportų darosi sekamos išvados:—Rooseveltui li-

kus prezidentu, iš pradžių pas gerą didžiumą darbininkų matėsi laukiamas pasitikėjimas, joguei Rooseveltas su savo N.R.A. ir visokiais kodeksais kiek nors pažabos plieno ir metalo trustą ir darbininkams suteiks šokių-tokių palengvinimus. Per tulą laiką jie laukė iš Rooseveltto tų “malonių” ir belaukdami pradėjo abejoti, ar kas nors iš to išeis. O tuo pačiu sykiu jų padėtis kas kart blogėja. Priversti buvę griebtis griežtų priemonių ginti savo teises, apginti nuo bado savo šeimynas. Persirita streikų bangos. Paskelbia streiką Ambridge, McKees Rocks, Weirton, Greensburg ir daugelio kitų vietų. Siunčia nusiskundimus pačiam Rooseveltui ir net kai kur prašo malonės, kad Rooseveltas užtartų juos prieš plieno trustą. Tačiau išėina priešingai, negu daugelis darbininkų tikėjosi. Prieš streikierius atsukta visa reakcinė spėka: mušeikos, policija, specialės deputės apginkluotos net mašinėmis kanuolėmis. Išrinka didelių susirėmimų tarp ramių streikierių ir apginkluotų mušeikų. Paskelbiama “apgulostovis” (Ambridge, Pa., ir kitur; žūsta keletas darbininkų. Ot, tas ir atidaro darbininkams akis. Ir tie, kurie Rooseveltu pasitikėjo, pradeda permątyti, joguei Rooseveltas nėra jų prietelius, joguei jis gina Plieno Trusto reikalus.

Revoliucinė Unija Smarkiai Auga—Tvirtėja

Plieno darbininkai pradėjo parodyti savo nepasitikėjimą Rooseveltu ir NRA. taipgi organizuodamiesi į unijas. Plieno ir Metalų Darb. Industrinė Unija, pirmiau turėjusi tik 1,200 narių, ūmu laiku pasidarė masinė, susidedanti iš virš 15,000 duokles mokančių

narių. Ši unija smarkiai stiprėja. Jinai vadovauja dideliems streikams Ambridge, McKees Rocks, Greensburg ir kelse kitose vietose. Iš visų kampų plieno darbininkai reikalauja šios unijos organizatorių ir vadų.

Kitos unijos taipgi auga. Amerikos Darbo Federacijos unija: Amalgamated Association of Iron, Steel and Tin pasidaro veikli. Organizuoja nauji lokalai. Organizuoja ir neprigulmingos unijos. Galima sakyti, pasisekimo kiekviena unija gauna. Mat, pas darbininkus viešpatauja veik vienas supratimas, joguei be savo organizacijos jie nieko negali atsiekti.

Plieno trustas griebiasi irgi už darbo. Visur organizuoja kompaničnas unijas ir prievarta verčia darbininkus prie jų prigulėti. Kur tik tai bosai nutēmija, kad negalės darbininkus išlaikyti nuo kovos su savo kompaničnomis unijomis, siūlo jiems kokią nors neprigulmingą arba Amerikos Darbo Federaciją. Jie, mat, gerai pažįsta tų unijų vadus ir pasitiki, joguei jie mokės darbininkus sudemoralizuoti, streikus parduoti ir kompanijų reikalus apginti.

Revoliucinės Unijos Vadai Ne-paperkami

Bosai atvirai pripažįsta, joguei tose vietose, kur vadovauja revoliucinė unija, už jokus pinigų streikas nebus parduotas. Jie jau gerai tai išbandė ir niekur nepavyko. Ypatingai 1931 m. mainierių streike, kuriam vadovavo Nac. Mainierių Unija, buvo bandyta papirkti streiko vadus, bet jiems niekur tas nepavyko. Tada jie panaudojo kitas priemones. Su mušeiku, policijos ir kazuokų pagalba kriušino streiką. Taipgi pasikvietė Jungtinės

Mainierių Unijos vadus, Fagan, Lewis ir kitus, kurie geriausia pasidarbavo kazyklų baronų reikalus apgindami.

McKees Rocks streiką bandė teroro pagelba sulaužyti, bet kadangi buvo labai gerai organizuotas, tai jie nieko negalėjo padaryti, kaip tik tai streikierių reikalavimus išpildyti. Viso streikavo apie 600 darbininkų, bet pikieto linijose būdavo net iki 3,000. Mat Komunistų Partija ir Bedarbių Taryba bendrai kooperavo ir suorganizavo dideles pikieto linijas. Streikas laimėtas.

Ambridge iš sykio labai gerai streikas ėjo. Pikietų linijos buvo gana skaitlingos. Bet organizaciniai nebuvo pakankamo tvirtumo. Kulų ir buožų pagelba streikas išardytas. Vienas streikierys ant vietos užmuštas, apie 50 pasiūsta į ligonbučius. Panašiai ir Greensburge.

Weirton plieno darbininkams vadovavo Amalgamated Association unija, dalis A.D.F., tai streikas tuojaus parduotas ir dabar padėtis dirbtuvė yra sunkesnė, negu buvo prieš streiką. Kur tik tai vadovavo Amerikos Darbo Federacijos vadai, visur streikas buvo parduotas.

NRA. Kodeksai—Nauji Darbininkams Pančiai

Kad kaip nors nuraminti darbininkus ir daugiau sudemoralizuoti jų eiles, prez. Rooseveltas paskelbė, joguei tasai jo išperėtas “melynasis aras” esąs taiką nešantis tarp darbo ir kapitalo karvelis ir kad jis esąs labai naudingas darbininkams. Jisai skelbia, joguei NRA. pripažįsta darbininkams teisę organizuotis į jiems patinkamą uniją, kad jų reikalai bus apginti, algos pakeltos, darbo valandos sutrumpintos. Kiekviena unija

taipgi turinti teisę pateikti savo kodeksus, kurie bus apsvaistytas ir bendra sutartis tarp darbo ir kapitalo bus padaryta.

Tuomi pasinaudodamos, veik visos unijos pridavė savo kodeksus. Plieno ir Metalų Darb. Industrinė Unija taipgi įteikė savo kodeksą. Taip padarė ir kitos plieno ir metalo unijos. Tik tai vienas kodeksas buvo plieno ir metalo darbininkams naudingas — tai Plieno ir Metalų Unijos. Tačiau jį jais nebuvo priimtas. Mat, jis reikalavo pakelti algas, teisę visiems darbininkams organizuoti jį jiems patinkamas unijas, nepersekioti darbininkus laike streikų ir dirbtuvėse, bedarbiams turi būti teikiama apdrauda ir tt. Kitų unijų kodeksai — tai patikavimas ir nuolankavimas valdžiai ir bosams. Plieno trustas irgi pasiūlė savo kodeksus.

Washingtono ponai, žinoma, pilnai sutiko su bosų pasiulytais kodeksais. Tačiau atvirai juos užgirti buvo labai nepatogu — tai dar labiau atidarytų darbininkams akis ir paakstinėtų smarkiau kovot. Pradėta manevrai. Gen. Johnson sudaro neva savo kodeksą ir reikalauja visiems bendrai jį užgirti. Amerikos Darbo Federacijos viršininkai užgiria. Kai kurios kompanijos taipgi užgiria. O delei didesnio darbininkų apgaudinėjimo, kai kurios kompanijos neva ir šiandien esą „priešingos.“ Plieno ir Metalų Darb. Unija griežtai atmetė tokį kodeksą, kaip naujus darbininkams pančius.

Po pasirašymui to kodekso gen. Johnson pareiškė, jog esąs didelis laimėjimas prieš plieno trustą. Tai buvo grynas melas. Plieno trusto vyriausias organas „Steel“ atvirai

pripažįsta, jog tasai kodeksas yra padarytas pasiremiant plieno trusto kodeksu ir todėl esąs plieno trusto laimėjimas.

Nauji Pelnai Korporacijoms

Įvedus NRA., plieno ir metalo industrija laikinai pakilo nuo 15 iki 45 nuošimčių. Gaminama daugiausia karo reikmenys. Tai daugiausia valdžios užsakymai. Šėrai rinkoj pradėjo kilti. Korporacijų viršininkams mokama milžiniškos sumos. Bet darbininkams — nieko. Jeigu kur buvo kiek nors pakelta, tai išgauta tik tai per aštrias kovas. O kuomet dolerio vertė dabar tiek nupuolus, tai aišku, tuomi dar daugiau numažintas darbininkų pragyvenimas.

Pittsburghinio Mellono šeimos, kurios kontrolėj randasi \$10,500,000,000 vertės turto, savastis Aluminum Co. of America padaro apie 20,000,000 į metus pelno. Tai viena galingiausių lengvojo metalo kompanijų, kuri turi toj šakoj veik 100% monopolį. Tos kompanijos darbininkai, kurie uždirba nuo \$4 iki \$5 į dieną, atleidinėjami ir prie tų darbų statoma merginos už 18 centų į valandą. Verčiama dirbti po 11 ir pusę valandų į dieną. Tai viena pelningiausių kompanijų ir daugiausia išnaudojanti darbininkus.

Pittsburgho didžiausi bankai Mellono saujoj, o mažesni — netiesioginiai kontroliuojami. Tiesioginė kontrolė šie: Mellon National Bank, Union Trust Co., Union Savings Bank, Farmers Deposit National Bank. Tie bankai artimai susirišę su plieno korporacijomis. Tie bankai daro ir dabar didelius pelnus ir šėrininkams moka daugiau kaip po 10 nuošimčių dividendų. Jie daro tokius didelius pel-

nus todėl, kad darbininkai priversti dirbti už bado algas. NRA. visados tiems bankams padeda.

Didelė Bedarbė Plieno Industrijoj

Nors šiuo laiku, bent laikinai, plieno ir metalo gamyba buvo pakilus nuo 15 iki 45 nuošimčių, bet tokio nuošimčio darbininkų nepriėmė į darbą. Galima sakyti, kad visai mažas nuošimtis priimta. Mat, šioj industrijoj mechanizmas dar daugiau pagerintas, o prie NRA. didesnis skubumas įvestas, todėl su mažiau darbininkų padaroma daugiau produkcijos. Vienoj didžiausių dirbtuvių, Jones and Laughlin Steel Co., Pittsburgh, Pa., darbininkai tedirba po vieną ar dvi dienas į savaitę. Jie sako, kad mažiau uždirba, negu bedarbiai pašalpos gauna.

Abelnai imant, vadinasi, nedidelis nuošimtis seniaus dirbusių plieno darbininkų dirba ir tie nepasidaro pakankamo pragyvenimo. Tūkstančiai ir tūkstančiai visai be darbo ir jau nebesitiki jo niekad gauti prie šitokios sistemos. Mat, jau kiti taip nuvarginti, sveikatos suardytos nuo darbo ir dabar nuo nedavalgymo, kad jau prie tokios skubumo sistemos jie jau nebetinkamai skaitomi.

Visas darbas tarp plieno ir metalo darbininkų, todėl, turi būtina būti surištas su organizavimu bedarbių ir kovojimu už didesnę pašalpą ir socialę apdraudą. Plieno ir Metalų Darbininkų Unija tai gerai supranta ir tą darbą varo pagal savo išgalės. Mūsų visų turi būti teikiama tai unijai pagalba.

Plieno ir Metalų Darb. Unija pasibrėžus daugiausia spėkų dėti suorganizavimui dar-

bininkų sekamos vietose: Pittsburgh—Jones & Laughlin Steel Co.; Buffalo—Republic Steel Corp.; Cleveland—Rep. Steel Corp.; Youngstown—Rep. Steel Corp.; Chicago—Illinois Steel Corp.; Baltimore—Bethlehem Steel Corp.; Birmingham—Tennessee Coal and Iron Co.

Tose visose vietose unija jau turi nemažas savo organizacijas. Komunistų Partija šios unijos darbą pilnai užgiria ir gelbsti, kiek tik tai gali. Partija taipgi turi tose visose vietose savo branduolius. Mėnesiniai laikraštukai išleidinėjami. Taipgi lapeliai dalinami. Mitingai ir konferencijos šaukiama. Darbas varoma pirmyn.

Lietuvių Darbininkų Organizacijų Užduotis

Visose tose koncentracijos vietose gyvuoja ir mūsų įvairios organizacijos. Minėtinos sekamos: ALDLD, LDS., AP-LA. kuopos, chorai. Kiekvienoj tų organizacijų mes galim rasti net po kelis dirbančius plieno ir metalo industrijoje, bet dar neturinčius ryšių su Plieno ir Metalų Darb. Ind. Unija. Tos organizacijos taipgi turi susisiekimą su daugeliu neorganizuotų darbininkų.

Vyriausia užduotim mūsų organizacijų, gyvuojančių plieno ir metalo industrijos centruose, turėtų būti organizavimas plieno ir metalo darbininkų. Kiekviename susirinkime tasai klausimas turėtų būti svarstomas. Specialūs komitetai reikėtų tam darbui išrinkti. O tai būtų galima labai naudingas darbas atlikti.

Apart to, mes turime visur iškelti Komunistų Partijos budavojimo klausimą, ypatingai plieno ir metalo industrijoje. Kreipkime specialę atydą lin-

kui dirbančiųjų sunkiojoje industrijoje. Mūsų organizacijos ir šiame darbe gali daug ką pagelbėti.

Plieno ir Metalų Unijos Reikalavimai

Visur populiarizuokime sekamus reikalavimus, kuriuos viršminėtoji konferencijoje, kovo 3-4, delegatai priėmė:

1. Visiems plieno ir metalo darbininkams turi būti pakeltos algos iki to laipsnio, ant kiek dolerio vertės nupuolimas pabrangino pragyvenimą.

2. Lygi alga už lygų darbą negrams, moterims ir jauniems darbininkams. Lygi teisė negrams prie visų darbų.

3. Prieš bile koki skubumą,

prieš mažinimą darbininkų.

4. Pilna teisė organizuotis, streikuoti ir pikietuoti. Teisė stoti į uniją be jokio trukdymo iš bosų ar policijos pusės.

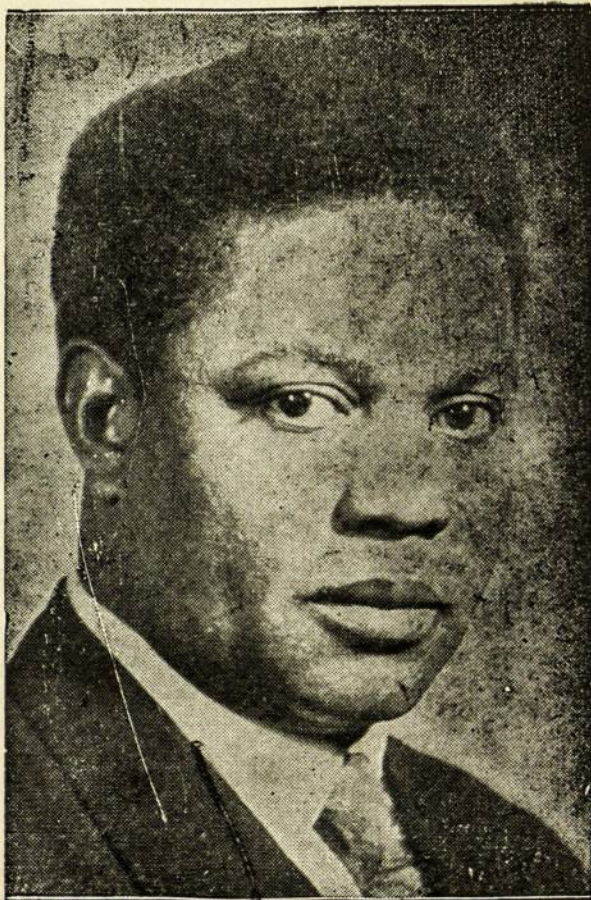
5. Už pripažinimą unijos arba bile komiteto, pačių darbininkų išrinkto.

6. Prieš kompaničnas unijas, nežiūrint kokios formos jos nebūtų.

7. Už bedarbių socialę apdraudą. Užgirti Bilių No. H. R. 7598.

Plieno ir Metalų Darbininkų Industrinės Unijos Nacionalės Raštinės adresas: 929 Fifth Ave., Room 511, Pittsburgh, Pa.

J. Gasiūnas.

JAMES W. FORD

Žymus Am. darb. klasės veikėjas; buvęs Kompartijos kandidatu į vice-prezidentus 1932 m. rinkimuose.

Apyskaita už Pirmuosius Hitlerio Diktatūros Metus

“Jokia valdžia negali pastoviai išsilaikyti vien per prievartą,” pareiškė Hitleris, kalbėdamas seime (1934 m.) sausio 30 d. Už trijų dienų po to pasaulis gavo žinią, kad žvėriškai tapo nužudyti įkaltai, keturi drąsūs mūsų draugai: S c h e e r, Schoenhaar, Steinfurth ir Schwartz. Valdžia, kuri bando įtikinti pasaulį, kad jos viešpatavimas yra įsidrūtinęs šimtmečius gyvuoti, kuri nuduoda, kad ji suvienijus visą tautą nauju gyvenimo supratimu ir kad ji panaikinus visokį jai prieštaravimą, pasirodo dar tik pirmųjų metų pabaigoj negalinti kitaip savo viešpatavimo išlaikyti, **kaip tik nuožmiausio pilietinio karo priemonėmis.** Ką gi reiškia tie nauji nazių teroro siuntimai, jeigu ne tą, kad Vokietijoje **tolyn tebeina pridenętas piliečių karas,** ir kad valdovai tepajėgia slopinti augantį darbininkų pasipriešinimą, tik žiauriausiai prieš juos naudodami savo fašistinę armiją?

Goeringo valstybinė policija atvirai pasako, kad jie žiūri į šių keturių Vokietijos proletariato didvyrių nužudymą, kaip į keršto veiksmą už nušovimą nazių šnipo, kuris jau buvo aikštėn iškeltas kaip toks per slapta Vokietijos Komunistų Partijos spaudą. Policija rašo apie “slaptą komunistų aparatą,” apie nelegalų Berlyno-Brandenburgo apskričio komitetą, kuris išleido lapelius, persergėdamas darbininkus, Berlyno gyventojus, nuo to policijos šnipo. Ta pati policija, taip besididžiuojanti savo pasisėkimais kovoj prieš komunistus, yra priversta duoti pranešimą iš Freibur-

go, Breisgau’je, kad jai nepavyko suimti nei vieno iš revoliucinių darbininkų, kurie skleidė priešfašistinius lapelius laike nazių demonstracijos sausio 30 d.; ir todėl policija pasiūlo kaip įkaltus tuos darbininkus, kurie buvo paliuosuoti iš po arešto, kur juos pirmiau laikė sulig nuožiuros, kaip gal būt pavojingus.

Bet sausio 30 d. Hitleris pasiskelbė, sakydamas kalbą šalies seime: **“Mes išnaikinome visas partijas.** Ką reiškia seiminiai įstatų leidimo darbai, lyginant su šiuo nuveikimu?” Bet pačios nazių policijos pripažinimai rodo, kad čia “nuveikimas” tai, suprantama, tas faktas, kad naziai nuvijo nuo politinės scenos buržuazinius savo konkurentus (lenktyniuotojus), jų tarpe ir socialdemokratų. Bet jie nepajėgė “išnaikinti” vienatinę prieškapitalistinę, priešfašistinę kovojančią partiją, vienatinę revoliucinę proletariato partiją, —Komunistų Partiją. Ir jokie prievartos žingsniai, kokius fašistai bedarytų, negali sulaikyti komunistų įtakos augimo tarp darbo masių.

Toliau, juk pats Hitleris patvirtino savo pagyrų kalboje seime **sekmingumą komunistinės propagandos.** Jis kalbėjo apie priešfašistinius vokiečių kalba leidžiamus laikraščius užsienyje, kurių **milijonai egzempliorių** yra pergabenama per sieną į Vokietiją. Bet ne užilgo po to slaptoji valstybės policija buvo priversta pripažinti savo oficialiame pranešime, kad **didesnioji dalis tos platina mos komunistinės spausdintos medžiagos** ne iš

užsienio ateina, bet yra išleidžiama **Vokietijoje.**

Tai šitaip tikrumoje atrodo tas “nuveikimas,” apie kurį Hitleris labiausia būbnija — tas komunizmo “nugalėjimas,” kurį jis labiausia pabrėžia, tikėdamasis įgyt malonę pasaulinio kapitalizmo akyse. Dabar pažiūrėkime, kaip atrodo kiti jo apyskaitos punktai, pažvelgus arčiau.

“Istoriniame” seimo posėdyje, pašvęstame iškilmingam minėjimui “nacionalės revoliucijos,” buvo išleistas šalies **suvienijimo įstatas.** O esama ir tokių keistų “fašizmo priešų, kurie šioj valstybės reformoj, valstybės jėgų suderinime, mato “pažangą,” už kurią Vokietijos žmonės turėtų būti dėkingi tautiniam socializmui (fašizmui). Ši “pažanga” taip mažai tereiškia gero, kaip ir kitos “pažangos,” atžymintys gadinę finansinio kapitalo viešpatavimo. Trustas yra augštesnis organizacijos pavidas, negu pavienė kapitalistinė įmonė. Bet jokios visuomeniškos pažangos nėra kapitalistinio trusto viešpatavime, kuris smaugia gamybą, trumdo technikos pirmynę ir bergždžiai eikvoja visų-svarbiausią gaminimo jėgą, žmonių darbą, iššaukdamas bedarbę, apimančią milijonus žmonių. Jis, priešingai, yra gaivalas atžagareiviškai priespaudingos ir siurbėliškos imperialistinio ūkio “tvarkos.” Valstybės jėgų susikaupimas į galingos fašistinės valdžios rankas, suprantama, reiškia, kad yra sutvirtinama finansinio kapitalo politinės galios mašina prieš darbo žmones; tai yra tokios rūšies “pažanga,” kurią parodo parūpinimas poli-

cijai šarvuotų automobilių ir nuodingų dujų bombų.

Vidujiniai priešingumai šalyje nėra silpninami prievartos žygiais, bet **drūtinami**, kaip kad visuomet dedasi su reakcinės prievartos veiksmiais.

Sykiu su naikinimu vietinės valstybinės galios įvairiose Vokietijos provincijose buvo varoma ir demagogiškas vėjus prieš „monarchistų“ reakciją. Hitleris taip pat prisidėjo prie tos kampanijos, sudeklamuodamas kelis augštai skambančius sakinius laike savo kalbos seime. Mūsų spaudoje buvo teisingai nurodyta, kad vyriausias šios demagogijos tikslas yra **šalin nukreipt žmonių masių dėmesį** nuo fašistinės valdžios daromų reakcinių žingsnių, ypač nuo to **visos kapitalistinės reakcijos čiukuro,—darbo įstatymo**. O vis dėlto būtų **klaidinga** ginčyti, kad nėra sriovių, traukiančių linkui **monarchijos**. Šalininkai Hohenzollernų sugrąžinimo į kaizerių valdžią turi tvirto sau pagrindo šalies armijoje ir tarp augštesniųjų prūsikų valdininkų, taip ir tame rate, kuris sukasi aplink prezidentą. Nereikia, rodos, nei aiškinti, jog per išardymą Vokiečių nacionalistų partijos dar nebuvo sunaikinta įsigyvenęs tuose sluogsnuose monarchizmas. Kad Hugenbergas demonstratyviai **susilaikė nuo atėjimo** į minimą seimo posėdį, to prasmė yra aiški. Bet monarchistiniam judėjimui Prūsijoje žmonių masės yra taip nepalankios, ir jam tepritaria taip išimtinai tik pats augščiausias sluogsnis, kad monarchizmas ten nėra rimtas hitleriniam fašizmui konkurentas,—nors nusibankrutavusi socialdemokratija pasirodė savo pakartotinais bandymais įtikinti Hindenburgui ir armijai,

jog tam tikromis sąlygomis jinaip pripažintų **Hohenzollernų monarchiją, kaip „mažesniąjį blogumą“**.

Monarchistinis judėjimas yra daug rimtesnis dalykas **Bavarijoje**. Jos „sosto įpėdinis, didysis kunigaikštis“ Rupperechtas atsargiai vengia atvirai parodyti bet kokį pritirimą tautinių socialistų (nazių) valdžiai. Aišku, jog **katalikų opozicija** prieš tautinį socializmą, kuri auga dabar įtakoj priešfašistinio jausmo,—opozicija, kuri nebuvo sulaužyta per išardymą Bavarijos liaudies partijos ir centro (klerikų) partijos ir kuri nebus sulaužyta areštavimais katalikų kunigų,—kad ta opozicija pasireikš kaip monarchistinis judėjimas, traukiantis atsimest (nuo Berlyno valdžios) ir sudaryt atskirą valstybę, kuomet ateis koks rimtas krizis bendroje Vokietijos valstybėje. Fašistiniai valdovai numato tą galimybę, kuomet jie šaukia prieš monarchizmą ir kuomet jie stengiasi pasmaugti bet kokius nepriklausomybės palinkimus atskirose provincijose, ir tuo tikslu jie drūtinina ir kaupia į vieną tašką savo valstybinę galią. Visiškas Plienkepurio organizacijos išsklaidymas ryšį su ex-kaizerio gimtadienio iškilmų apvaikščiojimais ir galutinas šios organizacijos, net sulig paviršinės išvaizdos, suliejimas su šturminiais Būriais, panaikinant pilką Plienkepurio uniformą, buvo iš esmės smūgis prieš tą monarchizmą, kuris labiau spietėsi apie nuosaikesnį fašimą, apie Hugenbergą ir jo ratelį.

Kaip fašizmas negali panaiškinti klasių priešingumų, bet aštrina juos iki piliečių karo laipsnio, lygiai taip jis negali sutaikyti prieštaravimų vidui viešpataujančios klasės, o tik

aštrina tuos prieštaravimus, beiniant kriziui gilyn. Tai yra savaimingas faktas, kad įstatymas dėl valstybės suvienijimo įgijo prasmę įgaliojimo įstatymo, kuris formaliai, pasak Hitlerio ir jo palydovų, suteikia jiems pilną teisę perorganizuoti valstybę, bet kuris nieko nesako apie jokią tikrą ir galutiną šalies perdalinimą arba perbudavimą išnaujo.

Ekonominės politikos apyskaita pirmais Hitlerio diktatūros metais taip pat rodo nepriteklus, lygiai kaip ir bendrosios valdiškos politikos apyskaita. Tai yra charakteringas dalykas, kad Hitleris savo prakalboj taip plačiai šnekėjo apie „pasisekimą“ kas liečia partijų ir darbo unių ardymą, bet tik keliais bendrais žodžiais paviršium gribtelėjo ekonominius klausimus. Pasiremdamas suklautotomis skaitlinėmis apie bedarbę, jis įsidrąsinęs pareiškė, kad jau panaikinęs trečdalį bedarbės, kaip kad jis buvo žadėjęs sulig savo „ketverių metų plano.“ Jis tvirtino, kad 1933 m. žiemą bedarbių skaičius jau buvo sumažėjęs nuo 6 iki keturių milijonų; ir tai nepaisant, kad pagyruoniškus Hitlerio ir Goeringo tvirtinimus griežtai užginčija oficialiai skaitmenys, kurie sako, kad bedarbių armija dar puse milijono paaugo. Pačios nazių statistikos parodo Hitlerio pareiškimo melagingumą.

Nazių statistika paduoda, kad mokesčių įmokėjimai į socialės apdraudos fondą padidėjo 640 milijonų markių 1930 metais iki 670 milijonų 1933 metais, kas yra padidėjimas 4-riais nuošimčiais. Kitos jų statistikos paduoda, kad prie maždaug 12 ir pusės milijonų dirbančiųjų prisidėjo dar du milijonai, arba dirban-

čiųjų skaičius paaugo 16 nuošimčių! Kitas palyginimas yra net dar įspūdingesnis: Įmokėjimai į darbininkų apdraudos fondą 1932 metais buvo 288 milijonai markių, o 1933 metais jau 285 milijonai —čia, vadinasi, įmokėjimų suma net **nupuolė!** Argi dar užsimanys kas tvirtinti, kad iš dviejų milijonų naujai gavusių užsiėmimą žmonių niekas nebuvo nei darbininkas nei raštinės tarnautojas?

(Šio paragrafo mintis tokia: Mokesčiai nuo asmens į tuos fondus nebuvo sumažinti. Tai gi jų suma turėjo 16 nuošimčių padidėti, jeigu dirbančiųjų skaičius paaugo 16 nuošimčių, kaip tvirtina Hitleris. Bet bendros mokesčių sumos viename atsitikime pakilimas tik 4 nuošimčiais, o kitame net sumažėjimas įrodo, kaip Hitleris meluoja, besigirdamas bedarbės naikinimu. — *Vertėjjas.*)

Jau daug sykių paduotos algų mokesčių statistikos įrodo, kad alginės žmonių įplaukos nepakilo. Bet Hitleris tvirtina, kad „šiemet įplaukos visoj šalyj apskritai padidėjo!“ Valstybės sekretorius Reinhardt sako, kad tas vadinamas pakilimas siekia šešių milijonų markių. Kadangi įplaukos darbo minių, dirbančių ir bedarbių darbininkų ir tarnautojų, mažųjų vertėjų ir smulkiųjų ir vidutinių ūkininkų nepakilo, tai tas tvirtinimas tegali reikšti tik tai, kad šiais augančių masinio vargo ir skurdo metais dar padidėjo šešiais milijonais markių įplaukos kapitalistų, dvarininkų ir stambiųjų žemės savininkų,—jeigu tas padidėjimas nėra grynas jo išmisas. Argi milijonai piliečių, kurie metai atgal balsavo už Hitlerį, palaikys tatau teigiamu numeriu jo apyskaitoje?

Po savo apgavimo tvirtinimo apie bedarbės sumažinimą, Hitleris dar pareiškė, kad „išgelbėjęs ūkininkus.“ Tame seimo posėdyje visai nebuvo leista klausimų diskutuoti, ir pasitarimas dėl įstatymo buvo per dvi minutes atliktas Goeringo vadovybėje. Bet jeigu bent kas būtų galėjęs užklausti kanclerį (Hitlerį), kokiais būtent veiksmais valdžia „išgelbėjo“ smulkiuosius ūkininkus, tuomet net šis demagogijos artistas būtų nepajėgęs surasti atsakymo. Dar tik kelios savaitės atgal valstybinis Baden gubernatorius Wagneris buvo priverstas duoti sekamą atsakymą laikraščio „Voelkischer Beobachter“ atstovui, kuris pastatė jam klausimą apie pasekmes, kokių duoda valstiečiams išleistas įstatymas:

„Šiuo punktu aš, deja, turiu pasakyti, kad mūsų gyventojai dar nesuprato šio įstatymo didžios svarbos ir jo plotmės. Reikės tam tyčia apšvietos paskleisti, kad galima būtų valstiečiams aiškiai nušviesti, kad jų antri ir treči sūnūs taip pat turi būti ap rūpinti... Be to, pas mus čia įstatymas nevaizina tokio svarbaus vaidmens, kaip, pav., Rytų Prūsijoje, nes pas mus tatau yra klausimas mažų ūkių nuo 10 iki 15 hektarų žemės.“ (Voelk. Beobachter, 24-1-34.)

Tai yra atviras pripažinimas, jog nazių įstatymas su jo patvarkymu, kad ūkis turi pereiti tik vyriausiajam įpėdiniui šeimynoje, tegali būti naudingas vien stambiesiems ūkininkams, jeigu jis kam nors naudingas, bet šiaip jis tik toliau didina smulkiojo ūkininko vargus.

Pažiūrėkime, pagaliam. į Hitlerio valdžios apyskaitą,

kas liečia **užsienio politiką.** Hitleris ir jo spauda paskelbė sutartį su Lenkija, kaipo baisiai didelį pasisėkimą. Šių ponomų reikalavimai dabar ištikrųjų nėra tokie dideli, kaip kad pirmiau! Jeigu Stresemannas arba Brueningas būtų padarę tokią sutartį, formaliai pripažįstant dabartines Vokietijos sienas iš rytų pusės ir atsižadant (dabar Lenkų turimo) Koridoriaus, nuo Vokietijos atkirto Augštosios Silezijos ploto ir Dancigo, tuomet visa nazių gončų gauja būtų staugusi, kad tai „valstybės išdavystė.“ Bet dabar šie gerai išmankštinti kapitalo šuneliai negali net atsidžiaugti tuo puikiu pasisėkimu „žmonių kanclerio“ „taikos politikos.“ Ši vadinama „tautinės revoliucijos valdžia“ nenutraukė nei vieno Versalės sutarties uždėto pančio; jinai linksma ir pasitenkinusi, jeigu yra paliekama jai galimybė terorizuoti ir plėsti Vokietijos darbo mases, tęsti slapčius besirengimus karui ir planuoti karišką santarvę prieš Sovietų Sąjungą.

Kariškas Žygis prieš Socialistinių Sovietų Sąjungą tebėra vyriausias tikslas nacionalių socialistų užsienio politikos. Bet jeigu prieš santikių pagerėjimą tarp Vokietijos ir Lenkijos fašizmo pasversime, iš antros pusės, sumezgimą ryšių tarp Sovietų Sąjungos ir Amerikos Jungtinių Valstijų, tai tik aklas galės nematyti, jog šioje srityje taip pat **Vokiečių fašizmo apyskaita parodo visiškai neigiamą pasekmę.**

Nazių valdžia gerai supranta, kad ji galvatrūkiškais pleška į **vis didesnius ir pragaištingesnius keblumus.** Bet tatau yra jai dar didesnė priežastis smarkinti savo žvėrišką terorą prieš Vokietijos darbininkų klasę ir prieš karžy-

giškas josios pirmašios eiles, Vokietijos Komunistų Partiją. **Naujasai darbo įstatymas** yra taikomas tam, kad atidaryt kapitalizmui kelią vėl užpult darbininkus, užkariant jiems naują racionalizaciją („mokslišką“ išnaudojimą). Atsižvelgiant į padidėjusį tavorų „dumpinimą“ į tarptautinę rinką, pinigų infliacijos pagrindais, Vokietijos buržuazija laikosi tokios nuomonės, jog vienintėlis būdas, kuriu jinai galėtų atsilaukyti varžytinėse,—tai padaryti dar didesnį spaudimą į darbininkų algas ir darbo sąlygas. Net tos darbininkų ir tarnautojų sąjungos, kurios yra po tiesiogine fašistų komanda, atrodo per daug pavojingos kapitalistiniams išnaudotojams, kuriuos naziai vadina „vadais.“ Todel sekantis dienotvarkės punktas yra **galutinas panaikinimas darbininkų organizacijų paskutinių likučių.** Planuota darbininkus užpult kiekvienoj dirbtuvėj, vienoj po kitos, pa-

našiai kaip Papenas bandė padaryti 1932 metais.

Bet Papeno valdžios pradėta ofensyva algoms kapoti iššaukė galingą streikų bangą,—bendro fronto vadovybėje Vokietijos Komunistų Partijos ir Raudonųjų Darbo Unijų Opozicijos,—kur augščiausias punktas buvo pasiektas 1932 m. lapkritį, kuomet streikan išėjo Berlyno važiuotės darbininkai.

Nors dabartiniu laiku apyستовos, kuriose Vokietijos Komunistų Partija ir Raudonųjų Darbo Unijų Opozicija veda kovą, yra nepalyginamai sunkesnės, negu tuomet, tačiau revoliucinis masinis veikimas, kurio negali joks teroras sulaužyti, sudaro pirmąją sąlygą, reikalingą kylančiai atspyrimo bangai prieš naują grobikišką užpuolimą iš kapitalistų klasės pusės.

Žvėriškas geriausių mūsų kovotojų žudymas, grumotimas mirčia mūsų vadams,

draugams Thaelmannui ir kitiems, yra taikoma tam tikslui, kad įbaugintų revoliucinį judėjimą. Patyrimai, kurių per vienus karžygiškos kovos metus įgijo Vokiečių komunizmas prieš kruviniausią budelių diktatūrą, kokia tik yra žinoma pasaulio istorijai, jau parodė, jog bergždžia yra tokia fašistų viltis. Vokietijos darbininkų klasė, galingai remiama tarptautinės proletariato vienybės, visai nenusigąsdama, su augančia masine jėga drąsiai tęsia kovą už fašizmo priešų paleidimą iš kalėjų, už atmušimą fašistinio teroro ir pasmarkintų užpuolimų iš kapitalistų pusės, už pragaištingos socialfašistų masinės įtakos sulaužymą, už vieningo proletarų klasinės kovos fronto sudarymą, už masių mobilizaciją revoliuciniam nuvertimui Hitlerio diktatūros ir už įkūrimą Vokiečių Sovietu Respublikos proletariato diktatūros.

J. L.

Obuoliai Vidurius Gydo

Geras naturalinis, nesugadinatas *maistas* tuo patim tarpu yra ir geriausias *vaistas*. Vais-tas nuo daugelio ligų. Maito vitaminai, mineralinės druskos, šarmai, rūkštys, riebalai, saldymai ir kiti pačios gamtos laboratorijoje pagaminti dėsniai netik palaiko žmogaus organizmą geroj sveikatoj, bet ir pagydo daugelį jo nesveikumą.

Imkime obuolį. „Apple a day keeps the doctor away,“ sako anglų priežodis. Ir ne be pamato. Pastaraisiais metais-kitais tapo gydytojų susekta, jog obuoliai yra itin svarbus vaistas nuo daugelio vidurių ligų. Skilvio sloga, žarnų sloga, skil-

vio ir žarnų įdegimai, viduriavimai, dizenterijos, paratifoidinė šiltinė, kūdikių ir vaikų viduriavimai greit pereina nuo *obuolių dietos*. Viduriavimas greit apsistoja ir greit išnyksta žalingosios bakterijos vidurių turinyje.

Tokiais atsitikimais gerai *prisirpę žali obuoliai* nulupama ir sutarkuojama, ir ligoniui duodama tos tarkuotos tyrės, kartu su visais išspaustais savyais. Tatai gražiai patenkina alkį ir troškulį, ir tik retkarčiais da esti reikalo duoti ir po truputį arbatos. Suaugusiam žmogui per dieną taip sušeriama po porą, trejetą ir daugiau

svarų obuolių. Po tokiai *obuolių dietai* da kokią dieną ligonis laikoma ant *apribotos dietos*, o paskiau jam duodama paprastas maistas.

Viduriavimo ligos taip gydoma obuoliais ne tik suaugusių, bet ir vaikų ir kūdikių tarpe. Net ir *žindomi kūdikiai* su įvairiomis vidurių nemalimo ligomis pasitaiso nuo obuolių. Jiems duodama ta pati *tarkuotų obuolių tyrė* arba, vietoj to, džiovintų obuolių miltelių įmaišoma į arbatą, o paskiau ir į pieną, į atatinamą pieno mišinį. Už 3—4 dienų viduriavimas pereina.

Dr. J. J. Kaškievičius.

ANTRA PENKMETĖ PADARYS SOVIETŲ SĄJUNGĄ PIRMAEILINE ŠALIMI

Dar 1918 metais, laike mokslinio tyrinėjimo plano svarstymo, *Leninas* Akademijai siūlė įtraukti į savo planą sekamą problemą:

“Racionalis SSSR pramonės vystymas turi būt vaduojantis iš taško—artumo žaliadaikčių ir galimybėmis kuo mažiau siai sueikvoti darbo prie parūpinimo žaliadaikčių, jų pervežimo, apdirbimo iki pat paveržimo jų pusiau fabrikatais.”

Ši *Lenino* ideja atrado aiškų atspindį pravedime Pirmojo Penkių Metų Plano. Pirmoji penkmetė perkeitė šalies veidą, sudarė naują ekonominę Sovietų Sąjungos geografiją, naują paskaidymą gamybos jėgų. Priartinimas pramonės gamybos prie žaliadaikčių šaltinių išvystė naujus pramonės centrus tokiuose rajonuose, kur pirmiau jokios gamybos nebuvo.

Tolimoj Chibino tundroje, tolimoje Kamčatkoje, tarpe baltų ir girių Pečioros krašto, šiaurėje Uralo, dykumose ir erdvėse Kazastano ir Kara-Kalpakistanos, tolimoje taigoje vakarinio ir rytinio Sibiro, nepereinamoje giriose Užbaikalijos ir Primorijos, saulės kepinančiose dykumose Vidurinėse Azijos, akmeningoje Armenijoje — nėra nei vieno kampelio ant didžiulio Sovietų Sąjungos žemlapio, kur didieji gamtiniai turtai tame ar kitame laipsnyje nebūtų įtraukti į apytaką socialistinio budavojimo.

Antras Penkių Metų Planas plečia tą dar didesniame laipsnyje ir eina dar greitesniais žingsniais.

Antra charakteringa linija eina per visą Antro Penkių Me-

tų Plano pagrindinę programą —tai tendencija prie pilnutelio panaudojimo žaliadaikčių ir energijos medžiagų tame rajone. Kiekviena nauja įmonė budavojasi pamate panaudojimo tų medžiagų—žaliadaikčių, rūdos, anglies, durpių, molio ir tt. Bet procese gamybos atsiranda ir pusiaufabrikatai, dalys arba liekanos (gazai, geležuonys, atliekanos ir tam panašiai), kurie ir kurios gali tarnauti kaip žaliadaikčiai—medžiaga del naujo gaminimo arba energijos šaltinis. Taip įvyksta apaugimas vienos gamybos naujomis gamybotomis, taip atsiranda ištisi industriniai kombinatai (eilės panašių gamybų sujungimai), didesnių ar mažesnių dydžių.

Jau laike pirmos penkmetės padaryta pradžia sudarymui tokių didžiųjų kombinatų, tokių galingų gamybos centrų, kaip *Dniepro gamybos kombinatas, Chibinų kalnų kombinatas, Stalino kalno (Bobrikų) ir Bereznių Chemijos kombinatai, Magnitogorsko metalinis kombinatas ir tt.* Antra penkmetė tęsia tą kryptį dar didesniame laipsnyje,—tai ir bus Penkių Metų Planas užbaigimui budavojančių ir budavojimui naujų didelių pramonės centrų kombinatų, kaip sunkioje, taip ir lengvoje gamyboje.—(*Orsko—Chalilovskij, Priebalkašij, Kaspolimetal, Altaipolimetal, Taškenskij, Barnaulskij, Zakavkazskij* ir kiti; drabužių audimo kombinatai, medžių apdirbimo kombinatai ir tt.)

Aplinkui tokius kombinatus neišvengiamai atsiranda ir plečiasi nauji miestai ir gyventojų centrai, miesteliai, nutiesiama nauji gelžkeliai, atsiranda pa-

gelbinė gamyba,—ekonominiai tas rajonas įgauna visai naują pobūdį.

Patsai galingiausias *virškombinatas*, neturintis pavyzdžių pasaulinėje ekonomijoje,—tai antras angliniai-metalinis Sovietų Sąjungos centras—*Uralo-Kuzneckij kombinatas*. Antros penkmetės planas yra tame, kad užbaigti jo vystymą, pradėtą laike pirmos penkmetės. Plėtimui *Ural-Kuzneckij* kombinato paskirta apie vienas ketvirtadalis pinigų, skiriamų Antram Penkių Metų Planui, kas sudaro vieną trečdalį visų pinigų, skirtų metalo gamybai. Jau vien tie milžiniški pinigų paskyrimai ir statyba Uralo kalnuose ir vakariniame Sibire kalba už save.

Uraluose bus baigtas pamatiniai įrengtas *Magnitogorsko* fabrikas, kuris į metus teks 2,700,000 tonų špižo (čigūno). Reiškia, kad ten bus išbudavota dar 4 naujos krosnys, 30 naujų pečių ir naujas bliuminigas bei liejyklų reikalingi prietaisai. *Magnitogorsko* elektros gamybos stoties pajėga bus pakelta iki 198,000 kilovatų ir išplėsta rūdos gamyba. Urale išaugs nauji gigantai: *Bakalskas*—metalų gaminimo fabrikas, kuris gamins specialį plieną; *Nižnetagilskij* fabrikas, kuris gamins į metus 1,200,000 tonų čigūno. Ir tuom kartu baigs savo įrengimo procesą “*Vostokstali*” metaliniai fabrikai.

Šviesaus metalo gamyba Uraluose padidės tokiais fabrikais, kaip *Sredneuralskij*—vario gaminimo fabrikas, su 50,000 tonų produkcija; *Kamenske Alu-*

mino fabrikas su 25,000 tonų metine gamyba.

Mašinų gamyba Uraluose padidės milžiniškame laipsnyje, kada bus baigtas *Uralmašino-stroi*, kurio metinė gamyba sieks 100,000 tonų mašinų. Sverdlovske cheminių aparatų gaminimo fabrikas; Novo Tagilyje bus įruoštas *vagonų* gaminimo fabrikas, kurio metinė produkcija bus 54,000 vagonų; Sverdlovske bus baigtas fabrikas, gaminantis del *elektros* stočių aparatus. Apart to, Uraluose bus budavojama antra eilė *Bereznių* cheminio kombinato. *Salimanske* įsteigta specialių kalijo druskų kasimo kasyklos ir bus praplėstos anglies ir rūdos kasyklos.

Nėra galimybės perskaičiuoti ir aprašyti laikraščio puslapyje visos gamybos įmonės, kurios bus sudarytos medžio-chemijos gamyboje; fabrikai del apdirbimo žemės žaliadaikčių, kurie bus išbudavoti Uraluose laike Antro Penkių Metų Plano.

Greitai eis plėtimas rytinės dalies Uralo-Kuzbaso-Vakarinio Sibiro gamybos. Už kelių kilometrų nuo pirmojo Kuznecko fabriko bus budavojamas antras Kuznecko milžinas su galinomis metalo liejimo krosnimis, pečiaais ir geležies kočiojimo mašinomis. Abu fabrikai turės nuosavas rūdos kasyklas Verchnei Šariji kalne.

Anglies gamyba Kuznecko baseine turi būti pakelta iki 20,500,000 tonų ir tame skaičiuje nemažiau 8,000,000 koksinės anglies. Tai reiškia, kad Kamerove, Prokopejevske, Leninske ir kitur bus įrengtos naujos didelės kasyklos ir praplėstos jau dirbančios.

Kamerove bus baigtas budavoti cinko fabrikas ir Kamero vo elektros gamybos stotis su 148,000 kilovatų.

1935 metais *Novosibirsk* rengiamasi paleisti darban fab-

rikas, kuris gamins *kasykloms* mašinas. *Tomske* bus paleistas darban fabrikas, kuris gamins *gelžkeliams* reikmenis. *Čulymo* mieste bus įtraukti į gamybą *lenty ir medžio* apdirbimo fabrikai. *Tomskas* ir *Čulym* miestai bus sujungti praveistu nauju gelžkelio. *Barnaule* mieste bus išbudavota milžiniškas verpimo fabrikas su 200,000 špūlių kiekio. *Buisko* mieste bus išbudavotas *cukraus* gaminimo fabrikas.

Autonominėje Sovietų *Baškirijos* Respublikoje bus daug permainų. Ten neseniai buvo laukinis kraštas, o jau pirmoji penkmetė padengė respublikos kraštą daugeliu gamybos fabriku. Antrame Penkių Metų plane ši nedidelė respublika bus paversta į *labiausiai industrinį* Sovietų Sąjungos kraštą. *Baškirijoje* bus išbudavotas *motorų* gaminimo fabrikas, kurio metinė gamyba sieks 50,000 motorų. Bus išbudavotas automobilių gaminimo fabrikas, kurio metinė produkcija sieks 100,000 sunkių automobilių. *Ufoje* bus įrengtas *popieros kombinatas*, medžio apdirbimo fabrikas, *chemijos* ir aliejaus perdirbimo fabrikai. Bus praversta gelžkelis tarpe Ufos—Magnitnaja—Sterlitamak, ir daugelis kitų galingų gamybos įmonių.

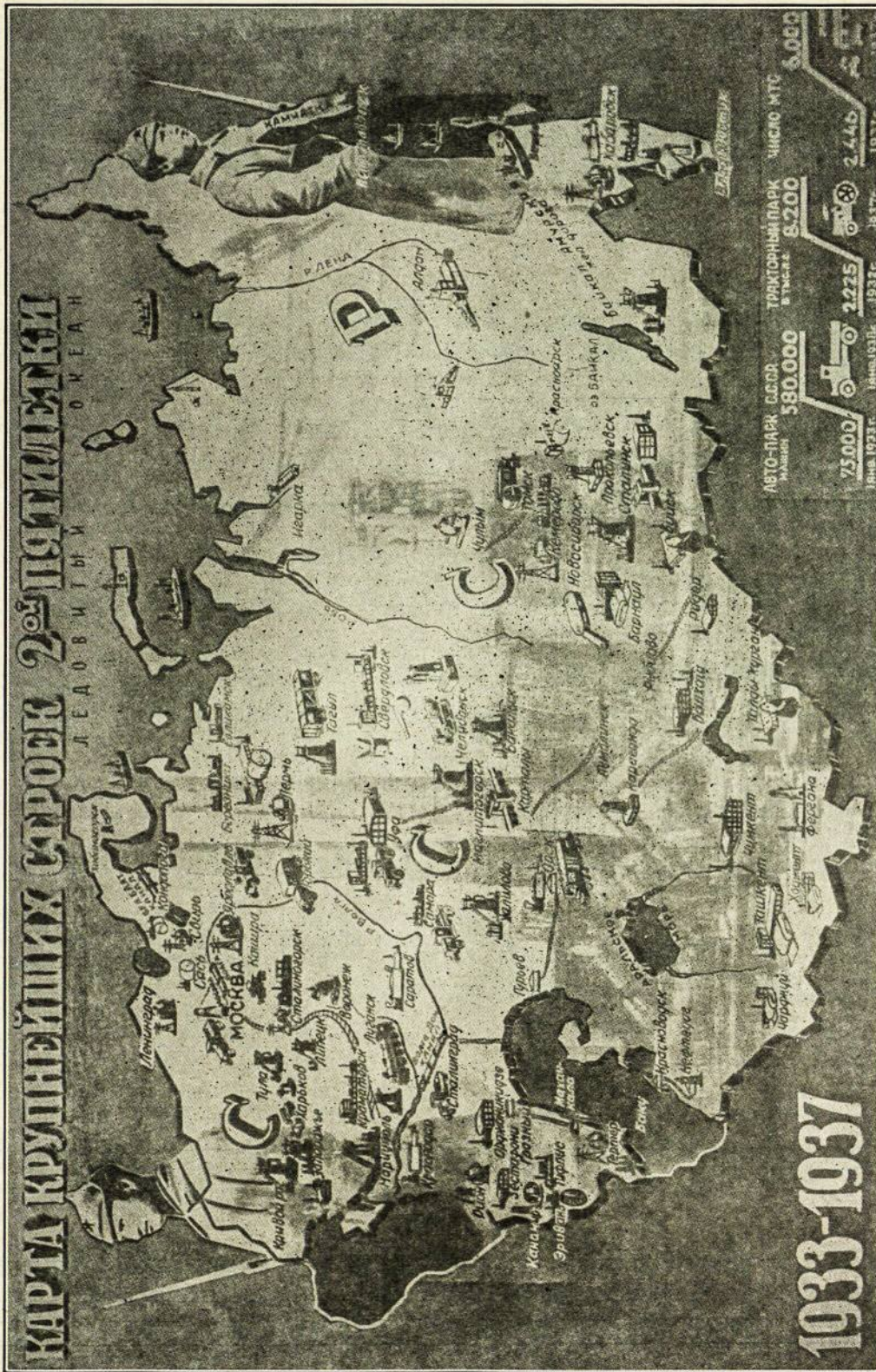
Dalinai prie Uralų priskaitoma ir *Kazakstano* Autonominė Sov. Resp. *Kazakstanas* laike antros penkmetės bus paverstas į didelį Sovietų Sąjungos žemės ūkio ir pramonės gamybos centrą. Ten yra daug metalo rūdos. Iškasimas tos rūdos ir išbudavojimas žvilgančio metalo gaminimo kombinatų—štai antros penkmetės užduotis tame krašte. *Čimkene švino-cino* kombinatas jau pradėjo gaminti metalą. *Priabalkaše* budavojamas *vario* gaminimo kombinatas. *Ridder* mieste ple-

čiasi galingas *žvilgančio metalo* kombinatas. Bet greitai bus kitas “*Bolšoi Altai*” kombinatas. Ant *Ulba* upės budavojama elektros gaminimo stotis su 27,000 kilovatų pajėga. Tiesiama nauja gelžkelio linija tarpe *Ridder-Rybcovka, Karaganda-Balkaš*. *Karagandoj* vystoma trečias Sovietų Sąjungos *anglies* gamybos centras. Bus išbudavota audimo, cukraus, odų apdirbimo ir žemvaisyų apdirbimo fabrikai.

Aiškiai užsižiebdinėja industrializacijos ugnys *Tolimuose Rytuose*. Laike pirmosios penkmetės kraštas žymiai paaugo ir sutvirtėjo ekonominiai. Bet ypatingai didelės permamos augime industrializacijos įvyks laike antrosios penkmetės. 1933 metais po visą Tolimųjų Rytų kraštą prasidėjo budavojimas galingų fabriku ir dirbtuvių. Traukia darbininkų jėga į tą kraštą—inžinieriai, technikai, agronomai, daktarai ir patarėjai. *Chabarovske* jau budavojama nauja elektros gaminimo stotis. Ten pat budavojamas automobilių taisymo fabrikas, nes krašte automobilių ir traktorių kiekis smarkiai išaugo. *Spaske* budavojamas didelis cemento gaminimo fabrikas, kuris jau šiemet duos savo produkcijos cemento. 1934 metais šiame krašte bus paleistas darban pirmas fabrikas gaminantis cukrų.

Chabarovske yra budavojamas fabrikas perdirbimui aliejaus. *Suchane*, prie *Amuro* ir *Kivdoje* budavojamos naujos kasyklos. Ant *Amuro* upės budavojama nauja elektros gaminimo stotis. *Sučansko rajone* bus pradėta gaminti to krašto juodas metalas—čia laike antros penkmetės bus išbudavotas galingas metalo gaminimo fabrikas.

Socialistinis budavojimas eina pilnais garais visame Toli-

Braižinys parodąs žymesnius fabrikus ir kt. įstaigas, kurios bus pastatytos laike Antrojo Penkerių Metų Plano—1933-1937.
Kai kuriose vietose fabrikai jau yra pastatyti ir veikia.

mųjų Rytų krašte nuo Vladivostoko iki Kamčatkos. Girios traukiasi, industrija plečiasi. Antroje penkmetėje plačiai bus išvystyta medžio apdirbimas, žvejojimas (mechanizuotas žvejojimas); žemės ūkyje jau dabar yra 1,700 kolchozų, 60 traktorių stočių ir 50 sovietinių ūkių; daugiau apsėjama ryžiais ir soja pasėliais laukai.

Budavoja 1,400 kilometrų ilgio Baikalo-Amūro geležinkelio linija linkui Ochotskų jūrų, kas papildoma paveikslą socializmo budavojimo programos, kuri bus atlikta į trumpą laiką.

Grįžtant į vakarus, atžymėjime, kad *Tolimųjų Rytų kraštas*, kuriame antroji penkmetė kaip ir neatžymi didelių budavojimo planų, galingai išvystys savo žemės ūkį, svarbiausiai gyvulių auklėjimo bazę, ir bus vienas iš svarbiausių rajonų, teikiantis Sovietų Sąjungai auksą ir žvilgančius metalus.

Uzbekistan, Turkmenistan, Tadžikistan, Kirgizija ir Karakalpakija — Sovietų Autonominės Respublikos Vidurinėje Azijoje, jos jau pirmoje penkmetėje pakeitė savo veidą. Laimi naujas socialistinis ūkis. Traktoriai ir automobiliai raižo laukus ir Vidurinę Azijos. Tadžikistane, 1933 metais, laukuose jau dirbo 1,300 traktorių ir buvo 700 automobilių, nutiesta 5,000 kilometrų naujo plento kelių ir buvo 10,000 darbininkų. Ėjo darbas prie *Vachšestrojo* — milžiniškos irigacijos pravedimo plano. Borzobstrojui buvo budavoja elektros gaminimo stotis. Antroje penkmetėje Uzbekistan gaus ant Čirčik upės naują elektros gaminimo stotį su 170,000 kilovatų pajėga.

Čirčiko rajone auga galingas azotiniai-tukovinis kombinatas. Pabaigoje antros penkmetės Čirčiko paupys bus vienas iš galingų industrijos centrų.

Plačiai bus išvystyta žibalo

gamyba Ferganos klonyje, Neftedage ir kituose rajonuose. Jau dabar pradėta plėsti iškasimai — sieros, asbesto, barijo, gelijo, mišiako, molibdeno ir kitų akmenų ir chemikalų žaliadaikčių. Ypatingai plačiai bus išvystyta Vidurinėje Azijoje lengvos pramonės fabrikai. Taškente, Chodžente, Čaržujuje bus išbudavota *audimo kombinatai* su 200,000 špūlių kiekiu kiekvienas iš jų. Bus išbudavota fabrikai apdirbimui žemės produktų, vilnų, šilko audinių, kanapinės, cukraus gaminimo, konservavimo ir mėsos kombinatai.

Apie tai, su kokiomis pergalėmis socializmo budavojime maršuoja *Užkaukazijos* federacija, jau buvo "Pravdoje" rašyta. Antra penkmetė atidengia del Užkaukazijos respublikų naujas perspektyvas. Šis kraštas aiškiausiai parodo, kaip yra svarbu tinkamas paskirstymas teritoriniai gamybos priemonių, pagal artimiausius tų gamybų žaliadaikčių šaltinius.

Azerbaidžanas buvo ir bus svarbiausias teikėjas Sovietų Sąjungai žibalo. Naujos aliejaus svirtys, girios jų, bus išbudavota laike antros penkmetės *Apšerovė* pussalyje. Bet Azerbaidžanas tapo ir *antra* Sovietų Sąjungos *bovelnos* bazė. Bazė *aigiptinė* bovelnos, kuri yra geriausia. Nauji laukai nuvalomi ir ruošiami pasėliams.

Gruzijos bolševikai pasistatė sau už tikslą į artimiausią laiką duoti Sovietų Sąjungai pakankamai šiltų kraštų vaisių — citrinų, apelsinų, mandarinų ir tt. Del to jie padarys naują Kolchidą, kurios plotis bus 250,000 hektarų derlingos žemės, kuri iki dabar buvo padengta balų, bet jau pradėta paversti į žydintį sodą. Nuo Kobuleto iki Poti pajūriniai Gruzijos rajonai ir visas Adža-

ristanas paverčiama į *Sovietų "Floridą"*. Klonys paupio Čakvi bus antras Ceilonas.

Gruzija antroje penkmetėje išplės rūdos iškasimą — marganco, gumbrino, barito. Tkvibuli ir Tkvarčeli srityse bus praplėstas anglies iškasimas.

Šaraskoj dykumoje bus ištraukiamas aliejus. *Sestafeno* fabrikas jau dabar duoda specialius metalus. Bus Riono vandeniui varoma elektros gaminimo stotis. Tiflise jau budavojamas mašinų gaminimo fabrikas, ir tt.

Armenija jau užimta dideliu budavojimo darbu. Jau 1933 metais pradėjo dirbti *Karaklis-kij* cheminis kombinatas, Davalu mieste galingas cemento gaminimo fabrikas. Veikia *Dzovages* elektros gaminimo stotis. Armenijos kalnų turtai didžiausi, daug vario, molibdeno, neišsekami turtai bazalto, geriausio tifo, pemzo ir daug kitų reikalingų metalų ir medžiagų, tas viskas užsitarnaus reikalingos atydos. Erivanio mieste budavojamas didelis fabrikas, kuriame bus gaminama sintetinis gumas iš tam tikrų augmenų.

Budavoja visa eilė galingų elektros gaminimo stočių, kaip ve, *Kanakirgez* su 88,000 kilovatų pajėga pradės veikti 1935 metais. Dar bus išbudavota stotis ant upės Chrami su 60,000 kilovatų pajėga, *Acgez* ir *Suchumo* elektros gaminimo stotys.

Kas liečia *Vidurvolgės* rajoną, tai užtenka prisiminti iš draugų Molotovo ir Kuibyševo tēzių nurodymus, kas toli gražu nėra pilnas suminėjimas būsimų gigantų. Del persitikrinti, kaip toli nužengs, tai užteks priminti, kad *Samaroje* automobilių gaminimo fabrikas padarys 25,000 trokų, kiekvienas po 5 tonus pajėgos; *Samaroje* bus išbudavotas laivų budavojimo kombinatas. *Chalilovoje meta-*

linis kombinatas ir *Orske* garvežių—motorų gaminimo kombinatas.

Vidurvolgė turės savo sunkios industrijos bazę. Čionai bus išbudavota naujas milžiniškos reikšmės *Orsko-Chalilovskas* pramonės kombinatas. Šis kraštas yra turtingas geležies ir nikelio rūda ir ji bus išnaudota. Čionai bus metalo, chemijos, elektros ir žibalo perdirbimo milžinai. Žibalas plauks per specialias rynas iš Gurievo žibalo šaltinių į tuos fabrikus.

Mes neapsistosisime skyriumi apie kitas Sovietinės Autonominės Respublikas, kas ten bus padaryta laike antros penkmetės. Tik nurodysime, kad ir *Totorija*, *šiaurinis Kaukazas*, *Vidurinės Juodžemio srytys*, *Vakariniai kraštai*, *Murmansko kraštas* ir *Krymijos* respublika susilauks galingos ir tvirtos industrijos.

Pažvelgsime į taip vadinamus senus pramoninius centrus—Maskvos ir Leningrado sritis, Ivanovoznesensko, Ukrainos ir Donbaso. Apie juos dd. Molotovo ir Kuibyševio pasakytą:

“Bus daroma tolimesnis plėtimas senų pramoninių centrų, pamate gilinimo ir plėtimo jų, pradėto laike penkmetinio plano ir, daugiau atatinkamo paskirstymo gamybos pramonii.”

Jeigu iš to taško pažvelgti į Maskvos sritį, kas liečia antrą penkmetę, tai mes pamatysime, kad planas gilina kryptį pavertimo Maskvos srities iš tekstilinės į mašinų gaminimo centrą, elektroenergijos ir chemijos bazę. Automobilinis fabrikas vardu “Stalino” bus išplėstas iki 80,000 automobilių į metus, tame skaičiuje 10,000 pasažierinių. “Šarikopodšivnik” (buksvų fabrikas), mašinų gaminimo ir įrankių fabrikai turi būti praplėsti. *Kaširoje* budavojamas fabrikas, kuris į me-

tus pagamins 300 traukiniams elektrikinių inžinų. *Novo-Tulskė* budavojamas galingas metalo fabrikas. Stalingorskas chemiškas kombinatas bus praplėstas.

Maskvos srityje naujų budavojimų bus del automobilių gaminimo, mašinų, mechaniskų įrankių, transporto ir tt. Bus praplėsti “Krasnyj Proletarij,” “Samotočka,” “Stanolit” ir kiti fabrikai. “Možerez,” naujas galingas fabrikas, netoli Liublino, kuris gamina gelžkeiliams reikmenis, bus vienas iš galingiausių transporto srityje fabrikų. Daugiau negu du kartus bus praplėsti Kolomenskij, Kalininskij, Kalužskij ir Matcinskij fabrikai. Maskvoje jau varomas *metropoliteno* (požeminių traukinių) budavojimo darbas. Minint XVII revoliucijos sukaktuves bus atidarymas šio kelio, kuris turės 12 kilometrų ilgio.

Žemės gaminių srityje Maskvos sritis jau laike pirmos penkmetės pagamino pakanamai sau grūdų, antroje penkmetėje tas bus dar daugiau praplėsta.

Leningrado sritis dabaigs įrengti ir plėsti savo galingus industrinius ir pirmiausiai mašinų gaminimo fabrikus. Bus išbudavota naujos elektros pajėgų gaminimo stotys—*Dubrovskā, Svirska ir Nivska*, ant Niva upės ir eilė mažesnių. Leningradas pasiliks antroje penkmetėje galingu mašinų budavojimo centru.

Leningrado sritis žemės produktų gaminime tęs politiką, kad sau pasigaminant grūdų ne vien užtektinai, bet ir išvežimui.

Antroje penkmetėje Leningrado sritis žymiai išplės panaudojimą vietinio kuro—durpių ir skalino. Sujungimas skalino ir durpių suteiks pro-

gą išbudavojimui didelio *gazocheminio kombinato*.

Antroje penkmetėje bus užbaigta antra dalis darbo prie *Baltųjų-Baltijos* jūrų kanalo.

Ivanovo srityje antroje penkmetėje bus užbaigta rekonstrukcija audimo pramonės, išsispacializuota pagaminimas geriausių audinių. Svarbiausias centras yra *Jaroslavl* mieste. Tame mieste automobilių gaminimo fabrikas pakels savo produkciją iki 25,000 trokų į metus laiko. Gumos ir šynų kombinatas bus pilnai įrengtas ir paleistas darban. Ant Volgos upės, ties Jaroslavliu, jau budavojama galinga elektros gaminimo stotis.

Smarkiai auga sunkioji industrija Ukrainoje. Metalurgija antroje penkmetėje gaus tokius galingus fabrikus, kaip *Azovstal, Zaporozstal*, ir *Krivorožstroi*. Mašinų gamyba bus sutvirtinta, įvedant darban tokius milžinus, kaip *Kramatoro Mašinostroi* su 150,000 tonų metine mašinų produkcija; *Charkove turbinų* fabrikas su metine produkcija 1,500,000 kilovatų. Lugansko mieste—*garvežių* fabrikas, kuris į metus pagamins 1,100 didelių “FD” tipo garvežių. Charkove fabrikas gaminantis galingus *įrankius ir mašinas*,—visi toki dideli fabrikai, kuriems pasaulyje lygių nėra. Ukraina antroje penkmetėje bus svarbiausia anglies - metalo Sovietų Sąjungos bazė.

Antroje penkmetėje Ukraina praturtės galingiausiomis energijos priemonėmis pasaulyje. Donbaso ir Pridneprovijos 220,000 kilovatų perlaidas bus pratęstas. Perlaida tos linijos į metus turės 9 milijardus kilovatų. Tai nėra lygios pasaulyje, nes Jungtinėse Valstijose Edisono elektros kompanija į

metus perleidžia tik perpus tiek jėgos.

Baltrusijoje pramonės tempai laike pirmos penkmetės buvo augštesni, kaip planas nusakė. Naujas plėtimas jos bus atliktas pasiremiant ant *girių ir durpių bazės*. Bus išplėsta kalnų, girių bei chemijos gamyba. Žemės ūkis ir gyvulių auklėjimas bei linų ir kanapių sėjimas duoda Baltrusijai daug galimybių plėsti tą ateityje. Maisto gamyba ir kenavimas bus pastatyta ant augšto laipsnio.

Antroji penkmetė padarys didelių permainų Sovietų Sąjungos žemlapyje. Apart išbuvimo naujų pramonės centrų ir praplėtimo jau esančių, labai padidės *transporto priemonės*, ačiu pravedimui milžiniškų vandens kelių, naujų gelžkelių, išplėtimui oro kelių, pravedimui *Baltųjų-Baltijos jūrų d. Stalino* vardu kanalo, kurio ilgis yra 227 kilometrai, prakasant *Volgos-Maskvos* kanalą, 127 kilometrų ilgio kanalą, rekonstrukcija *Marijinskos ir Maskvos* upės vandens kelio, visa tai sudaro *vieną europinės Sovietų Sąjungos vandens kelio sistemą*, Baltąsias, Baltiko ir Kaspijos jūras. Volga atiduodama dalį savo vandens Maskvos upei ir plaukdamas per *Volgos-Dono* kanalą įpuls į *Juodas jūras*, sujungdama ir jas su Kaspijos ir šiaurinių jūromis. Tai bus revoliucija geografijoje!

Antras tiesus vandens kelias bus iš *Baltiko jūrų išilgai Dnieprą į Juodas jūras*. Sovietų Sąjungos vidaus vandens kelių ilgis laike antros penkmetės turės būti prailgintas nuo 84,000 iki 101,000 kilometrų ilgio. Prailginimas plentų kelių bus atliktas ant 210.000 kilometrų. Pamatiniai bus likviduoti kelių krizis. Oro keliu linija bus pratęsta nuo 32,000 kilometrų iki 85,000 kilometrų ilgio, tai yra, tris kartus padidinta.

Transportas sutvirtės ne vien pravedime naujų gelžkelių ir kelių, bet ir technikiname pertvarkyme pačio transporto ir pirmiausiai gelžkelių. Pabaigoje antros penkmetės pas mus bus virš 5,000 kilometrų elektrifikuotų gelžkelių. Garvežių kiekis išaugs iki 24,600, 1932 metais mes turėjome 19,500 garvežių. Garvežiai bus daugiausiai dideli, galingi, “Felix Deržinskij” ir “Josif Stalin” tipo.

Tas viskas reiškia, kad mes galėsime greičiau pergabenti žmones ir reikmenis iš vienos į kitą vietą mūsų didelės šalies. Augs neišpasakytais dideliais tempais Sovietų Sąjungos kultūra. Vis mažiau ir mažiau jau belieka atsilikusių kampelių mūsų darbininkiškoje tėvynėje.

Sovietų Sąjunga antroje

penkmetėje virsta į techniniai-ekonominiai nepriklausomą šalį į pat pirmąją technikos srityje Europos kraštą.

Ekonominė Sovietų Sąjungos galia, jos apsigynimo jėga, padaro ją nenugalima ir tinkančia atremti bent kokį išlaukinių priešų pasikėsimą ant jos.

Ir niekados tas nepasirodys tolima mintimi arba fantazija, todėl, kad mes jau turime praeityje Pirmą Penkių Metų Planą, todėl, kad budavotojų armiją veda Komunistų Partijos Centralinis Komitetas su priešakyje didžiausiu budavotoju ir žinovu strategijos ir taktikos klasių kovoje, vadu pasaulinės proletariato revoliucijos, draugu *Stalinu*.

Vertė D. M. Šolomskas.
(Iš “Pravda” No. 25, 1934)

Žinios Apie Sovietų Atsiekimus

Laike pirmojo Penkių Metų Plano Sovietų Sąjunga išstatė naują laivų budavojimo pramonę. Per keturis metus tuose fabrikuose pasigamino 86 naujus laivus, kas sudaro 9 kartus daugiau, kaip caristinė Rusija išbudavo nuo 1905 iki 1917 metų.

Kas liečia Sovietų Sąjungos upių vandens kelius, tai nei viena kita šalis neturi tiek tinkamų vidaus vandens kelių, kaip Sovietų šalis. Sovietų Sąjungoje yra 420,000 kilometrų upių vandens kelių. Prakasus kanalą tarp Baltijos ir Baltųjų jūrų ir kada bus pagilinta Marijanska vandens sistema (jungianti Volgą su Leningradu), prakasta kanalai tarpe Volgos ir Dono, Volgos ir Maskvos upių, tai tikrai reikės pasigėrėti Sov. Sąjungos vidaus vandens keliais. Baltosios, Baltijos, Juodosios, Azovo ir Kaspijos jūros bus sujungtos vidaus van-

dens keliais. Prie to, bus patobulinti ir geriau sutvarkyti Sibire Obi, Jenisei, Lena, Angara ir kitų upių keliai. Bus išbudavotas galingas upių prekybinis laivynas.

Sovietų valdžia yra padarius planus pavasarį, 1934 metais, užsėti pavasariniais pasėliais 92,998,000 hektarų žemės plotą. Į tą skaičių įeina 23,240,000 hektarų kviečių pasėliai.

Septynioliktoje Komunistų Partijos suvažiavime drg. A. S. Bubnov, Sovietų Sąjungos apšvietos komisaras, raportavo, kad jie turi 1,200 naujų teatrų ir operų rankraščių, kurių daugelis yra labai geri. Vien Rusų Sovietinėje Federatyvėje Sovietų Respublikoje dabar jau yra 480 teatrų—vaidinimo įstaigų, o 1930 metais buvo tik 300.

Caristinėje Rusijoje 1913 metais buvo 860 laikraščių su

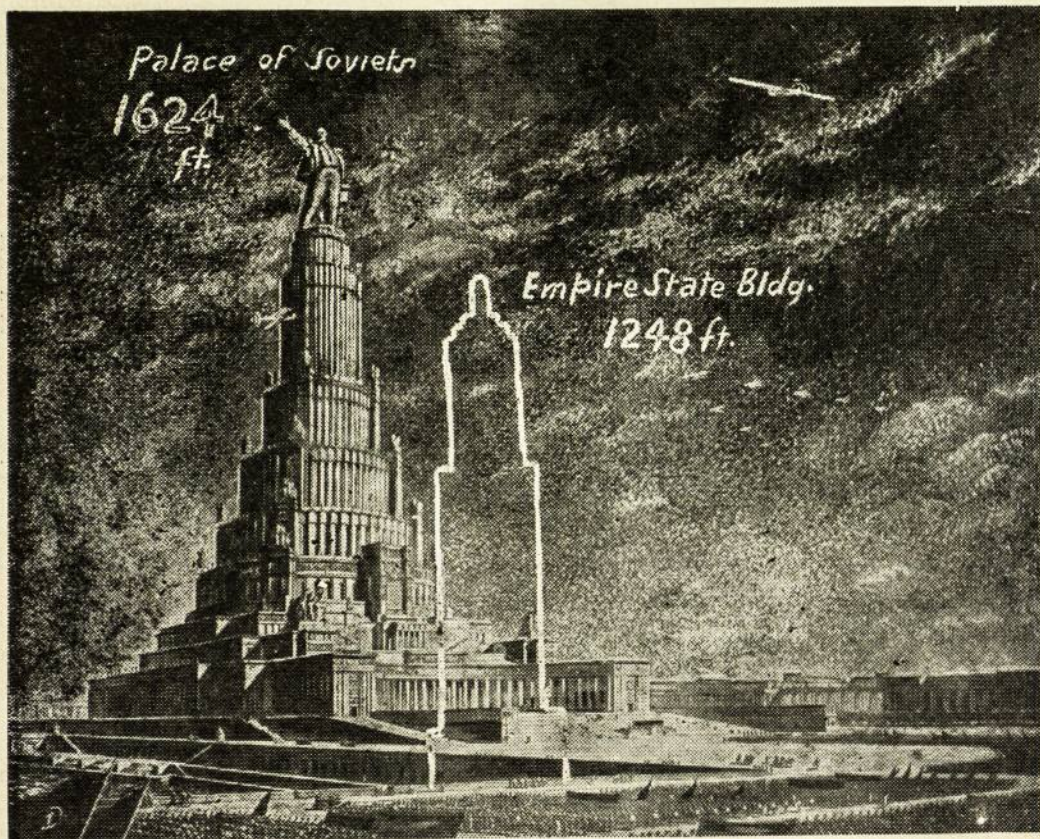
2,500,000 kopijų cirkuliacija. Sovietų Sąjungoje 1932 metais jau buvo 6,700 laikraščių su 38,000,000 cirkuliacija.

Prie caro mokyklas lankė 7,200,000 vaikų. Prie Sovietų valdžios 1933 metais jau buvo 26,419,000 lankančių mokyklas. 1929 metais Sovietų Sąjungo-

je buvo baigusių augštus mokslus specialistų 57,000 žmonių, o 1932 metais jau 216,000. Vidutinius mokslus baigusių 1929 metais buvo 55,000, o 1932 metų gale jau 288,000 specialistų.

Pirmas Penkerių Metų Planas daug davė ir valstiečiams. Jo pradžioje buvo 24,100,000 smulkių valstiečių, pabaigoje

beliko 9,400,000; o 14,500,000 valstiečių apsigūgė į kolektyvus. Pradžioje penkmetės buvo 3,000 sovietinių ūkių ir 33,000 kolektyvų, kurių metinė produkcija siekė 125,000,000 rublių. Pabaigoje pirmos penkmetės jau buvo 5,820 sovietinių ūkių ir 211,000 kolektyvų. Pirmiaus visoje Sovietų

Sovietų Palocius, budavojamas Maskvoj, tai augščiausias namas pasaulyj. Jis turės 1,624 pėdas augščio—376 pėdom augštesnis už Empire State budinką New Yorke, iki šiol buvusį augščiausį namą pasaulyj. Sovietų Palociuj bus valdžios raštinės ir svetainės. Vienoj, didžiojoj, tilps 20,000 asmenų, o antrojoj—6,000. Palocius statomas sulyg architekto B. I. Jofano planu. Virš namo bus pastatyta 295.2 pėdų augštumo Lenino statula.

Sąjungoje buvo apdirbama 113 milijonų hektarų ir davė 660,000,000 pūdų grūdų, gi pabaigoje pirmos penkmetės apdirbta 136,000,000 hektarų ir pagaminta 1,400,000,000 pūdų grūdų.

Kaipo apšvietos kilimo faktas bus įrodymas, kad 1933 me-

tais jau buvo 6,000 moterų pirmininkių kolchozuose; 60,000 vedėjų kolchozų; 28,000 moterų urmininkių; 100,000 organizatorių; 9,000 moterų vedėjų ūkio prekyboje ir 7,000 traktoriečių.

Murmansko krašte Sovietų Sąjungos žuvininkai 1933 me-

tais turėjo 60 tralerų (laivų, kurie yra pritaikinti ne vien žuvų gaudymui, bet ir jų apvalymui ir kenaviui). Daugelis iš jų pagaminti Sovietų fabrikuose. Murmansko žvejai vien silkių sugavo 600,000 centnerių ir jie pralenkė žvejojime Norvegiją, vieną iš seniausių žvejotojų. *Valstiečio Sūnus.*

Fašistų Valdomoj Lietuvoj

Kaunas Po Penkerių Metų

Traukinys ūžia kažkaip neįprastai, o pro vagono langus laiks nuo laiko žybteli paraudusios elektros lemputės. Iš to mes sprendžiame, kad važiuojam tuneliu ir žinom, kad po vienos, kitos minutės pamatysim Kauną. Paskutinį kartą Kauną mes matėm 1929 metais. Dabar jau spėjo prabėgti penkeri metai, idomu kuo per tą, ne taip jau trumpą laiką, pasikeitė Lietuvos sostinė. Idomu patikrinti, kuo skiriasi Lietuvos viešpačių pasigyrimai per spaudą, jų reklama nuo plikos tikrovės. Mes ne ekskursantai, mes nuolatiniai Lietuvos gyventojai ir pažvelgti į Kauno vidų, į jo užkampius bus visai nesunku.

Perone didelėmis raidėmis parašyta „Kaunas.“ Mes lipam iš traukinio ir einam vidun. Bet štai naujiena. 29 metais išlipdavom į orą, kur galėdavo lyti arba snigti, o dabar ne. Stotis apdengta gražiu ir tvirtu stogu. „Dabar ir pas mus, kaip užsienyje“—sako vienas mūsų draugas, stebėdamasis naujove. Bet vos tik ėmėm judėti, uniformuotas gelžkelietis mus įspėjo: „Eikite ten.“ Ir ranka parodė į žemyn lipančius laiptus. Pasirodo, ir čia naujienos esama. Gražiais žvilgančiais laiptais mes išlindom apačia bėgių, apačia sienos ir atsidūrėm stoties rūmų salėj. Tas viskas nauja ir pasigirt, pasididžiuot galima, neimant visai į galvą, kad tas kaštavo milijonus, ir kas tuos milijonus sukrovė. Nauji stoties įrengimai turi liūdyti keleiviams,

jog „kultūra“ Lietuvoj dide-liu šuoliu pažengusi pirmyn. Pagal geležinkelių linijas per prievartą griaunamos valstiečių lūšnos taip pat turi kalbėti apie nepaprastą tėvynės pažangą. Nesvarbu, kad valstiečiai, netekę lūšnų, kasa duobes, iš eglių šakų krauna būdas ir ten gyvena. Svarbu, kad per Lietuvą važiuoją keleiviai nematytų lūšnų, duobių, tų aiškiai pastebimų didžiausio skurdo liūdininkų.

Panašiu būdu ir Potemkinas, ministeris pirmininkas, pasigyrė savo šviesiausiais karalienei Katrinai. Pagal tą geležinkelio liniją, kuria turėjo važiuot karalienė, jis tyčiomis pristatė gražių kaimelių. O Katrina važiuodama žiūrėjo pro langą ir negalėjo atsidžiaugti savo imperijos pažanga ir savo ministeriu pirmininku, taip puikiai sutvarkiusiu šalį, Lietuvoj tokių kaimelių pastatyt negali, taip bent nuskurčius namus nugriauna, o gyventojams palieka laisvę slėptis su vaikais ir skarmalais į krūmus, kad važiuojantieji traukiniu ponai nematytų.

Per penkerius metus didžiosios Kauno gatvės išeksfaluotos, išgrįstos tašytais akmenimis arba inpregnuotomis medžio kaladėlėmis. Jomis dabar eit arba važiuot labai patogiu: nekratys ir kojų neišsukinėsi. Palei šaligatvius arba alėjas stovi vandentekio stiebeliai. Pasukei rankeną ir imk vandens kiek tinkamas. Laisvės Alėjoj nebėra telegrafo, telefono vielų, stulpų, įvairiausių spyrių. Viskas dabar po žemėmis. Visoki miesto nešvarumai taip pat po žemėmis

paslėptais kanalizacijos vamzdžiais nubėga. Tai vis įtaisymai, kurių 29 metais nebuvo.

Kai mes ėjom gatve, matėm dar kitas šalutines gatves, priverstas akmenų, žvyro ir kaladėlių. Kokia graži gatvė ir kokie negražūs darbininkai. Jie varpo akmenis, pilia smėlį, dirba. Visi sulysę, pageltę, apsilvilkę lopas ant lopo skarmalais. Tai laimingieji. Jie turi 4-6 narių šeimynas ir įskaityti į pirmąją bedarbių kategoriją. Jie uždirba po 10 litų į savaitę. Jie dailina, puošia gatves, būdami tikri, kad tos gatvės jiems dabar nereikalingos. Jei jie nuo darbo grįžtų Laisvės Alėja, policininkas juos sulaikytų ir lieptų eit užpakalinėmis gatvėmis. Kaip sukrypusios valstiečių lūšnos, taip ir išbadėje, nuskurę bedarbiai, darbininkai neturi ardyti gražaus „tėvynės“ vaizdo.

Daug namų naujų, gražių, tokių kaip vakarų Europoi. „Pienocentro“ puikūs penkiu augštų rūmai, prie jų statosi tautininkų „Pažangos“ namai. Bet gražiausi, tai Laisvės Alėjos ir Vytauto prospekto kampe. Pamatai, laiptai žiba marmuru, pro juos eini visvien kaip pro Washingtono Baltuosius rūmus. Nežinodamas pamanytum: „Tai tur būt, čia gyvena Lietuvos prezidentas?“ Bet ne. Šituos puikiausiuos Kauno rūmuose gyvena svarbiausioji respublikos bei respublikonų įstaiga? Kokia? Gal universitetas? Gal akademija kokio nors? Gal pats ministrų kabinetas? Ne. Ten apgyvendinta žvalgyba — įstaiga, kuriai nesigailima nieko, kuri, anot ministerio pirmininko J.

Tubelio žodžių, svarbiausias valstybės pamatas. Ji turi sekti ir gaudyt tuos neklaudžadas, kurie nori iš ponų atimti dvarus, iš fabrikantų-fabrikus iš bankininkų—bankus, o iš ministerių valdžią! Nieko negalima prikišti: už tokius palocius žvalgyba stengiasi savo ponams atsilyginti.

Labai puikūs namai ir J. Lapėno, buvusio tautininkų sąjungos pirmininko ir dabartinio daugelio ekonominių bendrovių direktoriaus. Iš augšto į augštą laiptais nereikia lipti. Sėdi, ir elektrinis liftas užkelia viršun arba nuleidžia žemyn. Pats Lapėnas netaip jau senai gyveno Suvalkijoje, turėjo, sako, savo krautuvėlę ir ten silkėmis, baronkomis, žibalu prekiaavo, o dabar jau milionierius. Kauniečiai apie jį tokį atsitikimą pasakoja. Automobilu važiavo Lapėnas ir drauge vežėsi savo bičiulį profesorių Krevę-Mickevičių. Važiuodamas Lapėnas pro tik ką pastatytus savo namus, sako: "Pone profesoriau, kaip patinka mano namai?"—"Labai puikūs, tik aš matau juose vieną defektą."—"Na kokį būtent?"—"Jie kažkaip labai negražiai į kalėjimo nusę žiūri." Krevė - Mickevičius drąsus taip sakydamas, nes jis žino, kad kaip kiti jo bičiuliai, taip ir Lapėnas neapsiėjo be vagysčių. Kam gi ir valdžioj būt, jei nevogt.

Kaunas per šiuos penkerius metus labai pagražėjęs, išsiastęs. Žaliajam kalne anksčiau buvo vos kelios purvinos aplūžę gatvės, dabar gi ten atskiras miestas. Laisvės Alėjoj ir žmonės gražūs. Puikiai apsirengę, pilvoti, skrybėlėti, matos ir su cilinderiais.

Bet mes pasukom per naują geležinį tiltą į Viliampolę, į Kauno priemiestį. Čia ir pa-

žanga. Nameliukų sukrypusių, sulūžusių, į žemes palindusių daugiau, negu 29 metais buvo. Daugiau į juos ir žmonių prisikimšę, o tie žmonės: darbininkai, bedarbiai, valkatos, grįtelininkai ir kiti miesto biednuomenės atstovai. Jie visi dar didesniame skurde negu prieš penkiolika metų. Bet tais pasmirdusiais užkampiais Kaunas dar nesibaigia. Mes einam toliau, į apgriuvusius fortus, kur kadaise buvo sandėliai, rūšiai arba batarejos. Caras tuos fortus statė, norėdamas gintis nuo savo sėbrų imperialistų, juose buvo karėivinės, o dabar geresniuose fortuose įrengti kalėjimai, vienam centralinis archyvas, o kituose sugriuvusiuose gyvena bedarbiai ir darbininkai. Mes aplankėm pirmą ir antrą fortą. Abiejuose fortuose gyvena 25 šeimos. Kiekviena šeima turi atskirą "butą"—šlapią rūšio kampą po žemėmis. Tikriau sakant, turi atskirą kamerą. Tokių kamerų yra didesnių ir mažesnių. Didesnės turi po vieną langą, o mažesnės visiškai tamsios. Bet užtat mažesnėse šilčiau. Grindų kameroje visai nėra, pečių taip pat. Gyventojai patys susilipdo iš poros plytų kokį pečiuką, o kai užkuria, kamera prieina pilna dūmų ir pasidaro be galo tvanku. Gyventojai purvini, apdriskę, visi atrodo ligonys. Ir iš tiesų retas kuris iš jų sveikas. Ir vis dėlto už tokį rūšį miesto valdybai reikia mokėti 15 litų į mėnesį. Ir tai dar ne kiekvienam leidžia ten apsigyventi. Turi gauti iš policijos liudymą, kad nebuvai baustas, nesėdėjai kalėjime ir taip toliau.

Kur mes buvom užėję, šeima iš 6 žmonių. Visi bedarbiai, tik tai vienas vaikas kokių 14 metų amžiaus dirba

stiklo fabrike ir gauna 1 lt. 70 centų per dieną. Jis dirba naktinėj pamainoj, todėl, mums kalbant, jis gulėjo drėgnam, apipelėjusiam kampe. Nubudęs, jis tuojau paprašė motiną valgyt. Bet ta su ašarom verkdamas sūnui aiškino, kad ji paskutinius porą litų buvusi priversta sumokėti už butą. Valgyt ji pati nevalgiusi ir jam neturinti ką duot. Kiti vaikai taip pat pradėjo verkt ir tam drėgnam, prismirdusiam rūsy prieš mūsų akis vyko žiauri kapitalo pavergtų žmonių drama. Čia šituos fortų rūsius, šituos pasmirdusiuos priemiesčiuos gyvena antrasis Kaunas. Jis dailina, puošia, stato pirmąjį, bet kartu ir ruošia pilną keršto ir neapykantos karą. Apie šį antrąjį Kauną mes pakalbėsime kada nors kitą kartą.

E. R.

Apie Žemaičių Kraštą

Nors žemaičiai zanavykus, dzūkų, bendrai visus augštaičius vadina lietuviais, o save tik žemaičiais, bet vistiek kaip visoj Lietuvoj, taip ir žemaitijoje. Ten tarp sukrypusių šiaudiniais stogais bakužių matyt skarda dengti, dideliais langais namai. Tarp siaurų, poros žingsnių platumo rėžių—tyso dideli dvarų ir vienkienių plotai. Valdžia įsakė lūšnas, esančias netoli plento ir geležinkelio, nugriauti, kad pro šalį važiuojantiems užsieniečiams ir saviems vaizdas gražiau atrodytų, kad skurdas nevertų akies. Ir tų griaunamų lūšnų sienos dažnai dar esti apkabinėtos pajuodusiais paveikslais su šventom panelėmis ir erškėčetu Jezum. Dažnai ir tų lūšnų gyventojai nori, kad įėjęs vidun užuot sakęs "labą dieną," pagarbintum dievą.

Dar yra bernų, mažžemių ir šiaipjau neturtingų kaimiečių, kurie tarpusavyj mušasi ne tik kumščiais, bet ir basliais del merginų, del vakarukų. Yra žmonių, kurie knygos, laikraščio nemato, kurie sako: “Kaip mano tėvai gyveno, taip pragyvensiu ir aš.” Bet iš to nespreskim apie visą žemaitiją. Sakykim, kad tai išimtis, ir neapsiriksime.

* * *

Sunku būtų atspėti, kodel kaimiečiai taip vėlai kartais sau valgyti verda. Kodel, pavyzdžiui, rytmetį vaikšto valstietė - šeimininkė po savo namų aslą ir dažnai žvilgteri pro langą. O kai ji pamato, kad kaimyno kaminas jau rūksta, ima puodą ir išeina. Ji eina ne vandens ir ne grybų ar svogūnų, o pas kaimyną žarijų. Kaimyno žarijom ji kuria savo krosnį. Žinoma, taip daro ne iš malonumo ir ne iš meilės kaimynui, o todėl, kad ji neturi iš ko nusipirkti degtukų. Atrodo neįtikėtina, bet daugelio pasakotojų daug kartų faktais paremta tiesa.

Tad iš ko gi mažžemis apmoka valstybės ir savivaldybės mokesčius, iš ko jis gali gražinti skolas? Litą pas tokius dienos metu su žiburiu sunku rast. Juk jie nieko neparduoda, o uždirbt nėra kur. Užtat varžytinės, licitacija-jokia naujiena. Tik laimė, kad ir be didelių susipratusių valstiečių pastangų, be ypatingos agitacijos, varžytinės neįvyksta, neatsiranda pirkėjų. Kiti galėtų pirkti, bet jie pakrapšto pakaušį ir sako: “Šiandien ji licituoja, o gal būt ryt licituos mane, nedalyvausiu ir nepirksiu.” Dažnai pasitaiko, kad valstiečiai antstolių ir policiją pasitinka su basliais ir šakėmis.

* * *

Kunigai vis dar tebekalėdoja. Rudenį važinėja po kaimus, renka duoklę, šventina namus ir, progai pasitaikius, duoda savo tėviškus pamokslus. Bet ir jiems gražiosios dienos vis niaukias ir niaukias, vis mažiau jie laimi.

N. kaimo gyventojai iš anksto buvo nusitarę kunigo nepriimti. Apie tai iš anksto pranešė ir kunigo pasiuntiniui. Bet kunigas pasiryžo ir vis delto atvažiuo. Pirmajam kieme prie vartų kunigą moteris pasitiko ir stačiai į akis pasakė: “Mes nelaukiam.” “Tai kas?”—atsakė kunigas,—“aš visus šimet lankau, kas ką nors duoda ar neduoda, kas laukia ar nelaukia.” “Jei tamsa važiuoji visur, tai važiuok į prūdą, nes kitą kartą geru ju neprasysim.”

Kitam kieme laukė viena davatka. Kunigas pagarbinęs dievą paklausė: “O kur vyrai?”—“Nėra namie. Jie pasileido. Jie renkas pas kalvį, skaito bedieviškus laikraščius. Jie kalba, kad dievo nėra, kad kunigai apgaudinėja žmones, smaugia mergas ir už altoriaus su jomis...”—davatka nuleido savo akis žemyn, tartum susigėdusi gimnazistė, ir savo raporto nepabaigė. Kunigas giliai iš širdies atsiduso, ir, sudėjęs rankas ant krūtinės, išėjo. Jis matyt svyravo, svarstė, kol pagaliau nusprendė ateiti į kalvę, kur užė dumtuvės, pyškėjo kūjai, kaip tikroji dirbtuvė, kur buvo susirinkęs nemažas būrys kaimo vyrų. “Tegul bus pagarbin-tas...” Neatsakė jam. Tik po valandėlės iš kalvės pasigirdo: “Jei turi kokį reikalą, eik į vidų, o ten prieš duris nestovėk...” Po trumpo ir ne visai mandagaus pašnekėsio kunigas nepasakęs nė sudiev dūlino nuo kalvės tolyn. Ir anot

pasakėčios, jis traukė namo nei valgęs, nei gėręs.

Žemaičiai mėgsta linksmin-tis, kai laisvo laiko ir noro pakankamai turi. Jie dažnai su-ruošia viešus vakarus. Kaimas N, kuris tvarkosi kooperatyviškais pagrindais, turi savo pieninę, kooperatyvą ir net susirinkimams salę, ten ir linksminasi. Per vieną vakarą, vy-ras išėjęs scenon pareiškė: “Aš siūlau pareikšti protestą prieš nuolat didėjančią fašisti-nę terorą ir kalėjimu nubaus-tam draugui M. pareikšti už-uojuotą.” Ten buvę 200 žmo-nių atsistojo. Tik salės gale trys vyrai, šaulių organizaci-jos nariai, ėmė švilpti. Bet nei-lgai. Staiga kažkieno stip-rios rankos nučiuipo juos už sprandų ir be mažiausio triukš-mo jote išjojo lauk.

Kai vakarą ruošė šauliai, daug kas į jį nėjo, tyčiomis boikotavo. Prasidedant vaidi-nimui salėj šviesa užgęsta ir esti tamsa. Prieš trečią veiks-mą, pro langą atdarą fortkę šmėstelėjo ranka ir salėj virš galvų pasėjo krūvą lapelių. “Neimkit”, — sušuko mokyto-jas, vakaro atsakomasis ren-gėjas,—“tvarkdariai surinks.” Tiesa, uniformuoti nariai rin-ko, bet iš poros šimtų lapelių jie tesurinko tik 30! Tą vaka-rą ir rytojaus dieną daug kas kumsėjo savo geriems pažis-tamiems: “Turi?” “Ne.” “Tad eime, pasiskaitysime.”

Pasitaiko, kad prieš kokias darbininkų šventes žemaičiai randa komunistinių atsišauki-mų ir medijų ar šiaip kur augš-toj vietoj pastebi raudoną vė-liavą. Jie žino, ką tat reiškia. Įdomu nueiti arčiau pasižiū-rėt, bet vienam pavojinga. Pa-matys ten besisukinėjant, įtars pakabinus. Todėl žemaitis pasivadinęs kaimynus ar šiaip tuo tarpu pasitaikiusius pasi-

kvietęs nueina pasižiūrėt. Mato, kad ten žiba dar kaž-kios raidės. Jaunesnis įlipa ir perskaito. "A kun ta znočia tos radės, tos trys es ir er." Atsiranda, kas paaiškina. Ir žemaičiai palengva šnekučiuodami, traukdami naminio tabako prikimštas pypkes kiūti-na namo.

E. R.

Krizis Gilėja

Fašistų spauda nuolat tvirtina, kad Lietuvoj krizis ne toks gilus, kad jis daug lengvesnis negu kitose šalyse ir kad jis jau mažėjęs, kad bedarbių nesą, o vasarą net trūkstą darbininkų, ir kad jei ir yra nedarbininkų—be darbo darbininkų—tai tik tinginiai, kurie nenori dirbti ir panašiai.

Bet yra sakoma, kad "ylos maiše nepaslėpsi," nes kaip ją neslėpk ir ypač tokią "yla" kaip krizis, ji vistiek išlenda. Taip pas fašistus atsitinka, kaip su ta yla, ir su kriziu ir su sunkia darbininkų padėčia ir su bedarbe ir su jų skurdu ir badu; kaip jie nemeluoja, kaip jie to viso neslepia, o, žiūrėk, ir "išlenda yla iš maišo" ir pasirodo tarp tų melų trumpa žinutė, tai kad prekyba sumažėjo, tai kad statyba susiaurėjo, tai kad ten ar kitur dirbtuvė ar fabrikas užsidarė ir kad darbininkai išmesti į gatvę, tai kad toj ar kitoj dirbtuvėj sumažinamas darbo dienų skaičius savaitėj; tai kad darbininkams mažinamos darbo užmokestys, tai kad bedarbė didėja ir kad bedarbiai šturmuoja miestų savivaldybes ir tt. ir tt.

Štai, kad ir fašistų-liaudininkų laikraštį "Lietuvos žinios" peržiūrėjus vos už pusės mėnesio, randi visoj eilėj numerių trumpas korespondencijas, kurios kalba ir apie krizio gilėjimą ar kitą.

Štai jos rašo: "Šiemet per 10 mėn. sviesto ir kiaušinių eksportas yra mažesnis negu pernai 40 nuoš." ("L. ž." 293 nr., 1933 m.), o kitame numeryj paduoda pasikalbėjimą su žymiu fašistų šulu—prekybos ir pramonės rūmų pirmininku Dobkevičium apie 1933 metų Lietuvos prekybą ir pramonę, kuris sako: "...nors dar galutinų davinių ir nėra, tačiau galima tvirtinti, kad praėjusieji (1933) metai prekybai ir pramonei lengvi buvo. Antai eksportas kritęs (lyginant jį prie 1932 m. eksporto) 50 nuoš. Liūdnas vaizdas esąs, nes bendrai krašte nusilpo perkamoji galia ir nemažai... pramonės įmonių dirbančios 3-4 dienas per savaitę" ("L. ž." 5 nr., 1934 m.)

Taip priverstas kalbėti fašistų šulas, nors ir daug ką užtylėdamas, užtylėdamas apie visai užsidarancias dirbtuves ir fabrikus, apie metimą į gatvę vis naujų ir naujų darbininkų, apie didėjančią bedarbę ir panašiai. Bet ko nepasako fašistų šulas, tą mes randame trumpose tų pat "L. ž." korespondencijose. Štai jos rašo: "Šančių (Kaune) stiklo fabrikas... sustabdytas 5 savaitėms. Fabrike dirbo apie 200 darbininkų." ("L. ž." 191 nr., 1933). Žinome kokios tos 5 savaitės. Fabrikantas, bijodamas darbininkų pasipriešinimo, bijo tiesiog pasakyti, kad dirbtuvę uždaro visai, tai darbininkų apgavimo tikslu ir sako, kad laikinai uždaras. Kitame gi numeryj, vos kelioms dienoms pralinkus rašo: "Sustabdyti kanalizacijos darbai (Kaune). Atleistieji darbininkai bedarbių kategorijon neįterpiami". ("L. ž." 295 nr., 1933 m.).

Sumažėjo ir statyba. Štai sulig tų pačių "L. ž." 8 nr., 1934 m. sakoma, kad Kaune 1933 metais "buvo leista statyti gyvenamųjų mūrinių namų 88 (o 1932

m. 121 nam.), medinių gyvenamųjų namų 311 (1932 m. 461); viso 399 namai (1932 m. 582 namai)."

Tai taip krizis "mažėja."

Darbininkų Padėtis Bloginama

Sykiu eina netik fabrikų ir dirbtuvių uždarinėjimas arba darbo siaurinimas juose ir metimas darbininkų į gatvę, netik darbo dienų skaičiaus savaitėje mažinimas, bet ir tiesioginis darbo užmokesčio mažinimas, bloginamas dirbančių darbininkų ir taip jau sunkios padėties—krizio sunkumų krovimas ant darbininkų.

Štai tos pat "L. ž." paduoda visą eilę trumpų žinių apie darbo užmokesčio mažinimą ir apie darbininkų streikus.

Jos rašo, kad po ilgo streiko Jonavos baldų dirbtuvių darbininkų praeitais metais jų sudaryta sutartis baigiasi I-1-34 m. "Dabar sutartis turėtų būti pratęsta, bet darbdaviai nesutinka tos sutarties pratęsti ir nori bent 20 nuoš. dabar mokamą atlyginimą sumažinti. Darbininkai su tuo nesutinka ir grąšo streiku." ("L. ž." 1 nr., 1934 m.) Kitame gi nr. rašo: "vakar (t. y. 3-1-34) 12 val. Kaune "Berara-Kastonaž" dirbtuvėj sustreikavo 115 darbininkų" ("L. ž." 3 nr., 1934 m.). Dar sekančiame: "Vakar 'Universal' baldų dirbtuvėj (Kaune) darbininkai buvo sustreikavę, nes darbdaviai sumažino atlyginimą... Atlyginimas sumažintas darbininkams 13 nuoš. tarnautojams 15 nuoš." ("L. ž." 6 nr., 1934 m.). Taip tik sulig "L. ž." per kelias 5-6 dienas. Kuone kasdien po vieną sumažinimą darbo užmokesčio ir tik iš dviejų miestų Kauno ir Jonavos, tai nereikia manyti, kad jau čia viskas, tai tik dalis to viso, kas darosi Lietuvoj.

Sykiu mes matome, kad dar-

bininkų kova—streikų banga vis didėja, plečiasi ir stiprėja, kad darbininkai vis atkakliau kovoja už savo kasdieninius reikalus. Tai patvirtina, kad ir tos korespondencijos ir ypatingai praeitų 1933 metų streikų banga, kaip bedarbių dirbančių prie viešųjų darbų Kaune streikas susirėmimo su policija, kur policijantai taip gavo į kailį, kad net vienas pastipo, kaip Jonavos mieste baldų dirbtuvių darbininkų streikas, kur žvalgybininkas užmušė (nudūrė) vieną streikuojantį darbininką, kaip Kaune kuo ne visuotinas statybos darbininkų streikas ir daug, daug kitų. Ir aišku, jau matyt iš pirmųjų šių 1934 metų dienų, kad streikai netik nemažėja, o jie didėja ir plečiasi. Ir jie didės ir plėsiai priimdami vis aštresnes formas, pakildami vis į augštesnį laipsnį.

Bedarbė Didėja — Sunki Bedarbių Padėtis

Kaip jau buvo minėta, fašistai nemėgsta prisipažinti, kad Lietuvoje yra bedarbė ir kad ji didėja. Bet faktai ką kitą sako. Užtenka pereiti Kauno gatvėmis ir pamatyti ant kampų stovinčius apdriskusių, išalkusių ir suvargusių žmonių būrius, laukiančių “laimės”, ar ne pašauks kas į darbą, ir tuoj įsitikinsi, kad bedarbė yra. Bet kad tai tikra ir kad tai ne tušti žodžiai, vėl pažiūrėkime, ką rašo tos pačios “L. ž.”

Jau augščiau buvo minėta, kad Kauno šančiuose užsidarė stiklo fabrikas ir 200 darbininkų liko be darbo, kad sustabdyti Kaune kanalizacijos darbai ir darbininkai net į bedarbių kategoriją neįtraukti, bet štai ir daugiau:

“Iki gruodžio 28 d. yra užsiregistravusių Marijampolės m. savivaldybėje 270 bedarbių šeimų,” (“L. ž.” 296 nr., 1933 m.), o jau kelioms dienoms pra-

slinkus iš tos pačios Marijampolės rašo: “Iki 8-1-34 m. miesto savivaldybėje užregistruota 400 bedarbių apie 2500 su šeimomis asmenų” (“L. ž.” 7 nr., 1934 m.). Kitame gi numeryje apie Panevėžio miestą rašo: “Bedarbiai nenustoja atakavę miesto savivaldybės. Registracijos žiniomis bedarbių skaičius pasirodo toks, kokio nė vienais metais dar nebuvo.” (“L. ž.” 294 nr., 1933 m.) Gi praslinkus apie 10 dienų: “Po švenčių bedarbių skaičius Panevėžyje dar padidėjo. Iki šiol miesto savivaldybė turi užregistravusi vieną tūkstantį su viršum bedarbių.” (“L. ž.” 7 nr., 1934 m.) O Kaune “iš viso dabar prie viešųjų darbų dirba 1,200 bedarbių.” (“L. ž.” 7 nr., 1934 m.)

Tai tik užregistruotų bedarbių skaičiai Marijampolėje ir Panevėžyje. O ištikro tas skaičius daug didesnis, nes daug kas, neturėdami iš to jokios naudos, nesiregistruoja; tai tik dirbančių prie viešųjų darbų Kaune bedarbių skaičius, o tą darbą gauna tik su didelėmis šeimomis bedarbiai. Visų gi bedarbių skaičius kur kas didesnis.

O koks dirbančiųjų prie viešųjų darbų bedarbių uždąbis ir gyvenimas taipgi pažiūrėkime, kaip aprašo jį tos pačios “Liet. žinios”, kurios nei kiek neužinteresuotos tą padėtį nupiešti blogesne, negu ji yra. Štai 6 nr. iš 91-34 m. telpa straipsniukas pavadintas “Kaip dirba ir kiek uždirba Kauno bedarbiai”, jame rašoma: “Dirba apie 200 žmonių. Rengia keltuvui vietą: kasa, verčia ir tolyn “tačkomis” veža žemes... Darbas sunkus: molis ir šlynas įšalę—skala. Darbininkai geležiniais klijais kala į žemę geležinius pleišus (klynus), bado geležiniais luomais ir taip po trupinį ardo molio kalną. Darbą apsunkina tai, kad iš žemės

sunkiasi vanduo—šaltinio esama. Purvas tiksta ir rūbai peršlapę.

Darbininkai pleišus kala, net ugnis eina, tačiau, darbas nesi-seka. Vienas darbininkas sako, kad taip kirsdamas per 3 dienas jis uždirbęs vos 1 litą 35 centus.

“Kitas, aiškina—per savaitę uždirbęs 2 litu 30 centų. Dirba... 8 valandas per dieną ir per valandą užkala 5 centus.

“Trečias darbininkas užkalęs per 3 dienas 90 centų.

“Taip pat pasakoja patys darbininkai—pietums valgome sausos duonos—o jei kada prie duonos yra silkės, tai labai gerai. Be to, čia dirbančiųjų žmonių dauguma su šeimynomis, viengūnių čia visai nėra, tai apie šeimynos gyvenimo sąlygas nėra ko ir kalbėti. Už butą (lušnoj) mokame 15-25 lt. mėn., bet už kelius mėn. nemokėta... tai meta iš buto, uždaro duris, neleidžia į butą ir tt.”

Taip aprašo bedarbių padėtį. Toks skurdus jų gyvenimas. Tai uždąbis, kad visai bado nenumirti, nes už uždirbtus į dieną 30-40 centų gali nusipirkti tik vieną-pusantro kilogramo juodos duonos, na tai ir valgyk ir gyvenk su visa šeimyna, o kur dar butas, kuras ir drabužis?—apie tai netenka ir galvoti.

Tai toks vaizdas fašistų Lietuvoje, ten kur viešpatauja fašistai, kur visokių gėrybių pilna, bet pilna tik buržuojams ir kitiems parazitams. Ir iš tos skurdo ir bado padėties yra viena išeitis—išeitis, kurią nurodo ir prie kurios veda darbininkus ir visus darbo žmones Lietuvos Komunistų Partija, tai revoliucinė iš krizio išeitis, nuvertus fašistų viešpatavimą ir sukūrus sovietų valdžią, kuri, “per kelis mėnesius panaikins bedarbę” taip, kaip ją panaikino Sovietų Sąjungoj.

Kaz. Ažuolaitis.

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA

Lietuvių Literatūros Chrestomatija

Lietuvių Literatūros Chrestomatija, I tomas, 143 p., parašė **B. Pranskus**, išleido Baltarusijos Valstybės Leidykla, Minske, 1933 metais.

Ižangoje pats autorius pažymi, kad I dalis "Lietuvių Literatūros Chrestomatijos" apima lietuvių revoliuciniai-proletarinę literatūrą. Tai pirmas toks veikalas. Anot paties autoriaus, "reikalingumas jos plaukia pirmiausia iš mūsų mokyklų pareikalavimo." Taip pat ji labai reikalinga mūsų, amerikiečių, judėjime. O literatūros rateiliams, draugams, kurie plačiau lavinasi literatūroje ir pradeda rašinėti,—"Lietuvių Literatūros Chrestomatija" yra nepavarduojamas rankvedis.

Bet tai dar ne viskas. Autorius pažymi, kad "II Chrestomatijos dalis, kuri jau baigiamą ruošti spaudai, apima visą kitą literatūrą—buržuazinę ir smulkiai buržuazinę." Prie to, jau pradėta ruošti ir "Pasaulinės Proletariniai-Revoliucinės Literatūros Chrestomatija."

Iki šiol lietuviai darbininkai tokių kūrinių neturėjo. Galima sakyti, kad anglų kalba irgi nėra tinkamos literatūros chrestomatijos. Jei ir yra, tai tik vienur-kitur išmėtyta periodiniuose žurnaluose kritikos, peržvalgos straipsnių. Tam masė veikalų ir biografijų, kuri anglų kalba leidžiama, yra tik pelno darymui. Tie visi veikalai paskendę buržuazijos miglose. Tik ---itais

metais išleista kiek geresnis Hickso veikalas, "The Great Tradition." Tačiau šiame veikalas dar tik kritiškai pažiūrėta į Amerikos literatūrą. Prie proletarinės literatūros tik darsiekta.

"Lietuvių Literatūros Chrestomatijos" dalis (apie 20 puslapių) pašvesta teoretiniam, nors ir suglaustoje formoje, analizui lietuvių proletarinės literatūros vystymosi. Sekama veikalo dalis pašvesta proletarinių autorių trumputėm biografijom ir parinktiem kūriniams. Tad "Lietuvių Literatūros Chrestomatija" turi sugaibus veik visą smetoną proletarinės literatūros kūrybos. Tai reiškia, kad turi ir gausaus, brandingo ir pamokinančio pasiskaitymo. Delei poetų, vaizdelių rašytojų, "Lietuvių Literatūros Chrestomatija" turi gerų pavyzdžių. Joje yra apščiai poezijos ir prozos dalykelių.

Pradžia Proletarinės Lietuvių Literatūros

Kas buvo pirmtakūnai lietuvių proletarinės literatūros? Žinoma, ne J. Biliunas, K. Jasiukaitis, Mačys-Kėkštas. Mūsų proletarinė literatūra prasi-dėjo tik dvidešimtam šimtmečiui. Pirmieji pionieriai proletarinės literatūros yra d. V. Kapsukas-Mickevičius, poetai—J. Janonis, paskiausias A. Regratis. Vėliaus matome ir daugiau.

V. Kapsuko veikimas dailiojo literatūroje siekia kalėjimo laikus, būtent, 1905-6-7 metus. Amerikos lietuviai darbininkai, kurie skaito, yra susipažinę su draugo V. Kapsuko kūryba, nes čia yra išleista

jo raštų rinkinys, "Caro Kalėjimuos."

Chrestomatijoje mes randame du vaizdelius d. V. Kapsuko. Jie įdomūs todelei, kad rašyti iš tikrų atsitikimų, pergyventi vaizdai. Panaudota meniška rašymo forma. Ir skaitai tą tikrą atsitikimą, aprašymą kalinio, kalėjimo vienetos (kambarėlio), viršininkų žiaurumus, o vėliaus kalinio pabėgimą, su tokiu pamėgimu, kad nuo jų skaitymo pasitraukti nesinori.

Šiais vaizdeliais d. V. Kapsukas įrodė, kad sąmoningas rašymas, davimas tikrenybės, dramatinizavimas klasių kovos,—yra puikus menas, mėgiama dailioji literatūra. Vadinas, delei dailiosios literatūros nėra reikalo leisti į dausas, į mistiką.

Kitas dalykas, ką mums įrodo "Lietuvių Literatūros Chrestomatija," tai, būtent, kad proletarinė literatūra, taip ir proletarinis menas negali vystytis atskirai nuo socialistinio, komunistinio darbininkų klasės judėjimo. Kapsuko, Janonio, Regračio ir daugelio kitų pavyzdžiai parodo, kad tik tada gali likti geras proletarinis poetas, beletristas, kada jisai dalyvauja ir aktyviai persiima revoliuciniu judėjimu,—kada jisai supranta revoliucinę teoriją ir praktiką.

Todel nėra revoliucinės literatūros tuose laikuose, kur nebuvo revoliucinio judėjimo. "Karo metu, kai Janonis tapo bolševiku ir veda partijos darbą, jo poezija ypač išau-ga. Janonis ryškiai reiškė tuomet ne tik tas idejas, su ku-

riomis ėjo į kovą proletariatas, bet taipogi ir proletarinės poezijos uždavinius.

Aišku, kad menininkas, poetas, kuris atsidavęs klasių kovai, kuris aktyviai kovose dalyvauja, tada jisai geriausiai tas kovas išreikšti savo kūrinuose.

Janonis Pirmas Proletarinis Poetas

Mes jau matėme, kad brandus ir gilus artistas gali būti tas, kuris gilinasi į veikimą ir pats bręsta klasiniai, marksistiniai. Čia vienas pavyzdys parodys Janonio poetinį brendimą. Sekamai Janonis apdainuoja gamtą:

„Smarkūs vėjai, skaudūs lytūs,
Žiaurios audros nugalavo
Jauną girią, ką taip puikiai
Prieš dešimtmetį žaliavo.

Virto aukštos tamsios eglės,
Griuvo beržai baltmarškiniai,
Krito medžiai, žuvo miškas,
Bepaliko tik kelmynė.

Ir po kraštą, kur bujojo
Jauna žalio miško siena,
Vienas vėjas belakiojo
Špilpinėdams naktį-dieną.

Vien šikšnosparniai slapti
Ties kelmynė sukinėjosi;
Vien apuokai bei pelėdos
Sukė gūštas ir perėjosi.

Ir tik vietomis netyčia
Tarp stuobrių, sveikais išlikę,
Skurdo beržas ar eglaitė,
Atsiskyrėliai sunykę.

Rodės, miškas jau pražuvo;
Rodės, jis jau nebegali
Beišdygti, beužaugti,
Bedabinti šitą šalį.

Bet aure tas plikas plotas,
Kur tik vėjo sukinėtas,
Vėl atgijo, vėl jau žalias,
Vėl jau atžalų prisėtas!..”

Šiose gamtinėse eilėse Janonis apdainuoja reakciją, kuri laužė revoliucinius beržus ir egles po 1905 metų revoliucijos nuslopavimo. Tie „vėjai“ ir „audros“ pas Janonį yra caro kazokai, reakcijos vėjai. Revoliucionierius Janonis šiose

eilėse vadina „beržais“ ir „eglaitėmis“, o visą revoliucinį judėjimą — „mišku.“

Kitas dalykas metasi į akis pas Janonį, tai kad jisai mato to miško atgijimą, „prisėtas atžalas.“ Tuo laiku Janonis buvo dar tik jaunas veikėjas ir jaunas žmogus, tačiau jo politinis, marksistinis pribrendimas jau matosi šiose eilėse. Be to, šios eilės yra geros poetiškai, smagiai skaitosi.

Tačiau menininkai, kurie toli nuo mūsų judėjimo, kurie aktyviai nedalyvauja jame, šių idejų nemato. Toki menininkai nesuvaidina savo istorinės rolės.

Vienok reikia pasakyti, kad šie talentingi proletarinės literatūros pirmtakūnai — V. Kapsukas ir J. Janonis — ne daugiausia nuveikė poezijoje ir prozoje. Draugas Kapsukas veikia kaip teoretikas, politikas ir Komunistų Partijos vadovas. Jam nėra laiko veikti poezijoje bei prozoje. Gi Janonis — kaip tik pražydes — visai jaunas mirė. Regratis taip pat mirė.

Tolimesnis Literatūros Vystymasis

„Lietuvių Literatūros Chrestomatija“ nušviečia ir vėlesnį lietuvių proletarinės literatūros vystymąsi. Po pasaulinio karo ir Spalio Revoliucijos buvo pradėta leisti „Kibirkštis“, o dabar „Priekalas.“ Šie žurnalai sutraukė eilę bendradarbių, kristalizavo proletarinės jėgas ir vedė kovą prieš literatinius nukrypimus. Analizuoja lietuvių emigraciją į Sovietų Sąjungą ir kitas šalis po 1919-20 metų Lietuvos sovietinės valdžios puolimo.

Chrestomatija gerai paliečia ir amerikiečių literatūros kūrybą nuo pat jos pradžios vystymosi. Nuo šliupo laikų,

pradedant judėjimui kilti po 1905 metų revoliucijos, davesta iki dabartinių laikų. Br. Vargšo, J. Baltrušaičio, Mačio-Kėkšto literatiniai kūriniai nėra proletariniai. „Atžalos“ ir „Švyturis“ toli gražu nėra proletariniai eilių rinkiniai. Juose dominuoja smulkburžuaziniai motyvai.

Chrestomatijoje gana suglaustai, bet vaizdžiai, suprantamai duota sutrauka proletarinės literatūros atsiėkimų, jos vystymąsi, rašytojų evoliucija ir idejinės kovos. Amerikiečiams duota geros kritikos ir nurodoma jų trūkumai. Veikale suminėta ir aptarta gana apštus skaičius literatūroje dalyvaujančių rašytojų, žurnalo ir atskirų leidinių. Vadinas, „Lietuvių Literatūros Chrestomatija“ yra nepavaduojamas proletarinės literatūros rankvedis.

Iš Chrestomatijos mes, amerikiečiai, save matome labai menkais kūrėjais proletarinėje literatūroje. Kiek daugiau poezijoje, bet menkia prozoje.

Kas Tame Kaltas?

Dabar kyla klausimas, kas kaltas, kad mes, amerikiečiai, neišvystėme žymesnių literatūros veikalų ir rašytojų. Dailinai į tai atsako ir d. B. Pranskus „Lietuvių Literatūros Chrestomatijoje“ — stoka aiškaus teoretinio nusistatymo, supratimo. Per daugelį metų oportunizmas, edės mūsų judėjimą, be abejo, kad darė didelę įtaką ir į literatinį-kūrybinį mūsų darbą.

Antra, Komunistų Partijos Lietuvių Frakcija dar iki šiol nesurišo dailiosios literatūros darbą su politiniu-ekonominiu darbu. Amerikiečių lietuvių komunistų judėjime poetai, vaizdėlių rašytojai, rodos, kad neturi „pilietinių teisių.“ Niekomet lietuvių komunistų

frakcija nepastatė poezijos bei prozos klausimą į savo dienotvarkę. Niekad dar rimtai nebandė organizuoti rašytojus. Jei buvo bandymų, tai tik atskirų draugų, tik tada, kuomet nuo visų darbų atlieka laiko. Jei tokio laiko nėra, tai tas klausimas lieka padėtas į šalį.

Tai reiškia, kad kūrybinis darbas pas mus, amerikiečius, skaitomas lyg ir privatinio darbu, paremtu ant liuoslaikio, atlikusio nuo visų organizacinių darbų. Šią tradiciją mes atsinešėme iš oportunistinės Socialistų Partijos. Todel pas mus ir nėra organizuoto literatinio darbo. Delei to nėra tinkamų literatūros vadovėlių, nėra nei organizacinės vadybės.

Delei šios priežasties ir mūsų spauda kenčia. Mūsų dailioji literatūra dar ir dabar yra didžiumoje vertimai. Vertimai daugiausia iš Sovietų Sąjungos piliečių karo laikų ir abelnai Europos nuotikių. Amerikos gyvenimas, kuris taip daug turi įdomių temų ir kovų, veik nepaliestas. Todel dailiosios literatūros organizavimu turi domėtis ne tik atskiri draugai, bet pačios vadovaujamos Partijos įstaigos, vyriausios mūsų organizacijos.

V. Bovinas.

A. BIMBOS KNYGOS ANTRA LAIDA

HISTORY OF THE AMERICAN WORKING CLASS, parašė Antanas Bimba, išleido International Publishers, New York City. 382 puslapių. Kaina \$2.50.

Šitos knygos istorija, trumpai suėmus, yra sekama. Originaliai d. A. Bimba parašė Amerikos darbininkų istoriją lietuvių kalboje, ir ją išleido Amerikos Liet. Darb. Litera-

tūros Draugija. Paskui jis tą pačią knygą pagamino anglų kalboje, tik gerokai sutrumpinęs ir dar kai kuriuos dalykus pakeitęs, bei pridėjęs.

Iš anglų kalbos jo knyga buvo išversta į rusų kalbą Sovietų Sąjungoje ir, berods, ukrainiečių kalbon. Kaip lietuvių kalboje, taip pirmoji laida anglų ir rusų kalbose d. Bimbos knyga kenčia itin delei paskutinių josios skyrių, kuriuose yra dėstoma 1925-1926-1927 metų padėtis Jungtinėse Valstijose. Laikydamasis tų laikų Kompartijos linijos, aišku, autorius ją savo knygoje gynė, nors, kaip laikas parodė, toji linija (Lovestono - Gitlovo - Pepper'io, iš kurių pirmieji du dabar yra renegatai) buvo klaidinga ir dabar netinkanti (darbo partijos klausimais ir kt.) Del to autorius susilaukė iš kai-kurių draugų nemažai kritikos.

Neveizint tų ir kitų trūkumų, d. Bimbos anglų kalboje knyga labai sparčiai platinosi, nes, ir tai eina autoriaus kreditan, tai buvo pirma tos rūšies knyga, kurioje Amerikos darbininkų judėjimas perstatomas marksistinė-leninistinė šviesoje. Darbininkų mokykloms ši knyga buvo nepavaiduojamas įrankis. Pasiekė įnai eilę ir universitetų, kur kairesnio nusistatymo studentai dideliu atidumu ir noru ją studijavo palyginimui su jiems kišamomis buržuazinėmis istorijomis. Skaitė plačiai ir šiaip skaitančioji visuomenė, daugiausiai, žinoma, darbininkai. Ir taip pirmoji anglų kalbos laida d. Bimbos knygos išsibaigė.

Leidžiant antrąją laidą, d. B. buvo pakviestas leidėjų pagaminti paskutinius tris skyrius ir jais pakeisti buvusiuosius. Tai autorius ir padarė. Tuo būdu, d. Bimba dabar parašė 59 naujus puslapius. Skyrius XXXI apima politinį darbinin-

kų klasės judėjimą nuo 1921 metų; Skyrius XXXII—revoliucinių darbo unių judėjimą, ir Skyrius XXXIII — 1929-1933 metų krizį.

Visi trys skyriai labai svarbūs, nes tai apima vieną iš svarbiausių Amerikos istorijos laikotarpių.

Kaip autorius praneša įžangoje prie antros laidos, yra ruošama medžiaga trečiajai laidai, kuri bus padidinta, kaip kurie dalykai pertvarkyti ir pagaminta veikalas, pilniausiai atsakąs tiems dalykams, kuriems taikomas.

Antroji „Amerikos Darbininkų Klasės Istorijos“ laida labai gražiai techniškai išleista.

Draugai, skaitą angliškai, būtinai privalo šią knygą įsigyti. Lietuviai darbininkai-tėvai turėtų ją nupirkti savo vaikams ir akstinti juos studijuoti šį taip svarbų kūrinių, kurį d. Bimba patiekė Amerikos darbininkams.

R. M.

V. ŽALIONIO EILĖRAŠČIŲ RINKINYS

„A U D RINGOSIOS JĖGOS, EILĖS IR POEMOS,” parašė V. Žalionis, išleido Baltarusijos Valstybinė Leidykla, Lietuvių Sektorius, Minske, 1932. 152 puslapių, kaina 2 rubliai. Su autoriaus atvaizdu.

Nereikia nei sakyti, kad pasirodymas atskiram leidinyje d. Žalionio parinktinių darbų sustiprina lietuvių proletarinę literatūrą apskritai, ir poeziją ypatingai.

„Audringose Jėgose” telpa d. Žalionio dešimties metų (1920-1930) kūryba. Didžiuma tų eilių ir poemų buvo pasirodę komunistinėje spaudoje (Amerikos, Lietuvos, ir Sovietų Sąj.). Autorius kai-kurias iš jų taisė, ruošdamas rinkinį.

Apie patį autorių tiek galima

pasakyti. Kilęs iš buožių šeimos, d. žalionis dar jaunas būdamas (jis dabar turi berods suvirš 30 metų amžiaus) įsitraukė į revoliucinį judėjimą. 1923 metais jis atvyko į Sovietų Sąjungą, kur toliau mokinosi, specializuodamasis literatūroje. Šiuo tarpu jis profesoriauja, yra atsakominguoju “Priekalo” redaktorium, taipgi bendradarbiauja kituose laikraščiuose.

Rašydamas apie kelią, atvedusį jį į proletarinę literatūrą, d. žalionis kadaise nurodė:

“Mano, kaip ir visos eilės kitų mūsų poetų, mokinimasis ir brendimas yra surištas pirmoj eilėj su idejiniu brendimu ir nugalėjimu visos eilės neproletarinių idejinių svetimybų. Proletarinės poezijos recepto nėra. Dažnai tai, kas atrodė ir buvo atestuojama kaip proletarinė poezija, buvo perdėm melaginga. Mano gi perdaug gaudytasi tų ‘receptų,’ ir per tai—daug klaidų padaryta, kurių galima būtų buvę išvengti, jei užuot ‘receptų’ būtų daugiau klausytasi, ko reikalauja proletariato kova.” (“Pr.” num. 7, už 1932).

Kadangi d. žalionis turėjo laimės gyventi ir dirbti buržuazinėje Lietuvoje ir proletarinėje Sovietų Sąjungoje, tai, aišku, tas atsispindi ir jo lyrikoje, jo kūrinuose, kurių šiame rinkinyje yra gera dalis iš Sovietų Sąjungos, ir nemažai apie Lietuvą, palėpinį darbą, išnaudojamųjų kovas su išnaudotojais.

Gal delto, kad autorius kilęs ir augęs agrarinėje šalyje, pas jį kaip kur mašinų garbinimas, rodosi, yra perdėtas, fetišistinis. Štai jis vaikšto po Maskvą ir dainuoja (“Maskvos vaizdai”):

Maskvos vaizdai—mes mylim jus!
Kaip kalvis žaizdrą ir priekalą...

Abejotina, ar kalvis jau taip labai myli žaizdrą ir priekalą,

prie kurio jis priverstas praskaituoti po kelioliką valandų į dieną! Gražių, tiesa, eilių d. žalionis davė iš Sovietų Sąjungos. Kaip buvęs palėpęs žmogus, kaip sąmoningas revoliucionierius, jis, būdamas imigracijoje, dažnai dainuodamas nepraleidžia ir apleistos buožių ir ponų pavergtos Lietuvos. Išsiųstas jis Kryman poilsui, rašo (“Krymo Sonetai”):

Ir man, lyg Mickevičiui, kyla
Vaizdai tolimes Lietuvos.
Girdžiu pro įkaitusią tylą
Atūžiantį garsą kovos:—
Ten Kaunas, Šešupė, Žalioji,
Dvarokų, bernų sąjunga,
Taip jūra čionai nevilioja,
Kaip ten sužaliavus lanka.
Ei, lankos, rasų nudabintos,
Ei, darbe, slaptasis tenai,
Ei, kova, į kruvinus bintus
Išprausta!—tačiau ar žinai,
Kaip kalnuos sovietinio Krymo
Dvasia emigranto nerimo?

Apdainavęs slaptąjį darbą
Lietuvoje, bernus ir mergas,
kalvius ir stalius, žalionis duoda
naują berno dainą, kur:

Berno naktį, berno mintį
šviečia jau kovos pazarai.

“Audringosios Jėgos”—žymus indėlis lietuvių proletarinėje literatūroje. Žalionis, niekas neužginčys, šiandien yra vienas iš geriausių (o gal pats geriausias) jos kūrėjų. Seniau aš sakydavau draugams, kad, mano nuomone, žalionis daug geresnis literatūros kritikas, negu poetas. Tačiau, perskaičius “Audringąsias Jėgas,” savo nuomonę pakeičiau.

Draugai, geriau pažįstą poeziją, moką kritiškiau pažiūrėti į ją, turėtų būtinai padaryti išsamesnę kritiką “Audringųjų Jėgų” sekamiems “šv.” numeriams.

Būtų gerai, kad kas nors pamintų Janonį, Artūrą Regratį ir Žalionį (t. y., jų kūrinius) ir padarytų atitinkamą analizą tos evoliucijos, kurią lietuvių proletarinė poezija padarė per pastaruosius penkioliką metų.

Reikia susirūpinti “Audringųjų Jėgų” platinimu Jungtinėje Valstijose. Tai galėtų padaryti Menininkų Sąjunga arba ALDLD. Beto, mūsų dienraščių administracijos turėtų turėti savo knygų sankrovose.

M. R.—da.

IDOMI LENINO BIOGRAFIJA

“LENINAS,” parašė Ralf Fox, išleido Harcourt, Brace & Co. Kaina \$2. (Anglų kalboje).

Lenino gyvenimas negali būti aprašytas be aprašymo Rusijos revoliucinio judėjimo, ir kaip to laikotarpio įvykiai veikė ant Lenino minčių ir darbų nuo populistų (liaudininkų) dienų iki pergalingos Rusijos revoliucijos, kurios Leninas buvo vadas. Lenino galybė nesirėmė jo gabumais patraukti mases linkui savo nuomonės ir idejos, bet rėmėsi jo supratimu tų laikų padėties ir supratimu masių rolės. Ralf Fox savo knygoje “Leninas” tatau labai gerai prirodo.

Būdamas vaiku, Leninas buvo drąsus ir gaivus, bet niekad nebuvo saumyls, niekad nesididžiuojęs. Jis išmoko lengvai ir lygiai lengvai dalinosi tuo su kitais studentais. Jis jau tuomet parodė tą nepaprastą stropumą ir galėjimą apveikti kiekvieną užduotį, kurią gyvenimas jam pastatė. Ši charakteristika buvo žymiausia jo ypatybė, kaip vado ir žmonijos įkvėpėjo. Nežinia, kiek Leninas diskutuodavo politinius klausimus su jo broliu Aleksandru. Kada atėjo žinių, kad Aleksandras nužudytas dėl bandymo nugabininti carą, Leninas pareiškė: “Ne, mes neisim pirmyn tais keliais. Mums nereikia eiti tuo keliu.” Jis jau tuomet buvo nusistatęs, kad revoliucinis judėjimas nebus kova kelių did-

vyriškų jaunuolių, ale bus karas klasės prieš klasę.

Delei jo brolio veikimo, Leninui buvo sunku įeiti į universitetą. Jis buvo nužiūrėtas studentas ir del dalyvavimo studentų demonstracijoj ir del to buvo išvytas iš universiteto. Atvestas prie teisėjo ir užklaustas: "Kodel tu keli maištus, ar tu nematai, kad esi prispaustas prie sienos?" Leninas atsakė: "Taip, bet ta siena supuvusi—pastumk ją ir nugrius."

Nuvykęs į Petersburgą, Leninas ten pasirodė apgynėju revoliucinio marksizmo prieš jo darytojus ir parašė "Kas Tie Liaudies Draugai." Rašytojas pastebi: "iš visų pusių, filozofo, istoriniai, ir ekonominiai knyga atsakė būtinoms socialdemokratų užduotims ir nušvietė kelią jiems, kaip budavoti naują partiją, laisvą nuo praeities klaidingos ideologijos... Būdamas vos 24 metų amžiaus, su šiuo raštu Leninas ūmai atsistojo priešakyje Rusijos social-demokratijos, pilnai apsiginklavęs taktika ir strategija ateinančioms revoliucinėms kovoms."

Del revoliucinio darbo, Leninas buvo areštuotas ir ištremtas į Sibirą. Bėgyje metų kalėjime ir trijų metų Sibire Leninas niekad nepertraukė savo revoliucinio darbo. "Jam kova, ta milžiniška klasių kova... buvo vienintelė tikrovė."

Tveriant bolševikų partiją, Leninas žiūrėjo, kad ji būtų sudaryta iš gerai disciplinuotų revoliucionierių, gerai apsipažinusių su revoliucine teorija ir būtų labai arti susirišusi su darbininkais visur; partija, kuri sutaikytų, nurodytų ir vadovautų proletarų kovas, pasiremddama viena teorija, viena linija ir kovotų prieš iškraipymą tos teorijos ir prieš nukrypimą iš nustatytos linijos. Be pasigailėjimo Leninas kovojo prieš

menševikų vadus. Nors kartais jis būdavo sumuštąs, tačiau jis galop išėjo laimėtojas ir 1917 metų revoliucija prirodė, kad jis turėjo teisybę.

Ralf Fox parašė Lenino biografiją gražiai ir nuosekliai. Ne chaotiškai, kaip daro kiti biografai, bet rūpestingai ir ištikimai jis pagamino anglų kalboj revoliucijos vado gyvenimo ir darbų aprašymą. Tie draugai, kurie skaito angliškai, turėtų skaityti šią knygą. Jie suras, kad ji labai įdomi ir pamokanti ir negalės ją padėti, kol neperskaitys.

Aldona Kazokytė.

LENINO RAŠTŲ TOMAS PIRMAS

LENINO RAŠTAI. Tomas I. Išleido Lietuvos Darbininkų Spaudos Draugija, 1925 metais. Turi 96 puslapius. Kaina Amerikoje 25 centai. Tai viena knygelė Lenino Raštų iš 18-kos. Išleido LDS.

Pirmas tomas yra pašvęstas MARKSIZMO PAMATAMS, jo ir antgalvis—Marksizmo Pamatai. Prie knygelės yra d. M. Beržo įžangėlė ir leidėjų žodis, kuriame nurodoma didelė svarba ir reikalas turėti kiek daugiau Lenino raštų lietuvių kalboje. "Del to visi, kuriems rūpi likt tvirtais marksistais, būtinai turi plačiau susipažinti su Lenino raštais, su jo mokslu, su jo darbais,"—sako leidėjai savo įžangoje.

Drg. M. Beržas sako: "Knygutę 'Marksizmo Pamatai,' galima būtų pavadinti ir 'Leninizmo Pamatai,' nes joje puikiai atspindi ir tas naujas, ką Leninas įnešė į Markso mokslą, pasiremddamas paskutinių metų daviniais." (6 pusl.)

Knygelėje telpa drg. J. Stalino straipsnis—"Kas Tai Yra Leninizmas?", kuris turi labai didelės reikšmės darbininkams,

norintiems susipažinti su marksizmu ir leninizmu.

Pirmame tome Lenino Raštų yra eilė Lenino straipsnių ir ištraukų tais pamatiniais klausimais, kurie yra padalinti į tris skyrius. Pirmame skyriuje telpa straipsniai: "Trys Šaltiniai ir Trys Sudėtinės Marksizmo Dalys"; "Karolio Markso Mokslo Likimas Istorijoje" ir "Apie Kai-Kurias Marksizmo Istorinio Vystymosi Ypatybes."

Antrame skyriuje telpa straipsniai: "Marksizmas ir Revizionizmas"; "Skirtumai Europos Darbininkų Judėjime" ir "Apie Du Keliu."

O trečiame Skyriuje turime du straipsnius—"Engelsas Apie Teoretinės Kovos Reikšmę" ir "Ką Reiškia Kritikos Laisvė?"

Po to seka "Priedas," tai skyrius, kuriame yra trumpesnės ištraukos iš Lenino raštų. Ir knygelės pabaigoje telpa paaiškinimų eilė.

Daryti iš šios Lenino Raštų knygelės ištraukas ir jos svarbą įrodinėti negalima, nes kiekvienas žodis, kiekvienas sakinyas ir išvada yra savo vietoje ir mums belieka tik atydziai ją skaityti, studijuoti ir persiimti Lenino mokslu, kad būti sekmingais darbininkų vadais kovose už kasdieninius reikalavimus ir galutiną tikslą—darbininkų klasės pasiluiuosavimą.

D. M. Š.

DRAMA APIE SOVIETINĘ LIETUVĄ

"PRADŽIA," keturių veiksmų drama, parašė Jurata Juraite, išleido Amerikos Lietuvių Proletmeno Sąjunga, 1933. Kaina 30 centų.

Pereitais metais sukako 15-ka metų nuo paskelbimo Lietuvoj sovietų valdžios. Taigi, išleidimas "Pradžios" supuolė su 15-kametiniu to svarbaus įvykio jubilėjum

Pati būdama dalyve Sovietų

kūrimosi Lietuvoj, autorė pasirūpino pagaminti scenai veiklą—kiek mums žinoma, pirmą užjūrį pagamintą tos rūšies veiklą. Amerikoje buvo ta tema bandyta ("Buožės," "Bolševikai Lietuvoj"), bet nevykusiai.

Pirmas ir antras aktas vaizduoja Sovietų valdžią Lietuvoj. Trečias ir ketvirtas—buožių kerštingą atsiteisimą su tais, kurie buvo Sovietų šalininkais—terorą. Tarpe pačių komunistų atsiranda silpnadvasių (Vladas) ir išdavikų, su kuriais, betgi, ištikimi kovotojai (Karolina), pasilikę Lietuvoj vesti revoliucinį darbą, atatin-kamai apsidirba—nušauja.

Veiklas gan sceniškas, lengva kalba, nesunkus perstatyti. Pereitą žiemą Detroite, berods, jis buvo vaidinamas. Sekančią žiemą jis reikėtų suvaidinti visose didesnėse Amerikos lietuvių kolonijose.

Laukiame "Pradžiai" esminės peržvalgos-kritikos, kurią turėtų padaryti draugai gyveną Lietuvoj arba Sovietų Sąjungoj; draugai, kurie buvo dalyviais įvykių, vaizduojamų "Pradžioj."

SUSIRŪPINKIME "PRIEKALO" PLATINIMU

Lietuvių darbininkų mėnesinis žurnalas "Priekalas," leidžiamas Maskvoje, nėra platinamas, kaip turėtų būti. O jo rolė didelė. Gaudamas "Priekalą," skaitytojas bus supažindintas ne tik su SSSR socialistine statyba, bet ir su padėtimi Lietuvoj, su bėgamąja proletarine literatūra ir bendrai su įvairiais gyvenimo svarbiais

siais įvykiais. "Priekale" telpa geras dailiosios literatūros skyrius.

Pastaruoju laiku, reikia pastebėti, "Priekalo" ateidinėjimas į J. V. dažnai susivėluodavo, labai nereguliaris. Bet draugai praneša, kad šis normalumas bus greit pašalintas.

Taipgi, amerikiečiai draugai privalo daryti viską, kad juo daugiau "Priekalo" praplatinus. Pirmiausiai pradėkime nuo savęs: užsisakykite tie, kurie dar neturite. "Priekalo" metinė prenumeratos kaina tikrai \$1 metams. Pavienio numerio—10c. Vadinas, žurnalas dabar atpigintas.

"Šviesos" skaitytojai raginami užsisakyti "Priekalą" ir kitus darbininkus paraginti prie to paties. Užsakymus galima siųsti tiesiai (Moskva, Nikolskaja No. 7, Izd-vo Innostranich rabočich, U. S. S. R., "Priekalas") arba per ALDLD CK. sekretorių, d. D. M. Šolomską, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

DARBININKŲ SPAUDA KITUR

Buvo laikai, kada Jungtinių Valstijų lietuviai darbininkai dėjo pastangų rėmimui Argentinos lietuvių darbininkų judėjimo. Ten, mat, buvo lemta pasirodyti pirmam lietuvių kalba laikraščiui Pietų Amerikos kontinente. Juo buvo "Rytojus." Šis laikraštis kadaise organavo Urugvajaus ir Brazilijos lietuviams darbininkams.

Per pastaruosius kelis metus, tačiau, Brazilijoje, kur lietuvių imigrantų yra daugiau, negu Argentinoje, dalykai taipgi nestovėjo ant vietos. Patekę į skurdų gyvenimą, revoliuciniai lietuviai darbininkai matė reikalo organizuotis ir šviestis. Pastaruoju laiku jie pradėjo leisti savo laikraštį "Mūsų žodis."

Urugvajų gyveną lietuviai darbininkai buvo bepradeda leisti savo laikraštuką "Raudonoji Vėliava," kurios mums teko matyti tik pora numerių. Laikraštukas kur kas silpnėnis už "Rytojų" ir "Mūsų žodį." Ten, mat, ir lietuvių imigrantų kur kas mažiau.

Kanadoje (Toronto mieste) mūsų draugai leidžia "Darbininkų žodį," du syk mėnesinį laikraštį. Šis pralenkia anuos visais atžvilgiais, kaip turiniu, formatu, taip ir technika. Kanadoje visas lietuvių darbininkų judėjimas yra, mūsų nuomone, drūtesnis, negu Pietų Amerikos kraštuose.

Taigi, neveizint visų sunkumų ir trūkumų, revoliucinis darbininkų judėjimas visur apima platesnes mases lietuvių darbininkų. Jie vis daugiau supranta reikalą apšviestos ir susirišimo su vietiniu revoliuciniu darbininkų judėjimu.

Argentinoje, Brazilijoje ir Kanadoje, kaip žinia, komunistinės partijos veikia palėpyj.

Argentinos lietuviai darbininkai, beje, ruošiasi išleisti žurnalą "Dabartis." Ji žada pasirodyti Rosario mieste.

Meno Sąjungos Suvažiavimui Besiartinant

Šių metų birželio mėnesį (pradedant su 18 d.) įvyksta mūsų kelių organizacijų suvažiavimai. Vienas tų suvažiavimų bus Meno Sąjungos (AL PMS) dvimetinis suvažiavimas.

Pereitame (1932) Meno Sąjungos suvažiavime padaryta keletas tarimų ir pasibrėžta veikimui planas. Tie klausimai, kurie vyravo Meno Sąjungos suvažiavime, galima suimti sekamai: Kairesnė orientacija mūsų chorų ir pasukimas į tarptautinį veikimą; organizavimas daugiau dramos grupių ir vaidinamas trumpų, agitacinių veikalų; organizavimas proletarinių rašytojų, veikalų diskusijos, patarimai ir gera kritika pradedamųjų kūrinių; paruošimas paskaitų ir įtraukimas chorų ruošimui paskaitų, prelekcijų meno klausimu, kad atskirti mūsų meną nuo buržuazinio meno; reikalauta, kad chorai geriau tvarkytųsi organizaciniai ir palaikytų ryšius su Meno Sąjungos Centru.

Tai tokia linija buvo nutiesta Meno Sąjungos darbuotei pereitame suvažiavime. Dabar mes galime padaryti peržvalgą, kiek mes atsiekėme minėtoje srityje? Reikia pasakyti, kad visi mūsų pasibrėžimai dar neįvykinti. Ypatingai kas liečia švietimą mūsų jaunimo meno ir darbininkų kultūros srityje,—dar mažai pasiekta. Paskaitų, prelekcijų, diskusijų minėtais klausimais labai mažai duota.

Tačiau kas liečia teoriją, kas liečia tarptautinį teatro veikimą, tai per du metus pažengta gana toli. Tarpe Darbininkų Teatro Lygos veiki-

mas prasipletė daug plačiau. Balandžio mėnesį šių metų laikyta visos šalies teatro grupių paroda (išskilmė) ir sąryšyje su ja,—Darbininkų Teatro Lygos konferencija. Konferencijoj, kuri įvyko Chicagoj ir vadinamoj parodoj, dalyvavo darbininkų teatro grupės iš Jungtinių Valstijų, pradedant nuo Atlantiko ir baigiant Pacifiku. Dalyvavo grupė ir iš Kanados.

Tai reiškia, kad darbininkų judėjimas šiuo kapitalizmo krizio metu jau išvystė labai reikšmingą teatro judėjimą. Padaryta pažanga teoretiniai ir technškai. Prie teatro grupių organizuojama baletas (šokikių grupės). Laikraštis, kuris seniaus išeidavo tik nereguliariškai, dabar eina reguliariai ir spausdintas ant gražios popieros.

Žymiausiu įvykiu teatro srityje, tai pasiekimas, prasilaikymas kelio į profesionalų teatrą. Tai mes matome organizavime Teatro Sąjungos (Theatre Union). Ši organizacija išliko tik pastaraisiais laikais ir jau vaidina antrą veikalą (Stevedore).

Teoretinis nusistatymas pataisyta, kuris pirmiausia buvo gana siauras. Kas liečia veikalus, jų turinį, reikia žiūrėti daugiau į veikalų turinį, negu į formą. Todel Darbininkų Teatro Lyga jima savo repertuarą agitacinius, trumpus veikalėlius, bet taip pat vaidina ir ilgus veikalus. Socialistinis realizmas, tai pamatas mūsų meno teorijai.

Tarpe lietuvių mes stovime užpakalyje šioje srityje. Mes dar neišvystėme trumpų veikalėlių vaidinimo, kurie gali-

ma naudoti prakalbose ir kituose parengimuose. Mes dar pilnai nesusidomėjome su svarba agitacinių veikalėlių. Mūsų chorai ir daugelis draugų dar veikia senu metodu.

Šiame suvažiavime mes turėsime perkrauti visą eilę klausimų, kurie liečia mūsų meno veikimą. Suvažiavime turėsime meno klausimą pakelti taip, kad jisai atsiliptų ir į kitų organizacijų narius. Meno veikimas ir jo vystymas turi apeiti ne tik Meno Sąjungai, bet ir visam lietuvių darbininkų judėjimui.

Ypač dabar, kuomet tarptautiniai darbininkų teatras rodo tokius gerus rezultatus, kuomet judėjimas auga delei išvystymo profesionalio teatro, tai pas lietuvius dar svarbiau veikti meno srityje.

Prie šio suvažiavimo, prie pagerinimo mūsų meno veikimo, mes kviečiame ne tik savas mūsų organizacijas—chorus ir dramos grupes, bet taip pat AIDLD ir LDS kuopas, o ypatingai jaunuolių judėjimą. Meno Sąjungos suvažiavime kils klausimas, kaip daugiau ir daugiau įtraukti jaunuolių į meno veikimą.

Tinkamai meno veikimą galėsime išvystyti tik tuomet, jei juo susidomės ir kitos mūsų organizacijos. Labiausia, tai jei tinkamai kitos organizacijos padės organizaciniai ir finansiniai išleisti tinkamų veikalų, organizuoti prelekcijas ir tinkamus vaidinimus. Meno veikimas, tai yra kultūrinis veikimas viso darbininkų judėjimo.

Menininkas.

BEDIEVIS

Kapitalizmo Krizis ir Klerikalizmas

Kapitalizmui įžengus į pasukutinę stadiją savo viešpatavimo, kad pratęsus savo dienas, šios sistemos pilioriai per pastarąjį dešimtmetį kreipė didelės domės stiprinimui bažnyčios ir jos religinių organizacijų. Reikia tik pažvelgti į stambesnes valstybes: Italiją, Vokietiją, Lenkiją ir kitas, tai nesunku bus pastebėti, kad bažnyčios ir religinių organizacijų rolė su kiekvienais metais darosi vis ryškesnė.

Italijoje Mussolinis įsteigė popiežiaus valstybę, Vatikaną, 1929 metais, oficialiai negyvausią nuo 1871 metų. Taipgi visos mokyklos ir net universitetai pavesta po katalikų bažnyčios kontrole. Prie to fašistinė valdžia reguliariai išmoka popiežiui stambia sumą palaikymui katalikiškų misionierių kolonijose. Imant tai domėn, kad nuo 1871 metų popiežiai, reikšdami protestą dėl nepripažinimo jų valdžios, buvo užsidarę Vatikano palociuose, 1929 m. sutartis tarpe popiežiaus ir Mussolinio yra reikšminga.

Vokietijoje, Francijoje ir kitur taip pat galima pastebėti panašų stiprinimą katalikų bažnyčios. Su visa eile valstybių valstybių popiežiui pavyko pasirašyti konkordatus, t.y., sutartis, po kuriomis katalikų bažnyčia įgauna privilegijų, lengvatų ir tuomi didina savo įtaką politiniame ir visuomeniniame tų šalių gyvenime. Gi išlaidos tų valstybių ryšyje su katalikų bažnyčia vis didinasi.

Taipgi mes matome klerikalizmo augimą ir čia pat, Jungtinėse Valstijose. Jo įtaka pa-

sireiškia tuomi, kad visoj eilėj valstijų tapo priimti specialiai įstatymai, draudžianti mokyklose dėstymą Darwino teorijos, kuri prieštarauja biblijai.

Charakteringa tai, kad greta su atviru fašizmu buržuazija, idant sudrūtinus savo diktatūrą, panaudoja social-fašizmą ir klerikalizmą. Bendrai su išdėvikiškais socialdemokratinėmis partijomis, taip vadinamos krikščioniškos partijos gelbsti buržuazijai įsteigime fašistinių diktatūrų. Pavyzdžiui, Vokietijoje katalikų Centro partija sušė nemažą rolę išgalėjime hitlerizmo. Savo laiku net buvo valdžios galviny ir tos partijos vadai, lyginai kaip ir social-demokratų partijos vadai, jie rengė dirvą Hitleriui.

Centro partija yra stambiosios buržuazijos partija. Jos eilėse randas sulig tikėjimų įvairios grupės žmonių, pradedant nuo stambių fabrikantų ir bankierių, iki smulkiosios buržuazijos ir darbininkų. Jos programa ir politika yra stambiojo kapitalo politika. Jos religiniai obalsiai, tikėjimas, bažnytinės apeigos jai reikalingos tik tam, idant prigavus darbininkus (tikinčius) ir atsilikusius valstiečius. Pasinaudodama savo religine iškaba, ši partija nukreipia darbininkų dėmę nuo jų klasinių reikalų ir daro iš jų kapitalui nuolankius vergus. Nors dabartiniu laiku oficialiai valdžioj nedalyvauja, tačiau ji yra stambus ramstis Hitleriui.

Tą patį galima pasakyti apie Austrijos krikščionių socialistinę partiją, kurios galviny ilgai stovėjo pralotas Ceipel, ranka rankon glaudžiai dirbęs su fašistais iš heimver. Liepos mėn. 1927 m. Viennoj darbininkų su-

šaudymai buvo atlikti vadovybėje Ceipelio. Fašizacija Austrijos valstybinio aparato yra vykinama per klerikalus arba jų pagelba. Gi paskutiniai įvykiai toj pačioj Viennoj ir kituose distriktuose, kur tapo paskersta šimtai ir tūkstančiai darbininkų jų heroiškoj kovoj prieš fašizmą,—tai vis nuopelnas tų pačių klerikalų ir jų išauklėtam Dollfussui teko dirigento rolė.

Kitose šalyse, Finlandijoje, Ispanijoje ir kt., mes surandame tokį pat paveikslą. Visur tas pats glaudumas fašizmo su klerikalizmu. Visur fašistinės gaujos ne tik kad apginkluojamos revolveriu, bet ir kryžium.

Kunigijos Kova Už Jaunimą

Apart to, kad kapitalistam bažnyčia yra toji agentūra, per kurią jie pajėgia prieiti prie darbininkų ir valstiečių, ji suranda šimtus kelių įsiskverbimui į pačią dirbančių masių tirštumą. Organizuojama įvairios organizacijos. Gyvuoja krikščioniškos profesinės sąjungos įvairiose šalyse, kurių narystė siekia nuo 2 iki 3 milijonų. Vis tuo pat tikslu, kad atitraukus tikinčius darbininkus nuo kovingų organizacijų. Sustiprinimui savo įtakos darbininkuos, dvasiškija deda daug svarbos ant jaunimo.

Tas atsiekiama visų pirm mokyklose. Jau matėmė, kad Italijoje, pagal sutartį Mussolinio su popiežium 1929 m., visose mokyklose tapo įvesta prievartinis religinės pamokos. Kitose šalyse, kur tik pasirašyta konkordatai, mokyklos pavedama kunigijos globai ir kunigija jau pasirūpina, kad iš tų mokyklų išeitų geri fašistai. Negana to, sutveriamos dar spe-

cialės jaunuolių organizacijos, sporto ir net šokių klasės, kad tik kaip nors pagavus jaunimą į bažnyčios tinklą. Taipgi turi nemažos įtakos tokiose jaunimo ir vaikų organizacijose, kaip Italijoje “Avangardas,” “Balila” arba Boy Scouts Anglijoje ir Amerikoje. Fašistinis auklėjimas tose organizacijose papildomas religiniu auklėjimu ir atbulai.

Čia suminėta tik patys ryškiausi punktai, kur kunigija skleidžia savo religinius nuodus ir tuomi puikiai pasitarnauja kapitalistų klasei auklėjime nuolankių sau vergų. O kur dar įvairios grupės, chorai ir šiaip įvairaus pavidalo organizacijėlės, kur taipgi skelbiama “dievo” žodis—nesipriešinti ponam. žodžiu, sudarytas ištisas voratinklis įvairiomis iškabomis ir firmomis masinimui jaunimo. Tame darbe dvasiškija turi apščiai patyrimo ir lankstumo patraukti prie savęs jaunimą, o jau pagauti į tą voratinklį jaunuoliai tampa laipsniškai protiniai užmušti, lieka tik fizinis žmogaus pavidalas, kuriuo bosai lengvai gali naudotis ir išnaudoti.

Pažvelgus atskirai į Jungtines Valstijas, mes matome panašų paveikslą. Tokios organizacijos, kaip Young Men's Christian Association (YMCA), YWCA (jaunų moterų), K. of C. ir eilė kitų mažesnių grupių, randasi po dvasiškos įtakos, kur ar vienokioje bei kitokioje formoje jaunimui pumpuojama pasakos iš biblijos. Čia irgi matome sustiprintą religinę agitaciją visose organizacijose, kur tik dvasiškija turi progos įsiskverbti. Kapitalistų klasė tiesioginiai ir netiesioginiai teikia gausios paramos bažnyčiai. Spauda, judžiai, teatras, radio—viskas atvira bažnyčiai skleidimui religinių burtų.

Religinės Propagandos Pridengta Forma

Jau matėme, kokią rolę klerikalai sulošę ir lošia Europos valstybėse fašizacijoj valstybinio aparato. Kapitalistai tam naudoja per šimtmečius išbandytą įstaigą—bažnyčią. Su pažinimu Vatikano, kaipp svietiškos valdžios, prasidėjo dar didesnis kunigų dalyvavimas politikoje. Kapitalistų klasė įtraukia kunigus net į ministerijas. Kai kur, kaip ve, Jungtinėse Valstijose, jei dar nematome kunigų valdžios aparate, tai pastatomi į svarbius propagandos punktus, kur jie atlieka savo dalį kopuikčiausia.

Greta su Rooseveltto fašizacijos programa, “Nauja Dalyba,” NRA, CCC, ARA ir eile kitų raidžių iš alfabeto, klerikalai neva nepriklausomai taipgi muša į tą patį tašką įvykinimui fašizmo. Iškilus bent kuriam ryškesniam klausimui šalyje, tuojaus pasirodo ant scenos kunigas. Kuomet buvo bedarbių maršavimai į Washingtoną, pasirodė ant scenos “father” Cox. Tas buvo tiksliai daroma ir aiškus dalykas, kad už Cox'o pečių stovėjo kapitalistai. Yra eilė panašių pavyzdžių.

Dabartiniu laiku per radio varo nemažą agitaciją už valstybinį kapitalizmą irgi “father”—kunigas Coughlin. Ar tai pripuolamas dalykas? žinoma, kad ne. Ar jis tą daro nepriklausomai nuo kapitalistų ir Rooseveltto programos su jo NRA? Didelė klaida taip manyti. Pažiūrėkime, kiek giliau į tą klausimą. Visųpirm prieš mus klausimas kyla: kodėl būtinai kunigas pasiėmė tą rolę? Ir ar nėra kokių nors susirišimų su bendra fašizacijos programa? Ant to, dar sykį pažiūrėję į faktus Europos valstybėse, mes lengvai suprasime kame dalykas. Mes atrasime, kad kunigijos rolė ta pati visur. Me-

toda gali būt kiek ir skirtingesnė, bet tas nei kiek neatmaino tikslo.

Kad kunigas Coughlin yra vienas iš fašizmo skleidėjų, parodo dar ir tas, kad veik tuo pačiu kartu su užgimimu NRA, jis iškilo ant scenos. Ir, reikia pažymėti, kad kapitalistų klasė ypatoje kunigo Coughlin turi gerą demagogą, aptemdinantį plačias darbininkų mases savo bibliškom frazėm su apščiu mišiniu radikalizmo. Plačios klasiniai nesąmoningų darbininkų masės užsikabina ant tos meškerės, to pasekmėj, valdančioji klasė turi liuosas rankas pravedimui savo programos be didelio pasipriešinimo todėl, kad platūs darbininkų sluogsniai tampa užmigdyti per tokius “fatherius” Coughlinus.

Kas per vienas tas kunigas Coughlin, puikiai nušviečia žurnalas “New Masses” už vas. 27, 1934. Paaiški, kad šis kunigas yra finansuojamas tulo Harry Jung iš Chicagos, stambaus spekulianto, kuris glaudžiai susirišęs su Hamilton Fish. Taipgi susirišęs su nekurio brokeriu George L. LeBlanc, kuris kolektoja pinigus Coughlino propagandai. Per tuos du ir kitus kunigas siūly siūlais susiriša net su pačiu kamuoliu—Wall St. Sulig “N. M.”, jis yra “aršus priešas Sovietų Sąjungos ir artimas draugas tokio antisemito kaip Art Smith ir jo fašistinės Khaki Shirts.

Tai štai kokia šio kunigo “nepriklausomybė.” Coughlin yra tuo spoksmanu su mandatu iš Vatikano, gi techniškąją pusę aprūpina kapitalistai čia pat.

Kryžiaus Karas prieš SSSR

Religija dar didesnę rolę lošia prirengime imperialistų karo prieš Sovietų Sąjungą, prieš tuos “Maskvos raudonus velnius,” kaip kunigai, popai ir

rabinai kad vadina. Kiek buvo pripėkiota per dvasišką spaudoje apie “baisenybes” proletariato diktatūros šalyje, sunku surinkti visus tuos “perlus” ir, pagaliau, nėra reikalo. Pijus XI išleido net specialią aplinkraščių, šaukiantį prie antisovietinių maldų. Tapo užsriubuota visa religinė mašinerija ir ta mašinerija sistemačiai tebeveda tą nuodingą propagandą tarpe atsilikusių masių ir prirengdinėja žmones prie kitos skerdynės, vyriausiai prieš SSSR.

Kuomi gi išaiškinamas klerikalizmo augimas kapitalistinėse šalyse ir kodel pavedama tokia stambi rolė dvasiškajai, politikoj, valdžioj ir visuomeniniame gyvenime kapitalo šalyse?

Atsakymą rasime, jei prisiminsime, kokią pareigą išnaudotojų klasė uždėjo ant bažnyčios ir religijos. Visos tikėjimo sektos buvo ir yra įrankis išnaudotojų klasės pavergimui išnaudojamųjų. Tuo įrankiu dabartinė buržuazija naudojasi, idant palaikius proletariata nuolankume. Akyvaizdoje paastrėjusios klasių kovos, akyvaizdoje augimo revoliucinio judėjimo kapitalo šalyse, kapitalistai, greta žiaurios metodų triuškinimui to judėjimo, vis daugiau naudoja tą išbandytą įrankį priešpaudos ant masių—religiją.

Krizio apimtos, mažiau ar daugiau, visos kapitalistinės šalys. Visą krizio našta kapitalistai bando suversti ant darbininkų masių. Konkurencija už rinkas tarpe atskirų šalių eina aštryn. Eina skubus prisirengimas prie naujo, dar baisesnio karo. Iš kitos pusės, gyvavimas ir progresas Sovietų Sąjungos daro didelės įtakos į kapitalistinių šalių dirbančias mases, vienur kitur tankiai pasikartoja revoliuciniai išstojimai. Kapitalistai, kad užgniaužus proletariato revoliucinę dvasią ir tuo pačiu kartu kad išgelbėjus ka-

pitalizmą nuo katastrofos, griebiasi įvairių priemonių,—įveda atviras kapitalistų diktatūras, pavidale fašizmo, o fašizmas, kaip jau žinome, su religija tampriai susirišęs.

Internacionalas Proletarinių Laisvamųjų

1925 m. tapo įsteigtas Proletarinių Laisvamųjų Internacionalas, griežtai priešingas Bruselio buržuaziniam laisvamųjų internacionalui. Programoj naujo Internacionalo yra pasakyta: “Pilnas dvasinis paliuosavimas darbininkų klasės glūdi jos ekonominiame pasiliuosavime. Bet kovoj už ekonominį pasiliuosavimą kova su dvasiniu darbininkų atsilikimu yra vyriausioji užduotis.” Pradžioje skaitlingiausia organizacija buvo Vokietijos laisvamieji, patapę po įtaka social-demokratų, kurie kaip ir kitur vedė pardavikišką politiką. Bet įstojus į jį Sovietų Sąjungos bedievių organizacijai 1926 m., ir trečiame kongrese Keln mieste prasidėjo aštri kova. Social-demokratai bandė traukti prie social-fašizmo, gi kairysis elementas griežtai stovėjo už pavertimą Internacionalo į proletariato revoliucinės kovos organizaciją.

Pati skaitlingiausia sekcija šio Internacionalo yra SSSR Bedievių Sąjunga, paskui seka Vokietija su virš 100,000 narių; po mažiau Francija, Lenkija, Belgija, Šveicarija, Čecho-Slovakija ir kitos.

Amerikoj proletarinių laisvamųjų veikimas palaidas. Agitacija antireliginė dirvoj apleista. Kad ir randasi šian bei ten tam tikros grupės dirbančios toj linkmėj, bet naudos revoliuciniam judėjimui iš to kaip ir nėra todėl, kad darbas nepastatytas ant klasinių pamatų. Amerikos proletariatui ar anksčiau ar vėliau prisieis rimtai susirūpinti tuo klausimu ir im-

tis organizavimo proletarinės laisvamųjų organizacijos, paremtos ant klasių kovos pamatų. Tai vienas svarbiųjų uždavinių.

V. Lienius.

Kuom Remiasi Žmonių Tikėjimas?

Jeigu mes šitą klausimą pastatysime religiniam darbininkui, tai veik visada gausime panašų atsakymą: kad jis tiki dėl to, kad dievas jį, jo religiją ir viską kitą sutvėrė; užtai jis jį garbina ir jam dėkoja. Bet, toliaus, paklausk to darbininko, iš kur jis žino, kad krikščioniškas dievas jį, jo religiją ir viską sutvėrė, tai atsakymas bus: tą sako jo motina, tą sako kunigas, tą sako šventas raštas, biblija ir kiti.

Šitas gal būtų argumentas, jeigu pasaulyj tebūtų garbinamas vienas dievas, jei tebūtų vienas šventas raštas ir būtų viena religija. Bet dabar, kuomet žmonės garbina virš 100,000 skirtingų dievų, randasi virš 1,000 skirtingų religijų ir yra septyni šventi raštai, “dievų žodžiai,” biblijos, tai iš minėto tvirtinimo palieka tik pasaka.

Visi kiti apie savo dievus, šventus raštus ir religijas atsakys panašiai.

Tokia didelė daugybė ir įvairybė dievų, šventų raštų ir religijų pilniausiai parodo, kad tas viskas yra tik prietaringas, bailus žmogaus įsivaizdinimas, jam kitų įkalbėtas. Faktas visur faktas; pavyzdžiui: du ir du—keturi taip Detroite, taip Azijoje, Afrikoje, Indijoje ir visur kitur. Tai kodel tokia didelė maišalynė pasaulio “tvėrėjuose,” “neklaidingose” religijose ir šventuose raštuose?

Be kitko biblija sako, kad dievas Jehova 5694 metai atgal

sutvėrė žemę, dangų ir viską kitą. O mokslas sako ir faktais prirodo, kad žemė yra tarpe dviejų ir keturių bilionų metų senumo. Californijos valstijoje yra medžių senesnių, kaip 6,000 metų. O Graikijos (Aigipto?) piramidų daug senesnės, negu 6,000 metų. Medum piramida statyta 4750 metų pirm krikščionybės. Dabar turime 1933 metus krikščionybės laiko. Tai piramidų amžius bus 6683 metai. Reiškia, piramida senesnė už dievo “sutvertą” pasaulį net 989 metais!

Dažnai tie žmonės nežino, kaip jie žioplai pasirodo, mėgindami išaiškinti pasaulio sutvėrimą su pagalba biblijos.

Iš to, kas virš pasakyta, aišku, jog religijų pamatai nėra tikrumas nei dievų nei biblijos, bet dvasiškių primokinimas, o pačių žmonių nežinojimas, *prietarai* ir *baimė*. Iš to parėjo ir laukinio žmogaus religijos. Taip lygiai ir šiandien skirtumai tarp civilizuoto ir laukinio žmogaus religijos yra tik formoj, o reikšmė ta pati. Ką katalikas tikisi atsiekti bambėjimu bereikšmių žodžių, tą patį Borneo salos gyventojas tiki atsiekti kratymu savo pilvo ir tt.

Baimė yra pirmas instinktas kiekvieno žmogaus gyvenime. Kūdikis, kuris dar neturi jokio supratimo, dar nepažįsta nei savo motinos, o jau turi baimę. Vienas, o ypatingai tamsiam kambaryj, nenori būti, kelia lermą. Ir dažnai per visą gyvenimą tas žmogus bereikalingai daug kenčia: įsivaizdina sau nebūtus daiktus ir jų bijosi; ir tankiai, kaip tas kad sakė, “bijoti bijosi.”

Aplamai: kiekvienas religinis žmogus daug apie save mano. Jis mano esąs tokiu žymiu “tvariniu” ant žemės, kad visą laiką paskui jį sekioja du dievo tarnai: velnias ir aniolas su knygomis, ir užrašinėja ne tik

jo darbus, bet sapnuos ir mintis, ir tuos raportus priduoda dievui.

Štai kokia pasakaitė yra apie vieną religinį žydą.

Vienas tikintis žydas dažnai girdėjo kalbant apie valgį “ham and eggs.” Jis pamanė sau, kad, turbūt, skanus valgis, jeigu apie jį tiek daug kalba. Norėtų ir jis paragauti, bet žino, kad “ham” yra kiaulės kumpis, o jam dievo yra uždrausta kiaušieną valgyti. Tačiau sykį įsivėrė, įėjo į valgyklą pasiprašė “ham and eggs” ir pavalgė. Bet vos paskui išėjo iš valgyklos, kaip lauke iškilo šturmas su griausmais, žaibais ir lietu. Pasislėpė žmogelis nuo lietaus ir sako: “Oi, tu dieve, tu esi galingas, tu esi geras; tu viską žinai, tu viską matai, bet tiek daug trukšmo dėl to šmotuko jukš, tai jau per daug...”

Dauguma religinių žmonių panašiai protauja, kaip jis. Katalikas tiki, kad jeigu jis penktadienį valgo silkę, tai aniolas rašo, o jei valgo lašinius, tai velnias rašo. Jeigu jis mano, kad jo kunigas su gaspadine gyvena, kaip brolis su seseria, tai aniolas rašo, bet jei jis mano, o gal gyvena kunigėlis, kaip vyras su pačia, tada velnias rašo. Jeigu mergina myli pasakiško Jėzaus paveikslėlį ir jį bučiuoja, tai aniolas rašo, o jei jį myli gyvą vyrą ir suteikia jam bučkį, tai velnias rašo ir panašiai.

Čia biskį panaudosime astronomijos skaitlinių ir jų pagalba pažiūrėsime, kaip ištiesų žmogus yra “didelis” visatoj.

Žemė turi diametre (skersai visą) 7,900 mylių. Gi saulė turi diametre 864,000 mylių, ir saulė daugiausia, negu milijoną sykių didesnė už žemę. Yra žvaigždžių, kurios milijonus sykių didesnės už saulę. Taip va, žvaigždė Arcturus yra 1,500,000 sykių didesnė už

saulę; kita žvaigždė Betelguese yra net 10,000,000 sykių didesnė už saulę ir tt. Randasi nemažai žvaigždžių ir mažesnių už saulę. Tų žvaigždžių visatoj yra ne tūkstančiai; ne milijonai, bet dešimtys bilionų!

Mokslininkas Sir James Jeans sako, kad visatoj yra tiek žvaigždžių, kiek ant žemės visų jūrų pakraščių smėlynuose randasi smėlių. Tai reiškia, kad žvaigždžių yra be skaitliaus.

Tas pats mokslininkas sako, kad mūsų žemė toj beribėj visatoj yra tokia “didelė”, kaip ta paprasta akia neįmatoma dūlkė. Na, ir jeigu žemė, kuri turi 7,900 mylių diametre, o visatoj yra tik neįmatoma dūlkė, tai galima numanyti, koks “didelis” toj visatoj yra vienas iš žemės gyventojų, žinomas vardu žmogus!

Rodosi, šitame 20-tame šimtametyj kiekvienas žmogus turėtų žinoti tą tiesą. Bet taip nėra; žino tą tik labai mažas nuosimtis. Mat, tikėti yra daug lengviau, negu žinoti, ir todėl tikinčiųjų tokia didelė skaitlinė. Dar ir šiandien didžiuma žmonių yra aukos įvairių religinių baubų...

Gentkartės seka gentkartės. Kaip vaikai nuo tėvų paveldi pavardes, taip lygiai jie nuo tėvų paveldi ir religijas, ir tiki; kad jis turi tą religiją, kuri rodo “kelį į dangų”; už tai įsikibęs, tartum vaikas į motinos andaroką, ir laikosi per visą gyvenimą.

Poetas Heine yra pasakęs: “Judaizmas nėra žydų religija, bet jų nelaimė.” Tas pat tinka pasakyti ir apie kiekvieną religiją.

A. M. Metelionis.

MOKSLAS IR TECHNIKA

Keturiolika Mylių į Augštį

Pereitais metais Sovietų Sąjungos baliūnas „SSSR“ iškilo į stratosferą tyrinėjimo tikslais veik 12-ką mylių augščio ir, atlikęs tyrinėjimą, sekmingai nusileido ant žemės. Tai buvo Raudonosios Armijos lėktuvas.

Sausio 30 dieną, 1934 metais, antras Sovietų Sąjungos lėktuvas, pagamintas „Osoaviachim“ organizacijos ir vardu „SSSR—Osoaviachim No. 1“ iškilo veik 14 mylių, 72,178 pėdas į augštį. Šio lėktuvo įgulą patiko nelaimė—jie visi atrasti užsimušę.

Į Orą

Tamsūs debesiai uždengė dangų. Prie Kuncievo, netoli Maskvos, rinkosi tam tikri žmonės. Kaip ir naktį, 30 d. rugsėjo, 1933 metais, kada ruošėsi į stratosferą lėktuvas „SSSR“, buvo atlikta paskutinis generalis patikrinimas *antro* Sovietų Sąjungos lėktuvo—„SSSR—Osoaviachim—I.“

Lėktuvo įgulos komandierius FEDOSENKO, inžinierius VASENKO ir jaunas mokytojas USYSKIN pranešė, kad jie pasirengę.

Draugas Eidman, patikrinęs viską, pasirašė patvarkymą, kad lėktuvas turi iškilti į orą 9 val. ryto. Tuojaus sekė komanda:

—Įgula į gondolą!—pasigirdo komandieriaus patvarkymas.

Iki starto tik 2 minutės. Profesorius MOLČANOV priminė draugui Vasenko, kad visi prietaisai turi būti pristatyti ant žemės pilnoje tvarkoje su uždarytu oru, antspauduoti ir

tvirtai uždaryti. Draugas ALKSNIS vėl atsiklausė: ar gerai yra patikrinti parašutai, jeigu būtų reikalas įgulai nusileisti, kad jie būtų tvarkoje.

—Patikrinti!

—Tvarkon!—nuaidėjo starto komandieriaus balsas.—Leisti lėktuvą į orą!

—Į orą!

Laikrodis rodė 9 val. 7 minutes ryto.

—Taip lėktuvas eina į orą!

Greitai mažėja kildamas lėktuvas. Tai pirmas žmonijos istorijoje žiemos laiku pakilimas. Iš sidabriniai žvilgančios gondolos atvaros pasirodė galvos drąsių bolševikų. Draugas Fedosenko sušuko:

—Lai gyvuoja Komunistų Partijos XVII Suvažiavimas!

—Lai gyvuoja pasaulinė revoliucija!

—Ura!—griausmingai nuaidėjo balsai skersai ir išilgai lauką.

Už dviejų minučių lėktuvas jau pasislėpė už debesų.

„Sirijus“ ir Žemė“ Kalbasi

Lėktuvas turėjo radio priimtuvą ir žinių pasiuntimo aparatą, kuris buvo vadinamas „Sirijus.“ Už kelių minučių lėktuvo įgula pradėjo per radio kalbėtis su ant žemės pritaisytu kitu aparatu, kuris vadinosi „Žemė.“

9 VAL. 16 MIN. Pasigirdo: —Klausykite, klausykite! Kalba „Sirijus“. Kalba „Sirijus“. Jau mes esame 1,600 metrų augštumoje. Virš tamsių debesų. Išorinė temperatūra 3 laipsniai žemiau zero (nulio). Klausome ir laukiame jūsų žinių.

9 VAL. 23 min.—Allo, allo!

žinių priėmėme. Siunčiame nuo „Žemės“ „Sirijui“ atsakymą. Jūsų radio gavome. Viskas gerai girdisi. Kalbėkite rečiau.

9 VAL. 32 MIN.—Kalba „Sirijus.“ Augštis jau 6,000 metrų. Temperatūra ant 3,000 metrų augštumo buvo 22 laipsniai žemiau zero. Visi jaučiamės gerai. Per gondolos langą šviečia saulė. Jau paėmėme oro į prietaisus.

9 VAL. 56 MIN.—Kalba „Sirijus.“ Augštis jau 15,000 metrų, arba 15 kilometrų. Išlaukinė temperatūra 45 laipsniai žemiau zero. Viduje temperatūra lygi zero. Jau tris kartus paėmėme oro į prietaisus. Apačioje matome tik debesis. Kokioje vietoje esame, negalime žinoti. Atlikinėjame darbus su reikalingais prietaisais. Nuo „Žemės“ žinių negauname.

10 VAL. 14 MINUČIŲ.—Kalba „Sirijus“. Augštis jau 19,000 metrų. Išlaukinė temperatūra 42 laipsniai žemiau zero. Mes visi gerame ūpe. Nuo 19,000 metrų augštumos sveikiname Komunistų Partijos Centro Komitetą su drg. *Stalinu* priešakyje. Sveikiname Centralinį Sovietą „Osoaviachimo.“ Balasto kol kas neišseikvojome nei vieno kilogramo. Viduje gondolos temperatūra 1.2 virš zero. Įmame orą. Šturmuojame augštumas dvidešimtame tūkstantyje metrų. Fedosenko prie aparato. Sveikiname „Pravdą“ ir „Izviestijas.“ Pasveikinimas Leningrado proletarams, kurie pagamino šią gondolą.

10 VAL. 19 MINUČIŲ.—Kalba „Žemė“. Karštai sveikiname didvyriškus „Osoaviachi-

mo" drąsuolius. Geriausi lin-
 kėjimai stratosferos urminin-
 kams. Jūsų radio nuo 19,000
 metrų augštumų gavome. Gir-
 disi gerai.

10 VAL. 24 MINUTĖS.—
 Allo, allo!... ("Sirijuso" ra-
 dio žinios nutrūko).

10 VAL. 33 MINUTĖS. —
 Kalba "žemė". Atsakykite, ar
 mus girdite? Kalbėkite rečiau.

10 VAL. 45 MINUTĖS.—
 Kalba "žemė". Maskose "Au-
 dos" neišsukti pistonai. Priėmi-
 mui prijunkite anodinę bata-
 rėją. Siunčiame jums pasveiki-
 nimą nuo Raudonosios Armijos
 kovotojų ir komandierių. Pas-
 sveikinimas ir kovingas "Ura!"
 stratosferos šturmuotojams.
 Sveikina "Raudonoji žvaigždė."
 Pasitikime, kad jūsų žygis pra-
 turtins sovietinį mokslą ir tech-
 niką. EIDEMAN, ALKSNIS,
 ILIN ir PROKOFIEJEV.

10 VAL. 54 MINUTĖS.—
 Kalba "žemė". Siunčiame karš-
 tą pasveikinimą kovotojams
 "Osoaviachimo", šturmuotojams
 stratosferos.

11 VAL. 16 MINUČIŲ.—
 Kalba "Sirijus". Klausykite.
 Išlaukinė temperatūra 38 laips-
 niai žemiau zero. Gondoloje 15
 laipsnių virš zero. Aparatai
 parodo, kad mes jau 20,500
 metrų augštumoje... (galas
 pranešimo negautas).

11 VAL. 27 MINUTĖS.—
 Kalba "žemė". Jūsų radio ga-
 vome nepilnai. Pakartokite.

Sveikina Partiją iš 20,600 Metrų Augštumos

11 VAL. 42 MINUTĖS.—
 Kalba "Sirijus". Augštuma
 20,600 metrų. Klausykite, kla-
 usykite! Perduokite karštą pa-
 sveikinimą didžiajam istori-
 niam Komunistų Partijos XVII-
 tam Suvažiavimui. Didžiajam
 ir mylimam viso pasaulio prole-
 tariato vadui draugui *Stalinui*.
 Draugams *Molotovui*, *Kagano-
 vičiui* ir *Vorošilovui* iš augštu-

mos 20,600 metrų. "Osoaviachi-
 mo No. I" įgula.

11 VAL. 49 MINUTĖS.—
 Kalba "žemė". Jūsų radio apie
 šturmą dvidešimts pirmo kilo-
 metro augštumą gavome. Siun-
 čiame jums pasveikinimą.

11 VAL. 59 MINUTĖS. —
 Kalba "Sirijus". Jūsų radio
 žinią gavome. Girdėjos labai
 gerai. Siunčiame paskutinius
 davinius. Išlaukinė temperatū-
 ra 45 laipsniai žemiau zero.
Pradedame leistis žemyn. Gondoloje temperatūra 20 laipsnių
 virš zero. Augštis pagal prie-
 taisus 20,500 metrų. Atliekame
 nuolatinį tyrinėjimą... (pra-
 leista) patyrimui saulės spin-
 dulių veikimo. Allo! Komanda
 lėktuvo "Osoaviachim" siunčia
 karštą pasveikinimą leninisti-
 niam Komunistų Jaunimo Susi-
 vienijimui ir jo štabui—Centra-
 liniam Komitetui, priešakyje su
 drg. *Kasarijevu*. Allo! Kalba
 "Sirijus" pasveikinimas kovin-
 gam mūsų centraliniam organui
 "Pravda". (Sulaiko žinių siun-
 timą, kad permainius aparato
 patronus).

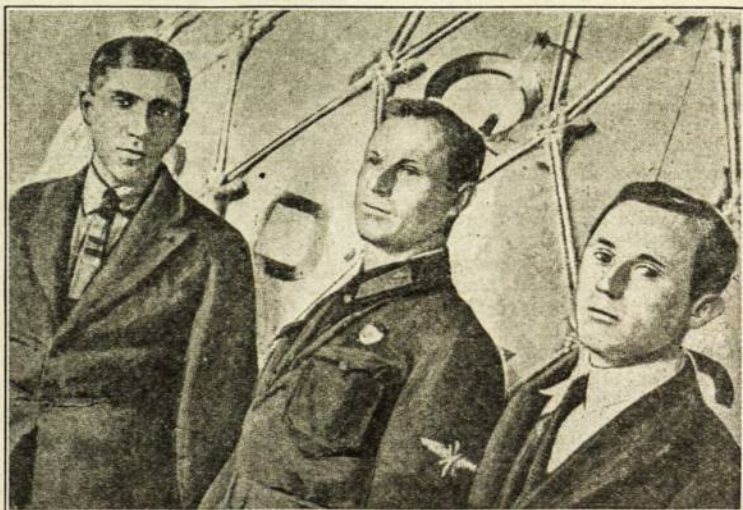
Ant rytojaus, 31 d. sausio,
 netoli Potišij Ostrog atrasta
 lėktuvo gondola ir visi trys jos

įgulos nariai—Fedosenko, Va-
 senko ir Usyskin negyvi. Kaip
 lėktuvas susikūlė, šiuos žo-
 džius rašant, kol kas neištirta.
 Pačio baliūno nerasta, matyt jis
 pasiliko oro erdvėse, atrasta tik
 metalinė gondola (bolė, kurioje
 buvo žmonės ir prietaisai).
 Daugelis prietaisų susikūlė, bet
 dalis išliko čieliai. Jų tarpe ir
 augštumą rodanti prietaisai,
 kurie parodė, kad lėktuvas į orą
 buvo iškilęs ne 67,585 pėdas
 (20,600 metrų), kaip pirmiau
 buvo pranešta, bet 72,178 pė-
 das, veik 14 mylių (13,67 my-
 lių).

Kas Jie Buvo?

PAVEL FEDORVIČ FEDO-
 SENKO gimė 1898 metais, dar-
 bininkų šeimoje, Novaja Sto-
 ja miestelyje, Voronježiaus gu-
 bernijoje. 1918 metais jis liuo-
 sa valia įstojo į Raudonos Ar-
 mijos eiles ir kovėsi daugelyje
 frontų už Sovietus. 1919 me-
 tais jis baigė orlaivininkystės
 piloto kursą ir vėl dalyvavo ka-
 ro frontuose.

ANDREI VASENKO gimė
 Leningrade 1899 metais. Jo tė-
 vas buvo inžinierius. Vasenko
 1918 metais baigė vidurinę mo-

Fedosenko, Vasenko ir Usyskin—žuvę savo istoriniam
 pakilime į stratosferą.

kyklą ir įstojo į Raudonosios Armijos eiles. Po piliečių karo jis mokinosi susisiekimo kelių skyriaus reikalų srityj. 1927 metais baigė tą mokslą. Užbaigus inžinieriaus mokslą, jis stojo į orlaivininkystę, kur parodė sugabumus orlaivių ir lėktuvų konstrukcijos srityj.

ILJA USYSKIN gimė 1910 metais Jaroslavl miesto. Jo tėvai buvo darbininkai ir dalyviai revoliucinio judėjimo prieš carą. Jaunasis Usyskin 1925 metais baigė vidurinę mokyklą ir įstojo į Maskvos technikinį fakultetą. 1928 metais jis jau mokinosi fizikos ir mechanikos Leningrado universitete. 1931 metais jis baigia tą augštą mokslą.

Visus tris Sovietų Sąjungos masės iškilmingai palaidojo. Jų kūnai buvo sudeginti krematorijoje, o pelenus padėjo į Kremliaus sieną. Jų pelenų dėžutes nešė pasauliniai darbininkų vadai dd. Stalinas, Molotovas ir Vorosilovas. D. M. Š.

APIE MUS PAČIUS

Apie pirmą "Šviesos" numerį buvo įvairių nuomonių. Milžiniška didžiūma draugų juo pasitenkinę. Dalis davė patarimų kai ką pagerinti. Bendra nuomonė buvo daug maž sekama: pirmas "Šv." numeris geras, turiningas, bet vidutiniam skaitytojui — "persunkus." Perdaug ilgų straipsnių politiniais "sausais" klausimais, permažai įdomumų, persilpnas dailiosios literatūros skyrius: nieko nebuvo iš Lietuvos ir tik trumpai prisiminta apie Sovietų Sąjungą.

Mes manome, kad tai pilnai teisingas įvertinimas. Su šiuo numeriu bandome taisyti, bet abejojame, ar duosis jos pilnai pašalinti. Dalykas tame. Turime labai

daug didelės svarbos klausimų, kuriais būtinai norime duoti bent po vieną straipsnį-straipsnelį, kad skaitytojai galėtų turėti po ranka atsakymus į jiems ne visai aiškius klausimus.

Šiame numeryje skaitytojai ras ir iš Sovietų Sąjungos, ir iš Lietuvos daugiau medžiagos. Beje, ir dailiosios literatūros skyrių bandome gerinti, kiek tai leidžia aplinkybės.

Tačiau manome, kad dar ir šis, antrasis "Šv." numeris, turės eilę trūkumų. Prašome draugus skaitytojus drąsiai pareikšti savo nuomones. Geriausia tai padaryti per "Laisvę" arba "Vilnį."

MŪSŲ BENDRADARBIAI

Trumpai prisiminėme apie tūlus mūsų bendradarbius per eitam "Šv." numerį, kur buvo tilpę jų raštai. Šiam numeriui turime naujų.

PETRAS KONRADAS—slapyvardis vokiečių proletarinio rašytojo.

O. ERDBERG—vokiečių rašytojas, kadaise plačiai keliauęs po Chiniją ir tolimuosius rytus.

PETRAS — gabus vertėjas, bendradarbis revoliucinės spaudos; gyvena Kanadoje.

V. KAPSUKAS (Mickevičius)—vienas Lietuvos Kompartijos ir Kominternos vadų; gyvena Maskvoje.

V. KNORIN — vienas Kominternos vadų; gyvena Maskvoje.

JURATA JURAITĖ — beletistė, autorė dramų "Pradžia"; gyvena Maskvoje.

J. GASIŪNAS—senas mūsų laikraštininkas, o dabar APLA sekretorius; gyvena ir veikia

Pittsburghe, Pa.

J. L.—Vokietijos Kompartijos veikėjas.

VALST. SŪNUS—slapyvardis vieno stambaus mūsų spaudos bendradarbio.

E. R.—žymus Liet. darb. veikėjas; gyvena Kaune.

KAZ. AZUOLAITIS—vienas iš tų buvusių Liet. politkalinių, kurie buvo išmainyti ant kontrrevoliucinių kunigų; dabar gyvena Sov. Baltarusijoje.

ALDONA KAZOKYTĖ—jauna veikėja ir pradedanti rašytojauti; gyvena Brooklyne.

V. LIENIUS — slapyvardis vieno mūsų spaudos nuolatinio bendradarbio.

A. M. METELIONIS—mūsų spaudos nuolatinis bendradarbis, rašęs daugiausiai bedievybės klausimais; gyvena Detroite.

V. Knorino ir J. L. straipsnius lietuvių kalbon vertė d. V. Tauras.

Susikuopus pluoštui bėgama is reikalais raštų į šį "Šv." numerį, niekaip negalėjome sutalpinti sekančių mūsų bendradarbių straipsnių: drg. F. Abeko — apie Amerikos lietuvių buržuazijos pirmtakūnus, Dr. J. J. Kaškiaučiaus trys straipsneliai sveikatos klausimais, J. Kaškaičio—eilėraštis — buvo surinkti, bet netilpo.

Taip jau negalėjome įtalpinti ir d. J. Siurbos straipsnio apie Am. negrus (pereitam "Šv." num. tilpo pirmas straipsnis; dar turime du) K. Radeko—"Socialistinės Visuomenės Architektas"; d. C. antras straipsnis apie mineralinį aliejų; Dzūkų Antano—pluoštelis atsiminimų iš pasaulinio karo. Šie visi straipsniai tilps sekančiam "Šv." numerį.

\$5.50
Metams

LAISVĖ

\$3.00
Pusei m.

**PIRMAS LIETUVIŲ DARBININKŲ
DIENRAŠTIS PASAULYJE**

Teisingai paduoda žinias iš darbininkų klasės kovų ir moksliniais raštais rodo kelią, kuriuo eidama darbininkų klasė pasiliuosuos iš alginės vergijos.

"LAISVĖ" yra leidžiama pačių darbininkų ir klasiniai apsišvietę darbininkai joje rašo. Ji yra vedama vaduojantis marksizmo-leninizmo mokslu. Kiekvieno darbininko būtina pareiga skaityti ir platinti šį darbininkų organą "Laisvę."

"LAISVĖJE" yra darbininkų moterų skyrius, kuriame pačios moterys teikia žinias iš fabriko vergijos ir apie namų reikalus.

"LAISVĖJE" yra anglų kalboje jaunuolių skyrius, kurį veda klasiniai sąmoningi Amerikoje gimę lietuviai jaunuoliai.

Visais reikalais kreipkitės šiuo antrašu:

"LAISVĖ"

427 LORIMER ST.

BROOKLYN, N. Y.

SKAITYKITE "VILNĮ"

"VILNIS" vienatinis darbininkų dienraštis lietuvių kalboje vidurvakarinėse valstijose.

"VILNIS" kasdien paduoda teisingiausias ir darbininkams svarbiausias iš viso pasaulio žinias. "Vilnis" supažindina savo skaitytojus su revoliuciniu judėjimu kaip mūsų pačių krašte, taip ir visame pasaulyje. "Vilnis" turi nuolatinius bendradarbius visuose didesniuose pramonės centruose.

"VILNIS" kartą į savaitę leidžia keturių puslapių anglų kalboje skyrių, kuris pašvęstas lietuvių jaunimui.

"VILNIS" turi kartą į savaitę Darbininkų skyrių keturių puslapių.

"VILNIS" talpina apysakų, mokslo raštų, eilių ir abelos apšvietos.

"VILNIES" spaustuvė atlieka visokius spaudos darbus, kaip tai vizitines kortelutes, plakatus parengimams, konstitucijas ir spausdina knygas.

"VILNIES" metinė prenumerata Jungtinėse Valstijose, Kanadoje ir Pietų Amerikoje metams \$5.50; pusei metų \$2.75.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

"VILNIS"

3116 SO. HALSTED ST.,

CHICAGO, ILL.

**Augščiausia Prieglauda Lietuvių
Amerikoje**

TURI DU LAIPSNIS LIGOS PAŠELPOS:

Pirmame Laips. mokama pašelpos į sav. \$ 6.00

Antrame Laips. mokama pašelpos į sav. \$10.00

KETURI LAIPSNIAI POMIRTINĖS

Pirmas Laipsnis ----- \$150.00

Antras Laipsnis ----- \$300.00

Trečias Laipsnis ----- \$600.00

Ketvirtas Laipsnis -- \$1,000.00

A.P.L.A. turi savo kuopas veik visose didesnėse lietuvių kolonijose. Todel būdamas nariu A.P.L.A., kur tik nuvažiuosi—rasi kuopą ir galėsi į ją persikelti.

Del platesnių informacijų įstojimui pavieniais arba norėdami suorganizuoti A.P.L.A. kuopą, kreipkitės pas Centro Sekretorių

J. GASIUNAS

1335 MEDLEY ST., N. S. PITTSBURGH, PA.

Užsisakykite "Priekalą"

"PRIEKALAS" yra leidžiamas Sovietų Sąjungoje. "Priekalas" mėnesinis literatūros, politikos ir visuomenės mokslo žurnalas. Spausdinamas ant geros popieros, teikiantis paveikslų.

"PRIEKALAS" talpina politikos raštų, apysakų, vaizdelių, eilių ir labai daug žinių iš Sovietų Sąjungos socialistinės statybos.

"Priekalo" metinė prenumerata tik \$1.00, pusei m. 50c. Užsisakykite šiuo antrašu:

"PRIEKALAS"

Nikolskaja Ul. No. 7, Izd. Inost. Rabočich
Moskva, USSR.

Galite užsisakyti per "Laisvę" arba ALDL.
Centrą.

"Raudonasis Artojas"

IŠEINA VIENĄ KARTĄ Į 5 DIENAS

"RAUDONASIS ARTOJAS" teikia žinias apie Sovietų Sąjungą, bet daugiausiai apie Baltarusiją, lietuvių gyvenimą, socialistinę statybą, Sovietų atsiekimus ir tt.

Norintieji susipažinti su Sovietų Sąjungos gyvenimu, skaitykite "Raudonąjį Artoją." Amerikoje metams kaina \$2.00. Pusei metų—\$1.00. Galite užsisakyti per "Laisvę," "Vilnį," A.L.D. L.D. Centro Komitetą arba tiesiai šiuo antrašu:

"RAUDONASIS ARTOJAS"

Soveckaja No. 63,

Minsk,

U.S.S.R.

"ŠVIESA"--A.L.D.L.D. IR MŪSŲ JAUNIMAS

"ŠVIESA," tai vienatinis lietuvių darbininkų žurnalas Amerikoje. Jį leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija

Kas priklauso prie A.L.D.L.D. ir moka į metus \$1.50, o moterys, atėjusios iš L.D.S.A. \$1.00 metams, tai visi gauna "ŠVIESĄ"

"ŠVIESA" išeina vieną kartą į tris mėnesius laiko ir apima visus to laikotarpio klausimus. Atskirai prenumeruojant "ŠVIESĄ," metinė kaina \$1.00. Pavienio numerio kaina 25 centai.

AMERIKOS LIETUVIŲ DARBININKŲ LITERATŪROS DRAUGIJA (ALDLD.)

yra darbininkų kultūros, apšvietos ir klasinės kovos organizacija. Ji gyvuoja jau veik 20 metų. Metinė mokestis \$1.50. Jeigu vienas iš šeimos moka \$1.50, tai kiti šeimos nariai—žmona ir vaikai gali prigulėti mokant tik po 10 c. į metus.

Stokite į A.L.D.L.D.! Gausite darbininkiško knygų ir žurnalą "Šviesą"
Gausite ir dovanų iš senesnių organizacijos leidinių.

JŲSŲ VAIKAI—JAUNUOLIAI. Prie A.L.D.L.D. priguli apie 300 jaunuolių, kuriems parūpiname anglų kalboje knygas. Jaunuoliai, kurie nori gauti knygas, jie moka į metus pilną mokestį—\$1.50.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

D. M. Šolomskas 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ DARBININKŲ SAVIŠALPOS ORGANIZACIJA, KURI RŪPINASI DARBININKŲ REIKALAIS

Ne tik aprūpina savo narius apdrauda ir pašalpa už mažą mokestį, bet skleidžia darbininkšką apšvietą, dalyvauja kovose už darbininkų reikalus; tarnauja darbininkams medžiaginiais ir politiniais.

Dabar Laike Vajaus Įstojimas Žymiai Nupigintas

Ir geriausia proga patapti Lietuvių Darbininkų Susivienijimo nariu. Nariais priimami į suaugusių skyrių asmenys nuo 16 iki 50 metų amžiaus.

YRA KETURI APDRAUDOS LAIPSNIAI:

\$150, \$300, \$600 IR \$1,000

Mokesčių dvi sistemos: "level" ir "step rate"; mokama pagal nario amžių ir apdraudos laipsnį.

PAŠALPOS KETURI LAIPSNIAI:

\$6 \$9 \$12 \$15

Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ Į SAVAITĘ

Įvedama vaikų skyrius, į kurį galima įrašyti vaikus nuo 2 iki 16 metų amžiaus

NARIAI GAUNA VELTUI ORGANĄ "TIESĄ"

Tuojaus patapkite Liet. Darb. Susivienijimo nariais. Tėvai, įrašykite savo vaikus į LDS. Vaikų Skyrių
Del platesnių informacijų rašykite sakamai:

LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMAS

273 BROADWAY,

BROOKLYN, N. Y.